

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULETA

MAGISTRSKO DELO

**RAČUNOVODSKI IN DAVČNI VIDIK POSLOVANJA
SAMOZAPOSLENIH**

Ljubljana, september 2016

ALJOŠA ŽEROVNIK

IZJAVA O AVTORSTVU

Spodaj podpisani Aljoša Žerovnik, študent Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtor predloženega dela z naslovom Računovodski in davčni vidik poslovanja samozaposlenih, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem prof. dr. Markom Hočevarjem

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravil samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbel, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobil vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označil;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnal v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobil soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu preko Repozitorija Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, 30. september 2016

Podpis študenta: _____

KAZALO

UVOD	1
1 OPREDELITEV DAVČNIH ZAVEZANCEV – SAMOSTOJNIH PODJETNIKOV	4
1.1 Opredelitev samostojnega podjetnika.....	4
1.2 Število in struktura davčnih zavezancev	6
2 RAČUNOVODSKI VIDIK POENOSTAVLJENE UREDITVE	8
2.1 Splošno o poslovnih knjigah podjetnikov	8
2.2 Poenostavljeno vodenje poslovnih knjig samostojnih podjetnikov.....	11
2.3 Obvezne evidence.....	12
2.3.2 Evidenca knjigovodskih listin.....	13
2.3.2.1 Pojem evidence knjigovodskih listin.....	13
2.3.2.2 Knjigovodska listina	13
2.3.2.3 Prihodki po računovodskih in davčnih predpisih	14
2.3.2.4 Vodenje evidence knjigovodskih listin	19
2.3.3 Evidenca osnovnih sredstev	21
2.4 Hramba evidenc in knjigovodskih listin.....	24
2.5 Evidence za poslovne namene	24
3 DAVČNI VIDIK SAMOZAPOSLJENIH.....	25
3.1 Obdavčitev dejavnosti v Sloveniji.....	27
3.2 Poenostavljen način ugotavljanja davčne osnove - normirani odhodki	27
3.2.1 Pogoji za vstop v sistem.....	28
3.2.2 Izstop iz sistema.....	30
3.2.3 Davčni postopek, akontacija in izračun davka.....	31
3.2.3.1 Temeljne opredelitve pri davčnem postopku.....	31
3.2.3.2 Izračun davka v davčnem obračunu	33
3.2.3.3 Akontacija davka	36
3.2.4 Primerjava med izbirnima načinoma obdavčitve.....	40
3.3 Druge dajatve normirancev	52
3.3.1 Prispevki za socialno varnost.....	52
3.3.1.1 Opravljanje dejavnosti je primarna podlaga.....	54
3.3.1.2 Opravljanje dejavnosti je sekundarna podlaga	61
3.3.2 Davek na dodano vrednost.....	62
4 DAVČNI IN RAČUNOVODSKI VIDIK SAMOZAPOSLOVANJA V AVSTRIJI	72
4.1 Samozaposlovanje v EU	72

4.2	Avstrijsko poslovno okolje.....	77
4.3	Samozaposleni v Avstriji	78
4.4	Računovodenje in obdavčitev v Avstriji	79
4.4.1	Vpis v register ter način računovodenja samostojnih podjetnikov	79
4.4.2	Poenostavljeno računovodenje v Avstriji	80
4.4.3	Obdavčitev v Avstriji.....	81
4.4.4	Prispevki za socialno varnost v Avstriji	84
4.5	Ugotovitve	85
SKLEP		86
LITERATURA IN VIRI.....		88
PRILOGA		95
KAZALO TABEL		
Tabela 1: Poslovni subjekti na dan 31. 3. 2016		6
Tabela 2: Število vpisov, izbrisov in skupno število samostojnih podjetnikov po letih.....		7
Tabela 3: Merila za razvrščanje podjetnikov po velikosti in obseg računovodskih izkazov.....		9
Tabela 4: Prikaz primera 1		10
Tabela 5: Povzetek prihodkov po pravilih o računovodenju in davčnih predpisih iz primera 2.....		19
Tabela 6: Nabavna vrednost sredstva – primerjava med normirancem, ki je zavezanec za DDV in normirancem, ki ni zavezanec za DDV.....		23
Tabela 7: Otvoritvena bilanca		31
Tabela 8: Obračun dohodnine od dohodka iz dejavnosti		34
Tabela 9: Izračun akontacije v primeru celoletnega poslovanja		38
Tabela 10: Izračun akontacije v primeru 10-mesečnega poslovanja		38
Tabela 11: Sorazmerno povečanje obroka akontacije		39
Tabela 12: Sorazmerno znižanje obroka akontacije		40
Tabela 13: Nestandardne in standardne davčne olajšave		41
Tabela 14: Dohodninska lestvica		43
Tabela 15: Izračun stroška plače ob predpostavki minimalne plače		44
Tabela 16: Normirani in dejanski odhodki ob predpostavki minimalne plače		45
Tabela 17: Povzetek izračuna na osnovi podatkov iz Tabel14 in 15		45
Tabela 18: Izračun stroška plače ob predpostavki povprečne plače		46
Tabela 19: Normirani in dejanski odhodki ob predpostavki povprečne plače		46
Tabela 20: Povzetek izračuna na osnovi podatkov iz Tabel 17 in 18		47

Tabela 21: Letna plača 50.000 EUR	48
Tabela 22: Normirani in dejanski odhodki ob predpostavki letne plače 50.000 EUR.....	48
Tabela 23: Povzetek izračunana osnovi podatkov iz Tabel 20 in 21	49
Tabela 24: Letna plača 100.000 EUR	49
Tabela 25: Normirani in dejanski odhodki ob predpostavki letne plače 100.000 EUR	50
Tabela 26: Povzetek izračuna na osnovi podatkov iz Tabel 24 in 25	50
Tabela 27: Najnižja in najvišja zavarovalna osnova	56
Tabela 28: Določanje zavarovalnih osnov	57
Tabela 29: Razlika med davčno priznanimi prihodki in normiranimi odhodki na podlagi podatkov iz tabele 7	58
Tabela 30: Pregled prispevkov ob prvem vstopu v zavarovanje	60
Tabela 31: Preglednica pavšalnih prispevkov za leto 2016	62
Tabela 32: Razlika med računi, izdanimi davčnim zavezancem za DDV in drugim osebam	66
Tabela 33: Način računovodenja samostojnih podjetnikov glede na kriterij	80
Tabela 34: Lestvica za odmero dohodnine 2015 in 2016 za Avstrijo in Slovenijo	82
Tabela 35: Primerjalni izračun dohodnine v Sloveniji in Avstriji	82
Tabela 36: Primerjalni izračun pavšalne obdavčitve	84

KAZALO SLIK

Slika 1: Nominalni davek ob enakih bruto dohodkih	51
Slika 2: Neto dohodek ob enakih bruto dohodkih	51
Slika 3: Vpliv višine prispevkov na zavarovalno osnovo	60
Slika 4: Izpis mesečne evidence prihodkov in odhodkov	81

UVOD

Ustanavljanje novih poslovnih subjektov in njihov razvoj sta ena ključnih dejavnikov ekonomske rasti in razvoja. Po podatkih Agencije RS za javno pravne evidence in storitve (v nadaljevanju AJPEŠ) je v Sloveniji registriranih skoraj 200.000 poslovnih subjektov. Slaba polovica (47 %) teh subjektov so samozaposlene osebe - samostojni podjetniki posamezniki in druge fizične osebe, ki opravljajo registrirano dejavnost. Med vsemi delovno aktivnimi prebivalci je približno 12 % delovno aktivnih samozaposlenih oz. vsak deseti državljan je samozaposlen. Število samozaposlenih se je v zadnjih 5 letih povečalo za 6 %, samostojnih podjetnikov pa za 10 %. Največ samozaposlenih je v kmetijstvu (27 %), sledijo strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti (12 %). V zadnjih petih letih je največji porast samostojnih podjetnikov zabeležen v letu 2013 (4 %).

Takrat so v veljavo stopile reforme, s katerimi naj bi vlada med drugim spodbudila tudi samozaposlovanje. Gre za spremembe na več medsebojno povezanih področjih: davčnem področju, področju sistema socialne varnosti in trga dela. Poleg davkov tudi prispevki za socialno varnost samozaposlenim predstavljajo prisilno zmanjšanje realnega dohodka (Stanovnik, 2008). S prispevki povezane pravice so se v zadnjih letih skrčile, kar je dodatna spodbuda za izogibanje plačevanja višjih prispevkov za socialno varnost. Še vedno nezadostna fleksibilnost na trgu dela in visoki stroški dela v praksi kažejo nesprejemljivo tendenco zaposlovanja prek opravljanja dejavnosti. Ne glede na razlikovanje med odvisnim (zaposlitev) in neodvisnim pogodbenim razmerjem, se za neodvisnimi skrivajo odvisna pogodbeni razmerja. K temu lahko še dodatno pripomore ena od davčnih sprememb za male podjetnike – ugotavljanje davčne osnove dohodka iz dejavnosti z normiranimi odhodki. Obdavčitev slednjih je bistveno ugodnejša kot obdavčitev drugih dohodkov iz drugega pogodbenega razmerja, kot so denimo podjemne in avtorske pogodbe.

Sprememba obdavčitve določenih samostojnih podjetnikov predstavlja na eni strani nevarnost nadaljnje erozije na trgu dela v smislu prikrivanja odvisnih pogodbenih razmerij in na davčnem področju v smislu prevelikih davčnih ugodnosti glede na dejansko kupno moč aktualnih samozaposlenih, na drugi strani pa samozaposlenim prinaša priložnost za poenostavitev poslovanja. Te se nanašajo na davčno varnost in načrtovanje, vodenje evidenc o stroških oz. odhodkih in sestavljanje letnih poročil. Na izvajanje podjetniške aktivnosti namreč pomembno vpliva davčni sistem in z njim povezane administrativno-finančne obremenitve. Pred skoraj 10 leti je bilo v publikaciji Davčna reforma za boljši jutri zapisano: »Obstoječa zakonodaja tako ni spodbudna niti za podjetnike niti za posameznike, saj ne enim ne drugim ne omogoča pravih ugodnosti. Pri spremembah davčnega sistema in poenostavitvah tako ne gre za prerazporejanje, ampak predvsem za dodajanje vrednosti podjetjem in posameznikom.« (Ministrstvo za finance, 2006, str. 2) Predvsem slednje naj bi marsikateremu samozaposlenemu predstavljalo nepotrebno breme.

Sistem normiranih odhodkov sicer ni novost, vendar je bil za večino samozaposlenih nezanimiv. Spremembe, ki so veljale od 1. 1. 2013, lahko strnemo takole: prehod s sintetične na cedularno obdavčitev dohodka iz dejavnosti, 70 % priznanih normiranih odhodkov, 20 % davčna stopnja, drugačni postopki glede priglasitve in vodenja evidenc so bile ključne novosti nove zakonske ureditve.

Omejitev glede vstopa med t. i. normirance so predstavljali prihodki, ugotovljeni po računovodskih predpisih, ki niso smeli presegati 50.000,00 EUR. Kljub poenostavitvam se je po podatku ankete, ki jo je januarja 2014 objavila Obrtna podjetniška zbornica, za t. i. sistem normiranih odhodkov odločilo le slabih 8 % podjetnikov. Še bolj relevanten je podatek Finančne uprave Republike Slovenije (v nadaljevanju FURS), ki je v analizo zajel večje število fizičnih oseb z dejavnostjo (97.000). Davčno osnovo z normiranimi odhodki je ugotavljalo približno 77 % vseh zavezancev, dejansko pa se je v letu 2013 za ta način odločilo le 15 % zavezancev. V luči novih zakonskih sprememb se lahko upravičeno vprašamo, ali je ključni razlog za relativno majhno število normirancev omejitev glede računovodskih prihodkov ali prenizki normirani odhodki. S 1. 1. 2015 je bil za samozaposlene, ki izpolnjujejo dodaten pogoj glede vključitve v obvezno socialno zavarovanje, uveden višji pogoj glede računovodskih prihodkov. Ti so omejeni na 100.000,00 EUR. Poleg tega so normirani odhodki priznani v višini 80 % davčno priznanih prihodkov. Zadnje velja za vse normirance.

Obdavčitev iz naslova opravljanja dejavnosti je torej za vse zavezance nižja za 2 %. Ugodna obdavčitev normirancev zagotovo ne sme biti ključni razlog, ki bi vplival na odločitev o začetku opravljanju dejavnosti in na odločitev zavezancev glede izbire med načinoma ugotavljanja davčne osnove. Posamezniki morajo sprejeti odločitve, upoštevaje vrsto nedavčnih dejavnikov, kot so vrsta dejavnosti, obseg poslovanja, način financiranja in sprejemanja poslovnih odločitev. S temi okoliščinami je neposredno povezana potreba po računovodskih informacijah. Večina zavezancev (okoli 60 %) s prihodki do 50.000,00 EUR vodi poslovne knjige po sistemu dvostavnega knjigovodstva. Obdelavo celovitih računovodskih informacij v večjem ali manjšem obsegu prepustijo zunanjim izvajalcem. Predpostavljamo lahko, da pri teh zavezancih potreba po računovodskih informacijah ni neposredno povezana z načinom ugotavljanja davčne osnove oz. ni posledica zakonskih zahtev.

Sistem normiranih odhodkov naj bi bil zasnovan tako, da zavezancu omogoča samostojno vodenje evidenc in s tem poceni poslovanje. Menim, da gre za šibko trditev, ki v praksi vzdrži le za peščico zavezancev. Že v osnovi mora zavezanec poznati in razlikovati med davčnimi in računovodskimi prihodki. Poleg tega pa davek iz dejavnosti in z njim povezane evidence niso edino področje, neposredno povezano z računovodenjem. Trenutni prag za opcijski vstop v DDV je 50.000,00 EUR obdavčljivih prihodkov v 12-mesečnem obdobju. Zavezanci, ki so iz kakršnega koli razloga identificirani za DDV, morajo voditi

ustrezne evidence, predpisane z zakonom in pravilnikom, ki ureja to področje. Tudi sistem socialne varnosti je zasnovan tako, da določene aktivnosti, povezane s prispevki za socialno varnost, prenaša na zavezance. Gre za obračun in plačevanje prispevkov, izračun zavarovalne osnove, možnosti za njeno spreminjanje. Če strnem do zdaj napisano, lahko trdim, da je malo takih zavezancev, ki lahko sami zagotovijo pravilno vodenje evidenc. Na prvi pogled preprosta ureditev se lahko v praksi izkaže za zapleteno.

Namen magistrskega dela je predstaviti različne vidike, za katere je smiselno, da jih zavezanci upoštevajo pri odločitvi o načinu ugotavljanja davčne osnove in s tem povezanim vodenjem evidenc. S tem bom marsikateremu obstoječemu in novemu podjetniku pomagal pri odločitvi glede izbire načina ugotavljanja davčne osnove. V nalogi skušam med drugim odgovoriti še na vprašanja, v kolikšni meri in na kakšen način poenostaviti davčni sistem, da bo neenakosti med zavezanci čim manj oz. da bo davčni sistem čim bolj sledil temeljnima davčnima načeloma: koristi in ekonomske sposobnosti. Velik izziv predstavlja zagotovitev ujemanja fiskalnih izdatkov in prejemkov tako, da bo davčni sistem pravičen (Scheffrin, 2013). Vprašanje je tudi, v kolikšni meri lahko nacionalna zakonodaja sledi poenostavitvam in v kolikšni meri je odvisna od kompleksnosti davčne zakonodaje EU. Prav ta ima velik vpliv na neposredne davke, med katere sodi tudi dohodnina (davek od dohodka iz dejavnosti). Kompleksnost davčnega sistema je ena od velikih ovir tako za strokovnjake s teh področij kot tudi za vse tiste, ki so dolžni zakonodajo upoštevati v praksi (Lang, Pistone, Schuch, & Staringer, 2010).

Obdavčitev fizičnih oseb z dejavnostjo in z obdavčitvijo povezani postopki so kompleksni. Vsi obravnavani zavezanci izračunavajo in plačujejo davek od dohodka iz dejavnosti in prispevke za socialno varnost. V odvisnosti od vrste dejavnosti, višine prihodkov in drugih okoliščin se davčna obravnava zavezancev razširi še na druge davke, kot je denimo davek na dodano vrednost. Ta področja urejajo številni zakonski in podzakonski akti. V iskanju ustreznih rešitev za povečanje javnofinančnih prihodkov je slovensko podjetniško okolje vsako leto izpostavljeno številnim zakonodajnim spremembam, s čimer se povečuje negotovost, ki negativno vpliva na razvoj podjetništva. Ne glede na to je bila uvedba ugotavljanja davčne osnove z normiranimi odhodki pomemben korak k poenostavitvi poslovanja in k spodbujanju razvoja malih podjetnikov. Obdavčitev in z davki povezana administracija sta namreč dva od šestih ključnih razlogov, ki omejujeta poslovanje in vplivata na odločitev o podjetništvu. Cilj magistrskega dela je raziskati in predstaviti davčno poenostavitev v Sloveniji – ugotavljanje davčne osnove z normiranimi odhodki. Izpostavil bom ključne probleme, na katere morajo biti pozorni samozaposleni z vidika davkov in računovodenja. Možne sistemske izboljšave obstoječe ureditve, namenjene širši javnosti, pa bom iskal v primerjavi s prakso izbranih evropskih držav.

Magistrsko delo temelji na pregledu domače in tuje strokovne literature ter raziskav, ki se neposredno ali posredno nanašajo na obravnavano temo. Trenutno ureditev bom predstavil

po temeljiti proučitvi domače zakonodaje, člankov in drugih virov. Poudaril bi, da je strokovne literature za obravnavano tematiko malo, domači avtorji (Prusnik, Zupančič itd.) pa v svojih prispevkih izhajajo izključno iz zakonodaje. Omenjeni prispevki so bili uporabljeni predvsem kot podlaga za razumevanje zakonodaje in kot izhodišče za strukturo naloge.

Za dosego cilja, to je predlog sistemskih izboljšav, bom uporabil metodo sinteze, ki bo temeljila tako na induktivnem kot deduktivnem sklepanju. Rezultati bodo prikazani v numerični in deskriptivni obliki. Delo je razdeljeno na več poglavij. Uvod je namenjen predstavitvi težave, namenu in cilju magistrske naloge. Pojem fizična oseba z dejavnostjo je širši od pojma samostojni podjetnik, zato je v prvem poglavju predstavljen pojem samozaposlene osebe, kot jih opredeljuje slovenska zakonodaja. V drugem poglavju je poudarek na računovodskem vidiku poenostavitev, ki jih je v prakso vpeljala sprememba zakonodaje iz leta 2012. Ta je v dobršni meri poslovanja neposredno povezana z davčnim vidikom poslovanja samozaposlenih, kar je podrobneje predstavljeno v tretjem poglavju. Deskriptivno in numerično bom predstavil izsledke analize trenutne ureditve - ugotavljanje davčne osnove z normiranimi odhodki. Ta del naloge vključuje tudi dejavnike, ki vplivajo na odločitev o izbiri načina obdavčitve ter v kolikšni meri je sprememba davčne zakonodaje dejansko poenostavila poslovanje. V četrtem poglavju proučujem poenostavitve, ki jih zagovarjajo nekateri strokovnjaki, in predstavljam avstrijsko poslovno okolje.

1 OPREDELITEV DAVČNIH ZAVEZANCEV – SAMOSTOJNIH PODJETNIKOV

1.1 Opredelitev samostojnega podjetnika

V magistrskem delu obravnavam samostojnega podjetnika (v nadaljevanju: podjetnika), kot je opredeljen v Zakonu o gospodarskih družbah (v nadaljevanju ZGD-1). Podjetnik je fizična oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost v okviru organiziranega podjetja in je vpisana v Poslovni register Slovenije (v nadaljevanju PRS) kot primarni register pri AJPES in ima v imenu oznako s. p. Pojem podjetnika bom v nalogi uporabil, kadar bo govora o osebah, ki so po Slovenskih računovodskih standardih (v nadaljevanju SRS) 30 (2016)¹ opredeljene kot podjetniki. Ker so osebe, ki so se odločile za poenostavljeno ugotavljanje davčne osnove in vodenje poslovnih knjig oz. evidenc izvzete iz te opredelitve, bom zanje uporabil izraz normiranci. Zmotno pa bi bilo uporabiti pojem samozaposlene osebe, saj je ta skupina po opredelitvah v nadaljevanju tega poglavja preširoka za raziskovanje.

¹ S 1. 1. 2016 so v veljavi novi Slovenski računovodski standardi (SRS) 2016. V nadaljevanju ob navajanju SRS letnica ne bo več zapisana.

Podjetnik kot davčni zavezanec opravlja dejavnost neodvisno. Tako določata Zakon o dohodnini (v nadaljevanju ZDoh-2) in Zakon o davku na dodano vrednost (v nadaljevanju ZDDV-1). Neodvisno opravljanje dejavnosti pomeni neodvisnost pri izvajanju del ali storitev glede nadzora in navodil, načina izvedbe, zagotavljanja sredstev in pogojev za izvedbo, plačila za opravljena dela ali storitve in drugih odgovornosti. Če ti pogoji niso izpolnjeni, gre za odvisno razmerje med izvajalcem in naročnikom. Najpogostejša oblika odvisnega razmerja je delovno razmerje, ki ga opredeljuje Zakon o delovnih razmerjih (v nadaljevanju ZDR-1). Razlikovanje med odvisnim in neodvisnim pogodbenim razmerjem je pomembno zaradi drugačne davčne obravnave. V praksi se namreč pogosto dogaja, da naročnika. V takem primeru ima možnost zahtevati od naročnika omejeno delovno pravno varstvo, ki se med drugim nanaša na odpovedne roke in zagotavljanje plačila za delo. Po ZDR-1 je torej podjetnik lahko v določenih okoliščinah delovnopravno varovan; primerljivo, kot podjetnik opravlja storitve v odvisnem razmerju. Problematiko presojanja odvisnih in neodvisnih pogodbenih razmerij je dodatno otežila novela ZDR-1, ki je začela veljati aprila 2013. Ta je prinesla nov institut – ekonomsko odvisno osebno. Ekonomska odvisnost pomeni, da samozaposlena oseba najmanj 80 % svojih letnih dohodkov pridobi od istega če bi bil zaposlen. Menim, da je ta novela s tem institutom postavila pod vprašaj pojem neodvisnega opravljanja dejavnosti in na neki način priznava tudi tako obliko zaposlovanja.

Podjetnik se je dolžan obvezno zavarovati. Socialno varstvena zakonodaja glede opredelitve podjetnika ter posledično njegovega vstopa v posamezno vrsto zavarovanja je bila v preteklosti precej neskladna. Plačevanje prispevkov sicer ureja Zakon o prispevkih za socialno varnost (v nadaljevanju ZPSV), vendar pa pogoje za vstop v posamezno zavarovanje in višine zavarovalnih osnov za plačilo prispevkov določajo področni predpisi. Sprejem Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (v nadaljevanju ZPIZ-2) je neskladnost predpisov omilil, še vedno pa obstajajo za podjetnika razlike glede določanja osnove posameznih vrst prispevkov. Z vidika socialno varstvene zakonodaje oz. kot zavarovanec je podjetnik samozaposlena oseba, ki samostojno opravlja pridobitno ali drugo dovoljeno dejavnost. To je bistveno širša skupina oseb od podjetnikov, saj zajema tudi vse tiste, ki samostojno opravlja poklicno dejavnost, npr. samozaposleni v kulturi, samostojni novinarji in športni delavci, odvetniki in drugi. Za slednje je PRS izvedeni register, v katerega se z vpisom primarno registrirajo. Mednje sodijo tudi lastniki enoosebnih družb, ki se odločijo za tako obliko obveznega socialnega zavarovanja.

Tudi za namene obdelave podatkov v Statističnem registru delovno aktivnega prebivalstva (v nadaljevanju SRDAP) je podjetnik uvrščen med samozaposlene. Razvrstitev je enaka kot za namene socialnih zavarovanj. Mednje torej sodijo tudi osebe, ki samostojno opravlja poklicno dejavnost. Standardna klasifikacija institucionalnih sektorjev (v nadaljevanju SKIS), ki jo uporablja tudi AJ PES, sicer predvideva, da se v sektorju gospodinjstvo, samozaposleni ločujejo na samozaposlene delodajalce in tiste, ki ne

zaposlujejo, vendar sem pri preiskovanju registra ugotovil, da so vsi samozaposleni označeni pod šifro samozaposleni delodajalec.

Različne interpretacije pojma samozaposlene osebe v mednarodnem okolju lahko dodatno otežijo natančnost raziskave. Mednarodna organizacija dela »International Labour organization« (v nadaljevanju ILO) med samozaposlene uvršča vse tiste, katerih dohodek (dobiček) izvira iz prodaje blaga oz. opravljanja storitev. Odločitveno funkcijo lahko prenese na tretjo osebo, medtem ko odgovornost za obveznosti podjetja ni prenosljiva. Samozaposlene osebe se delijo na zaposlovalce, tiste, ki ne zaposlujejo oz. zaposlujejo občasno in neplačane družinske člane. Po Eurostatu so samozaposlene osebe tiste, ki so lastniki ali solastniki podjetij, v katerih delajo, razen tistih, ki se ne štejejo za družbe. Če je tak lastnik tudi zaposlen, se ne šteje za samozaposleno osebo. Vzporednico lahko najdemo tudi v slovenski zakonodaji (ZDR-1), po kateri se tudi lastniki enoosebnih družb štejejo za samozaposlene, če niso zavarovani iz naslova delovnega razmerja za polni delovni čas. Poleg tega se med samozaposlene po Eurostatu uvrščajo tudi neplačani družinski člani, osebe, ki opravljajo delo zunaj delovnega mesta in tisti, ki delajo za lastno končno porabo.

1.2 Število in struktura davčnih zavezancev

Ustanavljanje novih poslovnih subjektov in njihov razvoj sta ena ključnih dejavnikov ekonomske rasti in razvoja. Kot je razvidno iz Tabele 1, je po podatkih AJPes v Sloveniji registriranih več kot 200.000 poslovnih subjektov. Slaba polovica teh subjektov so samozaposlene osebe – samostojni podjetniki posamezniki in druge fizične osebe, ki opravljajo registrirano dejavnost ter so vpisane v PRS. Največji delež pa odpade na samostojne podjetnike.

Tabela 1: Poslovni subjekti na dan 31.03.2016

Poslovni subjekti	Število	v %
Samostojni podjetniki	84.265	41,40
Gospodarske družbe	72.204	35,47
Društva	23.908	11,75
Druge samozaposlene osebe	11.383	5,59
Nepridobitne organizacije	8.576	4,21
Zadruga	398	0,20
Pravne osebe javnega značaja	2.808	1,38
Skupaj	203.542	100,00

Vir: AJPes, Podatki o številu poslovnih subjektov v Poslovnem registru Slovenije, 2016.

Med vsemi delovno aktivnimi prebivalci je približno 12 % oz. vsak deseti državljan samozaposlen. Število samozaposlenih se je v zadnjih 5 letih povečalo za 6 %, število samostojnih podjetnikov pa za 10 %.

Tabela 2: Število vpisov, izbrisov in skupno število samostojnih podjetnikov po letih

Leto	Število vpisov podjetnikov	IY/Y -1	Število izbrisov podjetnikov	IY/Y -1	Skupaj samostojnih podjetnikov	IY/Y -1
pred 2006	111.271		49.754		61.517	
2006	8.207	0,07	6.003	0,12	63.721	1,04
2007	9.641	1,17	6.262	1,04	67.100	1,05
2008	12.202	1,27	8.403	1,34	70.899	1,06
2009	12.640	1,04	9.645	1,15	73.894	1,04
2010	12.239	0,97	10.993	1,14	75.140	1,02
2011	12.123	0,99	10.481	0,95	76.782	1,02
2012	11.375	0,94	12.288	1,17	75.869	0,99
2013	14.534	1,28	11.947	0,97	78.756	1,04
2014	13.660	0,94	11.430	0,96	80.986	1,03
2015	14.473	1,06	12.506	1,09	82.953	1,02

Vir: AJPES, Življenjska doba gospodarskih subjektov v Sloveniji – število vpisov in izbrisov po letih, 2016.

Iz Tabele 2 lahko razberemo, da se je število v PRS vpisanih podjetnikov glede na minulo leto bistveno povečalo v letih 2008 in 2013. Menim, da so ključni razlog za porast spodbude državnih organov. V obdobju od 2007 do 2013 je namreč Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (v nadaljevanju ZRSZ) izplačal za 97,3 milijona EUR subvencij za samozaposlitev. Višina subvencije za samostojnega podjetnika je bila po letih naslednja (ZRSZ. b.l.):

- 2.100 EUR v letu 2007,
- 4.500 EUR od leta 2008 do prve polovice leta 2013,
- 5.000 EUR v drugi polovici leta 2013.

Od vseh samostojnih podjetnikov, ki so prejeli subvencijo, se jih je obdržala približno polovica. Leta 2013 se je spodbujanje podjetništva v taki obliki končalo, so pa v veljavo stopile vladne reforme. Gre za spremembe na več medsebojno povezanih področjih: davčnem področju, področju sistema socialne varnosti in trga dela. Poleg davkov tudi prispevki za socialno varnost samozaposlenim predstavljajo prisilno zmanjšanje realnega dohodka (Stanovnik, 2008). S prispevki povezane pravice so se v zadnjih letih skrčile, kar je dodatna spodbuda za izogibanje plačevanja višjih prispevkov za socialno varnost. Še vedno nezadostna fleksibilnost na trgu dela in visoki stroški dela v praksi kažejo nesprejemljivo tendenco zaposlovanja prek opravljanja dejavnosti. Ne glede na razlikovanje med odvisnim (zaposlitev) in neodvisnim pogodbenim razmerjem se za neodvisnimi skrivajo odvisna pogodbeni razmerja. Dodatno spodbudo predstavlja ena od davčnih sprememb za male podjetnike – ugotavljanje davčne osnove dohodka iz dejavnosti z normiranimi odhodki. Obdavčitev slednjih je bistveno ugodnejša kot obdavčitev drugih dohodkov iz drugega pogodbenega razmerja, kot so denimo podjemne in avtorske

pogodbe. Nov ukrep na področju fiskalne politike, ki naj bi vplival na odpravo administrativnih ovir davčnih zavezancev, je začel veljati decembra 2015. Gre za določitev enega transakcijskega računa za samostojnega podjetnika, kar pomeni, da tem zavezancem ni več treba imeti ločenega transakcijskega računa za opravljanje dejavnost. S tem si samostojni podjetniki znižajo stroške vodenja ločenega plačilnega prometa. AJPES je v zvezi s tem izpostavil težavo javnosti t. i. poslovnih računov. Dodatni stroški z razmejevanjem zasebnih in poslovnih transakcij ne bodo nastali pri podjetnikih, ki ugotavljajo davčno osnovo z normiranimi odhodki in vodijo le obvezne evidence. Drugi podjetniki pa se bodo morali do transakcij opredeliti – ali gre za zasebne ali poslovne transakcije.

2 RAČUNOVODSKI VIDIK POENOSTAVLJENE UREDITVE

2.1 Splošno o poslovnih knjigah podjetnikov

Krovni zakon, ki ureja računovodenje poslovnih subjektov, je Zakon o gospodarskih družbah, Uradni list RS, št. 42/2006 (v nadaljevanju ZGD-1). Po splošnih pravilih računovodenja (54. člen ZGD-1), določenih v tem zakonu, morajo podjetniki voditi poslovne knjige in jih enkrat letno zaključiti. Pri tem upoštevajo določbe ZGD-1 in SRS, če zakon ne določa drugače.

Poslovne knjige so vsebinsko povezane knjige, kartoteke in podatkovne zbirke s knjiženimi poslovnimi dogodki, ki spreminjajo sredstva, obveznosti do njihovih virov, prihodke ali odhodke, in so razvidni iz knjigovodskih listin. Poslovne knjige so knjigovodski razvidi, ki so posledica ustaljenega knjigovodskega urejanja in obdelovanja podatkov in jih delimo na glavno knjigo in pomožne knjige. Pomožne poslovne knjige so analitične evidence (razčlenjevalni razvidi) in druge pomožne knjige (pomožni knjigovodski razvidi), pri čemer podjetnik v svojem splošnem aktu opredeli, katere pomožne poslovne knjige in analitične evidence bo vodil. Podjetnik mora zagotoviti vpogled v poslovne knjige; razvidni morajo biti časovno zaporedje vpisov poslovnih dogodkov v poslovne knjige (dnevnik knjiženja) in spremembe sredstev, obveznosti do njihovih virov, prihodkov in odhodkov, razvrščene po ustreznih kontih. Poslovne knjige se odprejo in zaključijo vsako poslovno leto. Na podlagi zaključenih poslovnih knjig je treba v treh mesecih po koncu poslovnega leta sestaviti letno poročilo. Poslovne knjige se praviloma vodijo po sistemu dvostavnega knjigovodstva, pri čemer se upošteva kontni okvir, ki ga sprejme Slovenski inštitut za revizijo. 58. člen ZGD-1 določa, da je treba v treh mesecih po koncu poslovnega leta letna poročila predložiti AJPES za javno objavo. Po 59. členu ZGD-1 mora letno poročilo podjetnika vsebovati bilanco stanja in izkaz poslovnega izida. Obseg in način vodenja poslovnih knjig in členitev postavk v računovodskih izkazih podjetnikov so odvisni od velikosti. Glede velikosti veljajo za podjetnike enaka merila kot za družbe. Na podlagi podatkov letne bilance stanja in ob upoštevanju zakonskih meril,

podjetnika razvrstimo po velikosti. Pri razvrščanju mora podjetnik izpolnjevati najmanj dve od navedenih meril.

Tabela 3: Merila za razvrščanje podjetnikov po velikosti in obseg računovodskih izkazov

Velikost podjetnika	Povprečno število delavcev v poslovnem letu	Čisti prihodki od prodaje	Vrednost aktive	Obseg računovodskih izkazov za zunanje poročanje	Način vodenja poslovnih knjig
Mikro	< 10	< 0,7 mio. EUR	< 0,35 mio. EUR	Bilanca stanja Izkaz poslovnega izida (lahko v strnjeni obliki)	Enostavno ali dvostavno
Majhen	< 50	< 8 mio. EUR	< 4 mio. EUR	Bilanca stanja Izkaz poslovnega izida	Enostavno ali dvostavno
Srednji	< 250	< 4 mio. EUR	< 20 mio. EUR	Bilanca stanja Izkaz poslovnega izida	Dvostavno
Velik	≥ 250	≥ 40 mio. EUR	≥ 200 mio. EUR	Izkaz denarnih tokov Izkaz gibanja kapitala Pojasnila in razkritja Poslovno poročilo	

Vir: ZGD-1, Uradni list RS, št. 42/2006; SRS 30, 2016.

Iz podatkov v Tabeli 3 lahko razberemo, da so poenostavitve pri zunanjem poročanju predvidene za mikro in majhne podjetnike. Mikro podjetniki lahko letna poročila za zunanje poročanje pripravijo v strnjeni obliki, kot jo določa SRS 20. Mikro in majhni podjetniki se lahko odločijo tudi za poenostavljeno vodenje poslovnih knjig po načelu enostavnega knjigovodstva, če izpolnjujejo še dve dodatni merili iz zadnjega poslovnega leta, in sicer da povprečno število delavcev ne presega 3, da so letni prihodki so nižji od 50.000 EUR in da povprečna vrednost aktive, izračunana kot polovica seštevka vrednosti aktive na prvi in zadnji dan poslovnega leta ne presega 25.000 EUR.

Tako velja tudi za podjetnika, ki začne opravljati dejavnost in v prvem poslovnem letu ne zaposluje povprečno več kot treh delavcev. Za velike in srednje podjetnike pa glede načina vodenja poslovnih knjig in glede zunanjega poročanja veljajo enake zahteve kot za gospodarske družbe, z izjemo izkazovanja nekaterih računovodskih postavk, kot je denimo

kapital. Kot sem že omenil, morajo podjetniki pri vodenju poslovnih knjig in pri pripravi letnih poročil dosledno upoštevati ZGD-1 in SRS. Poleg tega morajo upoštevati tudi Pravilnik o poslovnih knjigah in drugih davčnih evidencah za fizične osebe, ki opravljajo dejavnost. Računovodska poročila so neposredno povezana z davčnimi predpisi. Pred ugotavljanjem stanja sredstev in obveznosti do virov sredstev mora podjetnik v Davčnem obračunu akontacije dohodnine od dohodka iz dejavnosti izračunati davčno obveznost. Za razliko od gospodarskih družb je učinek davka viden le iz bilance stanja, pa še to ne neposredno (terjatve / obveznosti iz poslovanja). V izkazu poslovnega izida podjetnika namreč ni postavke davek iz dejavnosti, tako tudi podjetnikov dohodek ni enak pojmu čistega poslovnega izida, kakršnega poznamo pri gospodarskih družbah. Poslovni izid se ugotovi le računsko po predpisani shemi izkaza poslovnega izida. Razlog za to je v drugačni obdavčitvi. Dohodek iz dejavnosti je namreč obdavčen po ZDoh-2, splošno pravilo za te dohodke pa je t. i. sintetična obdavčitev dohodka iz dejavnosti. Davek se izračuna od davčne osnove, in sicer po dohodninski lestvici. Davčna osnova se izračuna kot razlika med računovodskimi prihodki in odhodki z ustreznimi prilagoditvami, določenimi v predpisih v Zakonu o davku od dohodkov pravnih oseb (v nadaljevanju ZDDPO-2) in ob upoštevanju olajšav, ki veljajo za fizične osebe in jih določa ZDoh-2. Ker gre za sintetično obdavčitev dohodka, je izračunana davčna obveznost le akontacija davka. Na dokončen izračun davka vplivajo še vsi drugi sintetično obdavčeni dohodki podjetnika, ki jih je morebiti prejel v posameznem davčnem letu. Njegov neto ali čisti dohodek iz dejavnosti je tako odvisen tudi od morebitnih drugih dohodkov, saj je obdavčitev po dohodninski lestvici progresivna.

Primer 1:

Podjetnika A in B imata enako davčno osnovo od dohodka iz dejavnosti. Podjetnik A je bil 2 meseca zaposlen in je prejel še bruto plačo. Pri izračunu sem predpostavil, da imata podjetnika enako olajšavo (samo splošno) in enake prispevke za socialno varnost. V izračunu enačbe (1) je ugotovljena akontacija dohodnine iz dejavnosti.

Tabela 4: Prikaz primera 1

	Kategorija	Podjetnik A	Podjetnik B
Dohodek iz dejavnosti	Davčni prihodki	30.000,00	30.000,00
	Davčni odhodki	10.000,00	10.000,00
	Davčna osnova iz dejavnosti	20.000,00	20.000,00
	Akontacija dohodnine iz dejavnosti	4.517,65	4.517,65

se nadaljuje

Tabela 4: Prikaz primera 1 (nad.)

	Kategorija	Podjetnik A	Podjetnik B
Plača	Neto dohodek iz dejavnosti	4.517,65	4.517,65
	Bruto plača	5.000,00	
	Davčna osnova	3.619,77	
	Akontacija dohodnine od plače po lestvici	1.189,38	
	Letna davčna osnova	23.619,77	20.000,00
Letni dohodek	Letna dohodnina	5.945,76	
	Povprečna davčna stopnja	25,17 %	22,58 %

$$\text{akontacija dohodnine iz dejavnosti} = 8.021,34 * 16 \% + 11.978,66 * 27 \% = 4.517,65 \quad (1)$$

Iz poenostavljenega Primera 1 in izračuna v Tabeli 4 ter izračuna akontacije po enačbi (1) lahko ugotovimo, da je povprečna davčna stopnja dohodka višja pri podjetniku A, posledično pa nižji neto dohodek iz dejavnosti. Načrtovanje neto dohodka iz dejavnosti je lahko težavno, saj morajo podjetniki pri načrtovanju upoštevati tudi davčne prilagoditve prihodkov / odhodkov in druge okoliščine, kot so npr. posebne davčne olajšave. Z uporabo enotne davčne stopnje, ki velja za ugotavljanje davčne osnove z normiranimi odhodki, so te težave odpravljene. Ugotavljanje davčne osnove z normiranimi odhodki ni novost, saj je bila v Sloveniji uvedena že s prvim slovenskim dohodninskim zakonom leta 1991. Zavezanci, ki so opravljali določene poklicne in druge dejavnosti, so ugotavljali davčno osnovo z upoštevanjem normiranih odhodkov. Zaradi ugodne davčne obravnave (dodatne olajšave) so se za to odločali predvsem samozaposleni v kulturi, samostojni novinarji in samostojni športni delavci. S spremembami ZGD-1, ZDoh-2 in Zakona o davčnem postopku (v nadaljevanju ZDavP-2) je bil s 1. januarjem 2013 spremenjen način ugotavljanja davčne osnove z normiranimi odhodki. Poenostavitev vodenja poslovnih knjig, zunanega poročanja in obdavčitve je bila dana večjemu številu podjetnikov.

2.2 Poenostavljeno vodenje poslovnih knjig samostojnih podjetnikov

V tem poglavju bom predstavil poenostavitve, ki izhajajo iz odločitve podjetnika glede načina določanja davčne osnove. Ob izpolnjevanju pogojev, o katerih podrobno pišem v nadaljevanju, lahko podjetnik davčno osnovo ugotavlja z upoštevanjem normiranih odhodkov. V praksi se je za te podjetnike uveljavil izraz normiranci. Kot zanimivost lahko napišem, da izraza normiranec nisem našel v Slovarju slovenskega knjižnega jezika. Kljub temu bom v magistrskem delu uporabljal izraz normiranec, saj nas tudi SRS 30 napotuje na razlikovanje med podjetnikom in osebo, ki davčno osnovo ugotavlja z normiranimi odhodki. Podjetnik je fizična oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost v okviru organiziranega podjetja na podlagi ZGD-1, njegovo podjetje pa ustreza merilom za mikro družbe, majhne, srednje ali velike družbe. Z izrazom normiranec bom torej označil

fizično osebo, ki opravlja dejavnost, ima statusno obliko samostojnega podjetnika in davčno osnovo ugotavlja z normiranimi odhodki. Za normirance je vodenje poslovnih knjig zagotovo manj obsežno in preprostejše kot za podjetnike. Poenostavitve izhajajo iz ZGD-1 in iz davčne zakonodaje, ki jo obravnavam v tretjem poglavju.

Normirancu ni treba voditi poslovnih knjig in sestaviti letnega poročila. Posledično ni dolžan predložiti letnega poročila zaradi javne objave, niti ni dolžan pošiljati podatkov o svojem premoženjskem in finančnem poslovanju ter poslovnem izidu za državno statistiko ter druge evidenčne, analitsko-informativne, raziskovalne in davčne namene. To pa še zdaleč ne pomeni, da normiranci niso dolžni dokumentirati poslovnih aktivnosti. ZGD-1 normirance glede vodenja poslovanja neposredno napotuje na davčno zakonodajo, saj ZDavP-2 določa, da morajo osebe, ki ne vodijo poslovnih knjig in evidenc po drugih predpisih, za davčne namene voditi poslovne knjige in evidence po Pravilniku o poslovnih knjigah in drugih davčnih evidencah za fizične osebe, ki opravljajo dejavnost. V nadaljevanju bom uporabljal skrajšan izraz Pravilnik o poslovnih knjigah. ZDavP-2 plačnikom davka nalaga tudi obveznost vodenja evidenc po posameznem davčnem zavezancu o dohodkih ter o odtegnjenih davkih in druge, za pobiranje davkov potrebne evidence, določene z zakoni o obdavčenju. Plačnik davka je oseba, ki je v skladu z zakonom o obdavčenju zavezana za izračunavanje ali plačevanje davka oziroma odtegotvanje davka od davčnih zavezancev, ki ta davek prenese državnemu proračunu, proračunom samoupravnih lokalnih skupnosti ali zavodom, pristojnim za obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje ali obvezno zdravstveno zavarovanje. Plačnik davka je tudi druga oseba, ki je v skladu z Zakonom o obdavčenju dolžna plačati davek.

2.3 Obvezne evidence

2.3.1. Uvodna pojasnila

Po Pravilniku o poslovnih knjigah mora normiranec voditi:

- evidenco knjigovodskih listin,
- evidenco osnovnih sredstev,
- evidence za potrebe DDV v skladu z ZDDV-1, če je tudi zavezanec za DDV,
- evidenco nabave in porabe pijač ter živil, če opravlja gostinsko in slaščičarsko dejavnost,
- druge evidence, ki jih zahteva posamezna dejavnost (npr. trgovska).

2.3.2 Evidenca knjigovodskih listin

2.3.2.1 Pojem evidence knjigovodskih listin

Ta evidenca je namenjena vpisovanju knjigovodskih listin, ki dokazujejo poslovne dogodke v zvezi s prihodki, pripoznanimi v skladu s SRS (2016) ali ZDoh-2. Iz osnovne opredelitve evidence je jasno, da mora normiranec poznati pojem knjigovodske listine in prihodke po računovodskih in davčnih predpisih.

2.3.2.2 Knjigovodska listina

Pravilnik o poslovnih knjigah zelo skopo obravnava knjigovodske listine, saj opredeljuje le pojem verodostojnosti in tehnične zasnove. Ker se večina normirancev odloči za samostojno vodenje evidenc in sestavljanje knjigovodskih listin je smiselno poznavanje tega področja, ki ga podrobno obravnavajo Pravila skrbnega računovodenja 1 2016 (v nadaljevanju PSR). Po PSR 1 je knjigovodska listina v določeni obliki sestavljen zapis o poslovnem dogodku, ki spreminja sredstva, obveznosti do njihovih virov, prihodke in odhodke. Uporablja se za zapisovanje poslovnih dogodkov ter prenašanje knjigovodskih podatkov, lahko je tudi v obliki elektronskih zapisov. Ne glede na obliko (papirna ali elektronska) mora izkazovati poslovne dogodke verodostojno in pošteno. Knjigovodske listine so verodostojne, če se pri kontroliranju pokaže, da lahko strokovno usposobljene osebe, ki niso sodelovale v poslovnih dogodkih, popolnoma jasno in brez kakršnih koli dvomov spoznajo naravo in obseg zapisanih poslovnih dogodkov. Tehnično mora biti knjigovodska listina narejena na način, ki dovoljuje le sledljive spremembe oziroma popravke. Vsebinske spremembe knjigovodske listine, datum in odgovorne osebe za spremembo je treba na listini transparentno razkriti.

Glede na kraj sestavitve obstajajo zunanje in notranje knjigovodske listine. Zunanje knjigovodske listine se sestavljajo zunaj organizacije, kjer nastajajo zanje pomembni poslovni dogodki, notranje pa v enotah organizacije, v katerih nastajajo poslovni dogodki. Vrste, vsebino in obliko knjigovodskih listin opredeli normiranec v svojem aktu. Ta akt se imenuje Pravilnik o računovodstvu. Čeprav ni neposredno zahtevan, ga je smiselno imeti iz preprostega razloga – tako odpravimo dvoumnost glede računovodskih obravnav, ki niso enoznačno določene, in podamo smernice za enako obravnavo istovrstnih dogodkov. Obseg pravilnika je odvisen od obsega poslovanja. Pravzaprav je nujen za tiste normirance, ki imajo za potrebne dejavnosti izkazana osnovna sredstva. Glede na način nastanka poslovnih dogodkov ločimo izvirne in izpeljane knjigovodske listine. Izvirne knjigovodske listine se sestavljajo na kraju in v času nastanka poslovnih dogodkov, izpeljane pa so v knjigovodstvu na podlagi izvirnih knjigovodskih listin ali v zvezi s preknjižbami v poslovnih knjigah, na primer zbirniki ali razdelilniki. Tipični primeri knjigovodskih listin normiranca:

- izdan račun (notranja, izvirna),
- obračun prispevkov (notranja, izvirna),
- prejet račun (zunanja, izvirna),
- bančni izpiski (zunanja izvirna),
- potni nalog z obračunom stroškov (notranja, izvedena).

Za potrebe vodenja evidenc normiranja se vpisujejo listine, iz katerih je razvidno, da so bili ustvarjeni prihodki in / ali pridobljena osnovna sredstva. Preden nadaljujem z opisom izpolnjevanja evidenc, bi rad pojasnil, kaj so prihodki po računovodskih in davčnih predpisih, ki jih mora deloma ali v celoti poznati normiranec.

2.3.2.3 Prihodki po računovodskih in davčnih predpisih

Normiranec mora v evidenco knjigovodskih listin vpisati podatke, ki verodostojno izkazujejo prihodke. Pri tem mora upoštevati pravila, določena v SRS. Standardov je veliko in jih ne gre brati izolirano. Za namene vodenja evidence knjigovodskih listin pa so aktualni predvsem SRS, ki so povezani s prihodki:

- SRS 1 – opredmetena osnovna sredstva,
- SRS 2 – neopredmetena osnovna sredstva,
- SRS 11 – masovne razmejitve,
- SRS 15 – prihodki.

Po SRS 15 so prihodki povečanja gospodarskih koristi v obračunskem obdobju v obliki povečanj sredstev (na primer denarja ali terjatev zaradi prodaje blaga) ali zmanjšanj dolgov (na primer zaradi opustitve njihove poravnave). Zneski, ki jih podjetje zaračuna v korist tretjih strank, niso gospodarske koristi, ki pritekajo v podjetje. Primer je DDV, zaračunan v korist tretje stranke - države. Prihodki preko poslovnega izida vplivajo na velikost kapitala. Normiranec po SRS 30 ni obravnavan kot podjetnik in v svojih evidencah ne izračunava poslovnega izida niti višine kapitala. To pa ne pomeni, da z ustvarjenimi prihodki ne vpliva na povečanje kapitala. Pri podjetnikih je kapital lastni vir financiranja podjetnika in je sestavljen iz prenosov stvarnega premoženja, revalorizacijskih rezerv, rezerv, nastalih zaradi vrednotenja po pošteni vrednosti in podjetnikovega dohodka (dobička) ali negativnega poslovnega izida. Spreminja se ob vsakem pritoku denarnih sredstev iz gospodinjstva in ob vsakem odtoku denarnih sredstev v gospodinjstvo.

Prihodkov je več vrst. Redni prihodki so poslovni in finančni. Ne glede na vrsto prihodka moramo vedno upoštevati temeljno računovodsko predpostavko, zapisano v uvodnem delu standardov - upoštevanje nastanka poslovnih dogodkov. Ta predpostavka pomeni, da se poslovni dogodki pripoznajo, ko se pojavijo, in ne šele ob plačilu. O njih se poroča v tistem obdobju, na katerega se nanašajo. Iz enake predpostavke izhaja tudi davčna

zakonodaja. V negotovih gospodarskih razmerah in ob slabi plačilni disciplini so pogost poslovni dogodek predplačila. Kot je med drugim zapisano v SRS 11, je v primerih prejetih predplačil protipostavka povečanja denarnih sredstev praviloma obveznost iz naslova prejetih predujmov in ne prihodek². Zaradi poenostavitev glede vodenja poslovnih knjig normirancu tega ni treba evidentirati (razen za namene DDV). Ne glede na to mora izstaviti ustrezno listino v obliki računa za predplačilo ali avansni račun. Prihodek pa bo evidentiran šele, ko bo storitev opravljena ali blago prodano.

Med poslovne prihodke sodijo prihodki od prodaje in drugi poslovni prihodki, povezani s poslovnimi učinki. Največji delež med prihodki običajno zavzamejo prihodki od prodaje blaga in storitev. To so prodajne vrednosti prodanih proizvodov oziroma trgovskega blaga in materiala ter opravljenih storitev v določenem obračunskem obdobju, zmanjšane za popuste.

Za pripoznanje prihodkov od prodaje morajo biti izpolnjeni ustrezni pogoji:

- organizacija prenese na kupca vsa pomembna tveganja in koristi, ki izhajajo iz lastništva;
- organizacija ne obdrži več niti toliko vpliva na ravnanje s proizvodi, kolikor je običajno zaradi lastništva, niti dejansko ne odloča o prodanih proizvodih;
- znesek prihodkov je mogoče zanesljivo oceniti;
- verjetno je, da bodo gospodarske koristi, povezane s poslom, pritekale v organizacijo;
- stroške, ki so nastali ali bodo nastali v zvezi s poslom, je mogoče zanesljivo izmeriti. Za izkazovanje prihodkov od opravljenih storitev mora biti izpolnjen dodatni pogoj, in sicer da je stopnjo dokončanosti posla na dan bilance stanja (53. člen ZGD-1) mogoče zanesljivo izmeriti.

Primer 2:

Fizična oseba je 1. 1. 2015 registrirala dejavnost Posredništvo v prometu z nepremičninami in se odločila za ugotavljanje davčne osnove z normiranimi odhodki in prostovoljni vstop v DDV. V obračunskem obdobju (poslovnem letu) je normiranec opravil za 48.800,00 EUR storitev z vključenim 22 % DDV. Prihodek od prodaje v obdobju je 40.000,00 EUR.

Med druge poslovne prihodke sodijo subvencije, dotacije, regresi, kompenzacije, premije in drugi podobni prihodki. Med te prihodke sodijo tudi državne podpore, prejete za pridobitev osnovnih sredstev oziroma pokrivanje določenih stroškov. Državne podpore so zneski, ki jih dobi organizacija od države ali lokalne skupnosti neposredno iz proračuna, prek organov države ali lokalne skupnosti oziroma prek drugih uporabnikov proračunskih

² Odloženi prihodki nastajajo, če še niso opravljene sicer že zaračunane ali celo plačane storitve, vendar zaradi tega ni običajnih obveznosti do kupcev, ki bi veljale kot dobljeni predujmi.

sredstev za določene namene. V povezavi s temi prihodki je pomembno, da so pravilno pripoznani. Tovrstni prihodki so pogosto vezani na izpolnjevanje določenih pogojev ali na točno določene stroške, zato jih lahko upoštevamo, če obstaja razumna gotovost, da bo organizacija izpolnila pogoje v zvezi z njimi in jih bo tudi prejela ali jih je že prejela in razmejila med odloženimi prihodki ter je že nastala potreba po njihovem prenosu zaradi pokrivanja ustreznih stroškov. Državna podpora se npr. ne pripozna, dokler ni sprejemljivega zagotovila, da bo organizacija izpolnila pogoje zanjo in da bo državna podpora tudi prejeta. Pogojne državne podpore se pripoznajo med poslovnimi prihodki samo takrat, ko so izpolnjeni pogoji v zvezi z njimi. Primer take podpore pri normirancih je bila denarna subvencija za samozaposlitev.

Samozaposlena oseba je prejela denarni znesek, katerega sorazmerni del je morala vrniti, če je dejavnost prekinila pred potekom 24 mesecev. Prihodki iz naslova te subvencije so bili razmejeni na obdobje 24 mesecev (Setnikar, 2014). Ti prihodki ne vplivajo na poslovni izid v trenutku povečanja sredstev. Govorimo o odloženih prihodkih, ki se prenašajo v poslovni izid v prihodnjih obračunskih obdobjih. Odloženi prihodki iz naslova dobljenih državnih podpor za pridobitev osnovnih sredstev se porabljajo s prenašanjem med poslovne prihodke v skladu z obračunano amortizacijo. Odloženi prihodki iz naslova prejetih državnih podpor za pokrivanje drugih stroškov se porabljajo s prenašanjem med poslovne prihodke v skladu s pojavljanjem stroškov, za pokrivanje katerih so bile podpore prejete.

Nadaljevanje primera 2:

Normiranec je prvi dve leti po ZPIZ-2 delno oproščen plačila prispevkov za PIZ. V prvem letu je bila oprostitev 50 %. Vsak mesec je med prihodki evidentiral znesek oprostitve. Če predpostavim, da je bila njegova zavarovalna osnova za plačilo prispevkov minimalna, je bil prihodek v letu 2015 enak 1.214,05 EUR: v januarju je evidentiral 12,175 % od 822,52 EUR, od februarja do decembra pa vsak mesec 12,175 % od 831,74 EUR. Končni davčni učinek iz naslova subvencije bo enak 0,00 EUR. Zaradi predhodno nepriznanih odhodkov se tovrstni prihodki izvzamejo iz obdavčitve.

Tudi normiranci ustrezno evidentirajo osnovna sredstva, ki jih lahko odtujijo. Ob tem se lahko pojavijo prevrednotevalni poslovni prihodki, ki predstavljajo presežek prodajne vrednosti opredmetenih ali neopredmetenih osnovnih sredstev nad njihovo knjigovodsko vrednostjo. Ker knjigovodske vrednosti ne moremo ugotoviti brez obračuna stroškov amortizacije, morajo normiranci tudi z vidika prihodkov poznati SRS 1 in SRS 2.

Nadaljevanje primera 2:

Normiranec je maja 2015 kupil računalnik in ga evidentiral med osnovna sredstva. Nabavna vrednost sredstva je bila 800.00 EUR. 1. decembra je računalnik prodal (odtujil).

Prodajna cena je bila 700,00 EUR+ 22 % DDV. Ob predpostavki, da je doba koristnosti sredstva 2 leti, je letna stopnja amortizacije enaka 50 %. Sredstvo začnemo amortizirati prvi dan naslednjega meseca, ko je razpoložljivo za uporabo. Izračunana amortizacija za obdobje 6 mesecev je znašala 200,00 EUR, kar pomeni, da je bila knjigovodska vrednost sredstva na dan odtujitve 600,00 EUR. Prevrednotevalni prihodek, ki ga je normiranec evidentiral v letu 2015, znaša 100,00 EUR (700,00 EUR – 600,00 EUR).

Druga skupina rednih prihodkov so finančni prihodki. To so prihodki iz investiranja. Pojavljajo se v povezavi s finančnimi naložbami in tudi v povezavi s terjatvami. Sestavljajo jih obračunane obresti, deleži v dobičku drugih ter prevrednotovalni finančni prihodki. Razčlenjujejo se na finančne prihodke, ki niso odvisni od poslovnega izida drugih (npr. prejete obresti, prihodki iz tečajnih razlik) in finančne prihodke, ki so odvisni od poslovnega izida drugih (npr. prejete dividende). Prevrednotovalni finančni prihodki se pojavljajo:

- ob povečanju poštene vrednosti finančnih sredstev, izmerjenih po pošteni vrednosti prek poslovnega izida;
- ob odtujitvi finančnih naložb ob presežku njihove prodajne cene nad knjigovodsko vrednostjo oziroma v primeru finančnih naložb, razpoložljivih za prodajo, merjenih po pošteni vrednosti, iz naslova presežka njihove prodajne vrednosti nad knjigovodsko, popravljeno za rezervo, nastalo zaradi vrednotenja po pošteni vrednosti iz naslova teh sredstev;
- ob odpravi oslabitev finančnih naložb, če je odprava oslabitve dopustna v skladu s SRS 3.

Nadaljevanje primera 2:

Normiranec je v letu 2015 ustvaril za 300,00 EUR prihodka iz naslova tečajnih razlik in 20,00 EUR iz naslova prejetih obresti na poslovnem računu.

Predstavljeni računovodski prihodki so evidentirani v evidenci knjigovodskih listin. Poleg teh prihodkov se v evidenci knjigovodskih listin evidentirajo tudi prihodki po ZDoh-2 – davčni prihodki. Ti prihodki so lahko enaki, večji ali manjši od računovodskih prihodkov. Za davčne prilagoditve prihodkov nas ZDoh-2 napotuje na uporabo ZDDPO-2. Prilagoditve so potrebne predvsem pri normirancih, ki poslujejo s povezanimi osebami ali prenašajo sredstva (razen denarnih) iz gospodinjstva v dejavnost po začetku opravljanja dejavnosti (redko). Med splošnimi pravili obdavčitve dohodka po ZDoh-2 so določena tudi pravila obdavčitve transakcij in izplačil dohodkov med povezanimi osebami. Povezana oseba je družinski član ali katera koli oseba, ki jo nadzira zavezanec. Za družinske člane štejejo zakonec zavezanca in oseba v življenjski ali istospolni skupnosti, prednik ali potomec zavezanca ali njegovega zakonca, zakonec prednika ali potomca zavezanca ali

njegovega zakonca, bratje in sestre oziroma polbratje in polsestre ter posvojenci in posvojitelji.

V primeru transakcij med povezanimi osebami se kot podlaga za ugotovitev višine dohodka uporabljajo primerljive tržne cene. ZDoh-2 ne obravnava metod za določanje teh cen in nas napotuje na uporabo ZDDPO-2. Ta metode za določanje primerljivih tržnih cen le našteva, izvedbeni del je namreč sestavni del Pravilnika o transfernih cenah. V skladu s tem Pravilnikom moramo izbrati ustrezno metodo za določitev primerljive tržne cene ob uporabi naslednjih kriterijev:

- prednosti in slabosti vsake metode;
- primernosti posamezne metode glede na naravo povezanih transakcij, ugotovljenih na podlagi analize funkcij, ki jih opravlja vsaka oseba v povezani transakciji (ob upoštevanju porabljenih sredstev in prevzetih tveganj);
- razpoložljivosti zanesljivih podatkov, potrebnih za uporabo izbrane metode za določanje primerljive tržne cene in
- stopnje primerljivosti med povezanimi in nepovezanimi transakcijami ter zanesljivostjo morebitnih opravljenih prilagoditev primerljivih nepovezanih transakcij, potrebnih za odpravo razlik med njimi.

Za uporabo izbrane metode za določanje primerljive tržne cene so notranje primerjave primernejše od zunanjih. Pri notranjih primerjavah gre za primerjanje cen, doseženih med povezanimi osebami s tistimi, ki so jih dosegle povezane osebe same ali z njimi povezane osebe z nepovezanimi osebami (npr. istovrstne dobave sredstev in storitev tako povezanim kot nepovezanim osebam). Pri zunanjih primerjavah pa primerjamo cene, dogovorjene med povezanimi osebami s tistimi, ki veljajo na trgu (npr. na borzi, v panogi) med nepovezanimi osebami.

Nadaljevanje primera 2:

Od 40.000,00 EUR prihodkov v letu 2015 je bilo 2.000,00 EUR zaračunanih sestri za opravljeno storitev pri prodaji nepremičnine. Njena prodajna vrednost je znašala 250.000,00 EUR. Običajna provizija, ki jo normiranec zaračuna prodajalcu ali kupcu nepremičnine, je 2 % prodajne vrednosti nepremičnine, kar pomeni, da bi nepovezana oseba za storitev plačala 5.000,00 EUR. Razliko v višini 3.000,00 EUR mora normiranec vključiti med davčne prihodke.

Davčni prihodek lahko nastane tudi v povezavi s prenosu sredstev med podjetjem in gospodinjstvom, razen prenosov denarnih sredstev. Za prihodek se ne šteje stvarno premoženje, preneseno iz gospodinjstva v podjetje ob začetku opravljanja dejavnosti ali po začetku opravljanja dejavnosti, če je bilo to stvarno premoženje pridobljeno oziroma

zgrajeno pred začetkom opravljanja dejavnosti. Gre za pridobitev oz. odtujitev sredstev. Stvarno premoženje, ki ga normiranec prenese iz gospodinjstva v podjetje, se šteje za prihodek tako, kot je v računovodskih standardih določeno za brezplačno pridobljena sredstva - pridobljena z donacijami in državnimi podporami. Vrednost opredmetenega osnovnega sredstva, pridobljenega s prenosom stvarnega premoženja iz gospodinjstva, je vrednost, ki izhaja iz izvirne listine ali cenitvenega poročila in ne sme presegati poštene vrednosti sredstva. Prenosi sredstev med podjetjem zavezanca in njegovim gospodinjstvom se štejejo za transakcije med povezanimi osebama.

Nadaljevanje primera 2:

Normiranec je za namene opravljanja dejavnosti v podjetje prenesel osebno vozilo. Ker ga je kupil po začetku opravljanja dejavnosti, mora pripoznati prihodek. Višina davčnega prihodka je enaka znesku obračunane amortizacije. Če je gospodarska vrednost avtomobila 10.000,00 EUR, amortizacijska stopnja pa 20 %, bi bil letni davčni prihodek enak 2.000,00 EUR. V praksi so primeri tovrstnih naknadnih prenosov sredstev redki, saj podjetniki po začetku opravljanja dejavnosti sredstev za potrebe opravljanja dejavnosti praviloma ne kupujejo kot fizične osebe.

Tabela 5: Povzetek prihodkov po pravilih o računovodenju in davčnih predpisih iz Primera 2

Prihodki po vrstah	Znesek v EUR v obdobju od 1. 1. 2015 do 31. 12. 2015	Prihodki po ZDoh-2
Prihodki od prodaje	40.000,00	40.000,00
Prihodki od subvencije	1.214,05	0,00
Prevrednotovalni prihodki	100,00	100,00
Finančni prihodki	320,00	320,00
Povečanje prihodkov zaradi transfernih cen	-	3.000,00
Povečanje prihodkov zaradi transfernih cen	-	2.000,00
SKUPAJ	41.634,05	45.420,00

V Tabeli 5 so prikazani prihodki po pravilih o računovodenju in davčnih predpisih, kot so bili predstavljeni v Primeru 2. Nekatere prihodke, npr. prejete dividende, po ZDoh-2 izključimo. Te so dohodek podjetnika kot fizične osebe in se zato iz naslova opravljanja dejavnosti ne obdavčijo.

2.3.2.4 Vodenje evidence knjigovodskih listin

Način vodenja evidence je izbiren, in sicer vezano na prostih listih ali računalniško. V prvih dveh primerih lahko govorimo o ročnem vodenju evidence. V primeru računalniškega vodenja pa mora biti kadar koli omogočeno kontroliranje knjiženja, prikazovanje na zaslonu in tiskanje. Pri računalniškem vodenju evidence se v praksi

pogosto zastavlja vprašanje, ali je za računalniško knjiženje dopustna uporaba orodij, kot je Excel. V Pravilniku o poslovnih knjigah je jasno določeno, da se računalniško vodena evidenca zaključí tako, da vanjo ni več mogoče vnašati podatkov oziroma da že vnesenih podatkov ni mogoče spreminjati. ZDavP-2, ki ga morajo normiranci neposredno upoštevati, natančneje določa, da zavezanci za davek ne smejo imeti ali uporabljati računalniškega programa ali elektronske naprave, ki omogoča brisanje, prilagajanje, popravljanje, razveljavljanje, nadomeščanje, dodajanje, skrivanje ali kakršno koli drugačno spreminjanje katerega koli zapisa, shranjenega v napravi ali na drugem mediju brez hrambe izvornih podatkov in vseh poznejših sprememb. Zavezanec za davek mora zagotoviti izpis izvornih podatkov in vseh sprememb izvornih podatkov, če so take spremembe nastale. Poleg tega Pravilnik določa načela urejenega knjigovodstva, ki prav tako ne dovoljuje brisanja in popravljanja že vnesenih podatkov. Omenjeno orodje tega ne zagotavlja, zato menim, da je lahko le pripomoček pri ročnem vodenju evidence.

Ne glede na način vodenja evidence je pomembno, da ta vsebuje vse zahtevane podatke:

- zaporedno številko vpisa,
- datum vpisa,
- številko knjigovodske listine,
- datum knjigovodske listine,
- opis poslovnega dogodka,
- znesek iz knjigovodske listine,
- znesek prihodkov, pripoznanih po SRS ali ZDoh-2 in
- znesek popravka prihodkov na raven davčno priznanih prihodkov (zmanjšanja in povečanja).

Evidenca lahko vsebuje tudi druge podatke, ki so pomembni za izračun davka oziroma vplivajo na izračun davka. Vodi se lahko po časovnem zaporedju. Z zaporedno številko, pod katero je listina vpisana v evidenco, mora zavezanec označiti tudi listino in jo v takem vrstnem redu priložiti k evidenci. Pri vpisovanju v evidenco se upoštevajo načela urejenega knjigovodstva. Vpisi si morajo slediti po časovnem zaporedju ter biti urejeni, popolni, pravilni in sprotni; ne smejo biti omogočeni nedovoljeni vpisi ali naknadna spreminjanja posameznih vpisov. Listine, ki izpričujejo nastanek poslovnega dogodka, se vpisuje ažurno, napačen vpis se razveljavi (stornira) z dodatnim vpisom, ki mu sledi pravilni vpis.

Že izvedeni vpisi se ne popravljajo ali brišejo, še ne vpisane knjigovodske listine morajo biti na voljo na mestu, kjer se vodi evidenca. Načela urejenega knjigovodstva podrobno urejajo PSR, vendar normiranci nanje glede vodenja evidenc niso neposredno napoteni. Evidenco je treba voditi po časovnem zaporedju. Z zaporedno številko, v katero je listina vpisana v evidenco, mora zavezanec označiti tudi listino in jo v takem vrstnem redu

priložiti k evidenci. Na knjigovodski listini je treba navesti zaporedno številko iz evidence knjigovodskih listin.

Ob koncu poslovnega leta, na dan 31. 12., se evidenca knjigovodskih listin zaključi s podpisom pooblaščenega osebe. Če je vodena v prostih listih, se zaveže, če je vodena računalniško, se lahko zaključi z elektronskim podpisom. Pomembno je, da po zaključku evidence vanjo ni več mogoče vnašati podatkov oz. že vnesenih podatkov ni mogoče spreminjati.

2.3.3 Evidenca osnovnih sredstev

Namen vodenja te evidence je spremljanje stanja osnovnih sredstev. To je seveda smiselno, ker v povezavi z osnovnimi sredstvi nastajajo tudi prihodki. Poleg tega normiranec nima zagotovila, da bo ves čas opravljanja dejavnosti davčno osnovo ugotavljal na poenostavljen način. V primeru prehoda na eno ali dvostavno knjigovodstvo je podatek o ustreznih vrednostih sredstev nujno potreben. V evidenco se zato vpišejo vse listine, ki se nanašajo na pridobitev in odtujitev oziroma izločitev osnovnih sredstev, in tiste, ki vplivajo na spremembo nabavne vrednosti sredstev. Kot sem že pojasnil v poglavju o prihodkih, se za pridobitev oziroma odtujitev osnovnega sredstva šteje tudi prenos iz gospodinjstva lastnika podjetja v podjetje oziroma iz podjetja v gospodinjstvo lastnika podjetja. Vrednost opredmetenega osnovnega sredstva, pridobljenega s prenosom stvarnega premoženja iz gospodinjstva, je vrednost, ki izhaja iz izvirne listine ali cenitvenega poročila in ne sme presegati poštene vrednosti sredstva. Za ugotavljanje nabavne vrednosti opredmetenih osnovnih sredstev in neopredmetenih sredstev, pridobljenih na druge načine, upoštevamo SRS 1 in SRS 2.

Evidenca osnovnih sredstev mora vsebovati zaporedno številko osnovnega sredstva, vpisanega v evidenco, opis osnovnega sredstva, stanje in gibanje osnovnega sredstva, zlasti datum pridobitve in datum izločitve ali odtujitve, podatke o listini o pridobitvi oziroma izločitvi ali odtujitvi ter nabavno vrednost osnovnega sredstva. Za namene vodenja te evidence je nujno poznavanje osnovnih sredstev.

Opredmeteno osnovno sredstvo je sredstvo v lasti ali finančnem najemu, ki se uporablja pri ustvarjanju proizvodov ali opravljanju storitev oziroma dajanju v najem ali za pisarniške namene. Po pričakovanjih se bo uporabljalo v več kot enem obračunskem obdobju, torej več kot 1 letu. Med temi sredstvi so zemljišča, zgradbe, proizvodna in druga oprema. Če posamična nabavna vrednost opredmetenega osnovnega sredstva po dobaviteljevem obračunu ne presega vrednosti 500,00 EUR, ga lahko izkazujemo skupinsko kot drobni inventar. Pri tem pa lahko stvari drobnega inventarja, katerih posamične nabavne vrednosti po obračunu dobaviteljev ne presegajo vrednosti 500,00 EUR, štejemo za material in jih ne vodimo v evidenci osnovnih sredstev. Pomembno je, da po vsebini enaka sredstva

evidentiramo enako, torej kot osnovno sredstvo, drobni inventar ali kot material. Če na primer mobilni telefon, katerega vrednost presega 500,00 EUR, evidentiramo kot osnovno sredstvo, moramo enako evidentirati tudi mobilni telefon, katerega nabavna vrednost bi bila nižja. Te odločitve podjetja opredelijo v pravilniku o računovodstvu, za normirance pa zadošča ustrezen sklep.

Neopredmetena sredstva so nedenarna sredstva, ki fizično ne obstajajo, npr. blagovne znamke, računalniški programi, licence in franšize, avtorske pravice itd. Ta sredstva so vsebovana v ali na neki fizični snovi: npr. računalniški program na zgoščenki, licenca na papirju ipd. Neopredmetenih sredstev, ki ne presegajo zneska 500,00 EUR, ni treba izkazovati med temi sredstvi. Mogoče še kot zanimivost. Med temi sredstvi lahko evidentiramo tudi spletno stran, vendar le pod pogojem, da neposredno ustvarja prihodke, torej da omogoča nakup oz. naročilo izdelka ali storitve. Spletna stran, namenjena le promociji in oglaševanju lastnih storitev, ne sodi med neopredmetena osnovna sredstva.

V računovodstvu spremljamo osnovna sredstva ves čas njihovega »življenjskega« cikla, od pridobitve do odtujitve oziroma izločitve. Sredstva lahko pridobimo na različne načine, najpogosteje pa z nakupom, finančnim najemom in prenosom stvarnega premoženja iz gospodinjstva.

Po pridobitvi so sredstva lahko:

- v pripravi – dokler jih ne usposobimo;
- za uporabo pri opravljanju dejavnosti - sredstvo lahko uporabljamo tudi po preteku predvidene dobe uporabnosti, zato jih imamo še vedno v evidencah in jih ne odtujimo niti ne izločimo.

Ko sredstvo za potrebe naše dejavnosti ni več primerno za uporabo, dobi oznako sredstvo zunaj uporabe; seveda je tako sredstvo za nekoga drugega še vedno lahko uporabno, kar pomeni, da ga lahko prodamo. Iz evidence izločimo tudi sredstva, ki jih ne bomo več uporabljali in nimajo tržne vrednosti ali pa so bila ustrezno uničena. Tako izločitev opravimo na podlagi sklepa. Istovrstna sredstva nimajo vedno enake knjigovodske vrednosti. Ta je odvisna od načina njihove pridobitve.

Če sredstvo kupimo, nabavno vrednost izračunamo tako, da od nakupne cene odštejemo popuste in prištejemo:

- uvozne in nevračljive nakupne dajatve (npr. carino, DDV, ki se ne sme odbiti);
- stroške, potrebne, da se sredstvo usposobi za uporabo, kot je denimo strošek prevoza;
- stroške izposojanja oz. obresti do usposobitve za uporabo;
- ocenjene stroške razgradnje ali obnovitve ter
- stroške preizkušanja delovanja sredstva.

Primer 3:

Normiranca A in B kupita računalnik po prodajni ceni z vključenim 22 % DDV pri čemer trgovec obračuna 22 % popusta. Normiranec A je zavezanec za DDV, normiranec B pa ne. Oba plačata še 20,00 EUR neto za stroške dostave.

Tabela 6: Nabavna vrednost sredstva – primerjava med normirancem, ki je zavezanec za DDV in normirancem, ki ni zavezanec za DDV

	Postavka	Normiranec A – odbitek DDV	Normiranec B – brez odbitka DDV
(+)	Nakupna cena brez DDV	1.000,00	1.000,00
(-)	popust (20 %)	220,00	220,00
(+)	Uvozne in nevračljive nakupne dajatve		171,60
(+)	Stroški usposobitve za uporabo	20,00	20,00
(+)	Stroški izposojanja		
(+)	Ocenjeni stroški razgradnje, obnove		
(+)	Stroški preizkušanja delovanja sredstva		
=	Nabavna vrednost	800,00	971,60

V Tabeli 6 vidimo, da je pri normirancu B, ki nima pravice do odbitka DDV, istovrstno sredstvo v poslovnih knjigah izkazano po višji vrednosti kot pri normirancu A. Posledica je višja amortizacija.

V praksi se podjetniki odločajo za najemanje sredstev. V primeru poslovnega najema so sredstva evidentirana pri najemodajalcu. V evidenco osnovnih sredstev jih normiranec ne vpiše. Pri financiranju s finančnim najemom se na najemnika prenesejo skoraj vsa pomembna tveganja in koristi, povezane z lastništvom, zato jih obravnava kot kupljena. Nabavna vrednost sredstva, vzetega v finančni najem, se običajno določi na podlagi pogodbene vrednosti, ki vključuje vrednost sredstva, obresti in druge stroške financiranja ter DDV. V vrednost sredstva, vzetega v finančni najem, se vključi vrednost sredstva in druge stroške financiranja, ne pa obresti. Normiranec, ki nima pravice do odbitka DDV, ima istovrstno sredstvo v poslovnih knjigah izkazano po višji vrednosti kot normiranec, ki to pravico ima, posledično je višja amortizacija. Kadar normiranec pridobi sredstvo s prenosom iz gospodinjstva v podjetje, ne govorimo o nabavi, temveč o gospodarski vrednosti sredstva. Slednje predstavlja vrednost, ki izhaja iz izvirne listine, npr. računa ali iz cenitvenega poročila in ne sme presegati tržne vrednosti sredstva. Pogodba o nakupu sredstev, sklenjena med nosilcem dejavnosti in njim kot fizično osebo, ni možna, ker nosilec dejavnosti nima lastne pravne osebnosti. Sam s sabo pač ne more sklepati dvostranskih pravnih poslov.

2.4 Hramba evidenc in knjigovodskih listin

O hrambi Evidence knjigovodskih listin in listinah ni govora v Pravilniku, kar ne pomeni, da jih normiranec lahko po koncu poslovnega leta zavrže. To področje urejajo različni predpisi. ZGD-1 v splošnih pravilih računovodenja določa, da se knjigovodske listine hranijo samo določeno časovno obdobje. PSR 1 določa, da minimalni roki hrambe ne morejo biti krajši od rokov, ki so določeni v veljavnih predpisih. Veljavni predpis je ZDavP-2; 32. člen tega zakona določa, da se morajo dokumenti in evidence ohraniti do poteka absolutnega zastaralnega roka pravice do izterjave davka. Davčna obveznost preneha, ko poteče 10 let od dneva, ko bi bilo treba obveznost poravnati. To pomeni, da je treba obe evidenci in listine, ki so z njima povezane, hraniti najmanj 10 let od dneva, ko bi morali davčno obveznost za določeno davčno leto poravnati. Skrajni rok za plačilo davka od dohodka iz dejavnosti je 30. 4. tekočega leta za minulo leto. Knjigovodske listine se hranijo v izvornikih na papirju ali pri računalniški obdelavi v podatkovnih zbirkah na različnih nosilcih podatkov, lahko tudi v digitalizirani obliki, v katere se prenašajo iz izvornikov. Če se dokumentacija hrani v elektronski obliki, je treba v obdobju iz prvega odstavka tega člena davčnemu organu zagotoviti dostop do tako shranjenih podatkov brez povzročanja neupravičenih dodatnih stroškov.

Izpolnjeni morajo biti tudi naslednji pogoji:

- podatki, vsebovani v elektronskem dokumentu ali zapisu, so dosegljivi in primerni za poznejšo uporabo;
- podatki so shranjeni v obliki, v kakršni so bili oblikovani, poslani ali prejeti;
- iz shranjenega elektronskega sporočila je mogoče ugotoviti, od kod izvira, komu je bilo poslano ter čas in kraj njegovega pošiljanja ali prejema. Poleg tega mora biti zagotovljeno, da uporabljena tehnologija in postopki v zadostni meri onemogočajo spremembo ali izbris podatkov oziroma obstaja zanesljivo jamstvo glede nespremenljivosti podatkov oziroma sporočil.

2.5 Evidence za poslovne namene

Od vrste in obsega dejavnosti je odvisno, ali obvezne evidence zadoščajo tudi za spremljanje poslovanja. V praksi so pogoste okoliščine, ki zahtevajo več računovodskih informacij, kot jih je možno pridobiti iz obveznih evidenc. Med njimi bi navedel tri razloge za večji obseg podatkov. Po mojem mnenju so najpogostejše zunanje financiranje, prehod na dejanske odhodke in prenos dejavnosti na drugo osebo. Potrebe po izposojenih denarnih sredstvih, bodisi v obliki limita bodisi posojila, zahtevajo pripravo računovodskih informacij za zunanje poročanje. Banke kot najpogostejši zunanji finančni vir za namen odobritve posojila zahtevajo Potrdilo o plačanih davkih in prispevkih (FURS), bilanco stanja in izkaz uspeha, predstavitev dejavnosti, zavarovanje dejavnosti.

Otvoritveno bilanco stanja (na dan 1. 1.) je treba sestaviti tudi, kadar normiranec iz kakršnega koli razloga preide na ugotavljanje davčne osnove z dejanskimi odhodki. Posledica je zakonska obveznost zunanjega poročanja, torej vsakoletna priprava bilance stanja in izkaza poslovnega izida. Ugotovitev vrednosti podjetja oz. sestava obeh izkazov za zunanje poročanje je nujna tudi v primeru prenosa dejavnosti na drugo osebo.

3 DAVČNI VIDIK SAMOZAPOSLENIH

Davki kot osnovni prihodek javnega sektorja so dejansko oblika prisilnega odvzema realnega dohodka prebivalstva. Iz tega razloga mora biti davčni sistem zasnovan na temeljnih načelih, ki zagotavljajo urejeno, zanesljivo, pravično in učinkovito pobiranje davkov in hkrati čim manjše vpletanje države v ekonomski sistem. Z vidika magistrskega dela bi poudaril načelo zanesljivosti. To pomeni, da posameznik vnaprej ve, kakšna bo njegova davčna obveznost.

Davčni sistem kot celota davčnih oblik za doseganje ciljev davčne politike mora biti zasnovan na nekaterih temeljnih načelih. Zaželenosti so predvsem (Stanovnik, 2008):

- Pravičnost - to pomeni, da mora vsak davčni zavezanec prispevati pravičen delež k financiranju države;
- čim manjše poseganje davčnega sistema v ekonomske odločitve oz. čim manjšo izgubo učinkovitosti;
- stroški pobiranja davkov, upravljanja in izpolnjevanja davčne obveznosti so glede na pobrane davke nizki.

Pravičnost davčnega sistema pomeni upoštevanja načel, in sicer načelo horizontalne izenačenosti, kar pomeni enako obravnavo posameznikov, ki so v enakem položaju glede relevantnih značilnosti in načelo vertikalne izenačenosti, ki različno obravnava posameznike v različnem položaju glede relevantnih značilnosti (Stanovnik, 2008, str. 45). Pravični sistem torej zahteva upoštevanje čim več značilnosti posameznika in določanje mej za določitev različnosti med lastnostmi posameznikov. Iz osnovnih načel pravičnosti sta izpeljani še dve načeli (Kranjec, 2003):

- načelo koristi (benefit approach), po katerem je treba davčne zavezance obdavčiti v skladu s koristmi, ki jih imajo od uporabe javnih dobrin;
- načelo ekonomske sposobnosti (ability-to-pay approach), kar pomeni, da morajo biti davčni zavezanci obdavčeni v skladu s svojo ekonomsko zmožnostjo plačila.

Načelo koristi je v večini sistemov neuporabno, ker ne upošteva prerazdeljevanj kot pomembne funkcije javnih financ prerazdeljevanje. Načelo ekonomske sposobnosti pa je v večji ali manjši meri udejanjeno v praksi, saj posamezniki z višjimi dohodki in večjim

premoženjem praviloma plačujejo višje absolutne davke. Načelo ekonomske sposobnosti lahko prevedemo v splošni davčni načeli, to sta načelo horizontalne izenačenosti, ki enako davčno obravnava davčne zavezanke z enako ekonomsko zmožnostjo plačila in načelo vertikalne izenačenosti, ki različno davčno obravnava davčne zavezanke, ki imajo različno ekonomsko sposobnost. Ekonomsko sposobnost posameznika lahko določajo dohodek, potrošnja, premoženje ali njihova kombinacija. Po Scheffrinu pravičnost ni sinonim za prerazdelitev dohodka. Pravičnost kot prerazdelitev dohodka, udeležena v načelu ekonomske sposobnosti je rezultat filozofskih in ekonomskih spoznanj in ne sovpada z dojemanjem pravičnosti posameznika. Z vidika povprečnega posameznika je pravičnost merjena v sorazmerju s koristmi, ki jih ima od vplačanih davkov. Dojemanje pravičnosti davčnega sistema vpliva na izpolnjevanje davčnih obveznosti in lahko nanjo gledamo kot na psihološko kategorijo, ki vpliva na oblikovanje družbenih norm. Odnos do plačevanja davkov je neposredno povezan z družbenimi normami in je med raziskovalci pogosto uporabljen kot mera pravičnosti, saj je slednjo težko izmeriti. Lahko rečemo, da je davčni sistem nepravičen, če je neplačevanje davkov družbeno sprejeto (Scheffrin, 2013). Opazovanje oziroma zanemarjanje tega pravila predstavlja tisto, kar imenujemo enakost oziroma neenakost obdavčenja. Za izpolnjevanje načela ekonomske sposobnosti je pomembno določiti merila različnega obravnavanja davčnih zavezancev ali premoženja.

Davčni zavezanke bi morali biti obravnavani tako, da bi vsi utrpeli enako žrtev oz. izgubo blaginje. Izguba blaginje pa je določena kot (Stanovnik, 2008):

- enaka absolutna žrtev in pomeni enako absolutno izgubo koristnosti za vsakega posameznika – vsi plačajo enak znesek davka;
- enaka relativna žrtev pomeni enako relativno izgubo koristnosti za vsakega posameznika – razmerje med plačanimi davki in dohodkom pred obdavčitvijo mora biti enako za vse.
- enaka mejno žrtev pa pomeni, da mora biti izguba tolikšna, da bodo po obdavčitvi vsi posamezniki imeli enako mejno koristnost dohodka.

Načelo enake davčne obravnave, horizontalne in vertikalne, je zagotovljeno v celovitem ali sintetičnem pristopu obdavčitve dohodka fizičnih oseb. Pri celovitem pristopu so vsi dohodki obravnavni enako in se seštevajo v eno davčno osnovo. Ob upoštevanju odbitkov za plačane obvezne prispevke in olajšave se na dobljeno davčno osnovo aplicira davčna stopnja. V obdavčitev je torej zajet prav vsak dohodek fizičnih oseb. Sintetična obdavčitev odraža načelo horizontalne enakosti, ker so zavezanke s približno enako visokimi dohodki obremenjeni s približno enako visokimi davki. Ker je davčna stopnja progresivna, je v pristopu upoštevano tudi načelo vertikalne enakosti. Zavezanke z različno visokimi dohodki so različno obravnavni – tisti z višjimi dohodki plačujejo več davka. Poleg sintetičnega pristopa poznamo še cedularno obdavčitev, ki različne dohodke obdavčuje različno. To načelo sicer odstopa od načel pravičnosti, vendar sledi načelu večje

ekonomičnosti glede izpolnjevanja davčne obveznosti. Cedularni pristop izpolnjuje tudi temeljno načelo – zanesljivost. Dohodek iz dejavnosti, dohodnina, je lahko obdavčen bodisi cedularno bodisi sintetično, odvisno od okoliščin in odločitve posameznika.

3.1 Obdavčitev dejavnosti v Sloveniji

Oseba, ki opravlja dejavnost, se po davčni zakonodaji šteje za fizično osebo, zato je dohodek iz dejavnosti v posameznem davčnem letu obdavčen z dohodnino. Po osnovnem principu obdavčitve je obdavčena razlika med prihodki in odhodki. Temu načinu ugotavljanja davčne osnove rečemo obdavčitev na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov. Davčna osnova v največji možni meri sledi dobičku, ugotovljenemu v poslovnem izidu, torej računovodskim kategorijam prihodkov in odhodkov. Davčni predpisi (ZDoh-2 in ZDDPO-2) določajo situacije, ki vodijo do popravkov računovodskih postavk. Običajno so odhodki tisti, ki jih je treba popraviti. Pri odhodkih davčni predpisi strogo sledijo priznavanju tistih, ki so potrebni za pridobitev prihodkov. V tem smislu se poslovno potrebni stroški oz. odhodki lahko razlikujejo od davčno priznanih. Nepriznani so odhodki, za katere velja, da niso neposreden pogoj za opravljanje dejavnosti in niso posledica opravljanja dejavnosti. Imajo pa značaj zasebnosti in niso v skladu z običajno poslovno prakso. To pomeni, da niso običajni pri poslovanju v posamezni dejavnosti glede na pretekle in druge izkušnje, razen če so posledica izrednih dogodkov, npr. naravnih nesreč.

ZDDPO-2 taksativno našteva odhodke, ki se davčno ne priznavajo ali se priznavajo delno. Osnovni princip obdavčitve vsebuje tudi prikrito cedularnost, ker imajo možnost uveljavljati olajšave. Nestandardne olajšave uveljavlja pri izračunu davka iz dejavnosti, standardne pa tudi pri informativnem izračunu dohodnine po ZDoh-2. Osnovni princip obdavčitve je namreč sintetičen, kar pomeni, da se dohodki iz dejavnosti prištejejo k drugim morebitnim dohodkom osebe v posameznem davčnem letu. Po odbitju priznanih prispevkov za socialno varnost in olajšav se na dobljeno davčno osnovo aplicirajo ustrezne davčne stopnje po lestvici za odmero dohodnine. Tak način ugotavljanja davčne osnove od dohodkov iz dejavnosti fizičnih oseb zahteva vodenje poslovnih knjig, ki jih predpisuje ZGD-1 in davčni predpisi. Podredni način ugotavljanja davčne osnove je t. i. sistem normiranih odhodkov. Z namenom poenostavitve poslovanja in administrativne razbremenitve davčnih zavezancev je bil temeljito spremenjen 1. 1. 2013.

3.2 Poenostavljen način ugotavljanja davčne osnove - normirani odhodki

Poenostavitve glede načina ugotavljanja davčne osnove niso novost v slovenski zakonodaji, vendar je bila ta možnost dana relativno majhnemu številu zavezancev. S

spremembo tako davčne kot gospodarske zakonodaje je sistem normiranih odhodkov postal privlačen način za ugotavljanje davčne osnove (Blatnik, 2014).

Tega načina ugotavljanja davčne osnove ne smemo enačiti s pavšalno obdavčitvijo. Zanj namreč velja, da je davčna obveznost enaka in neodvisna od drugih okoliščin. Ključna prednost tovrstne obdavčitve so nizki stroški pobiranja davkov in širok krog davčnih zavezancev, slabost pa povečanje razlik med davčnimi zavezanci z različnimi dohodki (Prusnik, 2012). V primeru normiranih odhodkov je davek odvisen od višine dohodkov in se šteje za proporcionalni davek in kot tak bolj pravičen.

Glavne značilnosti ureditve normirancev so (Zupančič, 2014):

- spremljanje in evidentiranje prihodkov po računovodskih in davčnih predpisih, ne pa tudi odhodkov;
- spremljanje izpolnjevanja pogojev za vstop / izstop iz sistema;
- odhodki, priznani v višini 80 % davčnih prihodkov;
- ni olajšav, niti po ZDDPO-2 niti po ZDoh-2;
- enotna davčna stopnja v višini 20 % davčne osnove;
- davek iz dejavnosti, izračunan v davčnem obračunu, je dokončen.

Vse zgoraj navedeno dejansko predstavlja manjše administrativno breme, vendar le za tiste zavezance, katerih poslovanje ne zahteva vodenja dodatnih evidenc za poslovne namene. Za vstop v sistem normiranih odhodkov mora podjetnik izpolnjevati določene pogoje, ki jih predstavljam v nadaljevanju.

3.2.1 Pogoji za vstop v sistem

Pogoji za vstop v sistem normiranih odhodkov se razlikujejo za tiste, ki že opravljajo dejavnost in tiste, ki s tem začenejo. Za slednje je za vstop v sistem dovolj le priglasitev na FURS, ki jo praviloma opravijo že ob registraciji dejavnosti. Več o teh zavezancih sem napisal na koncu tega poglavja. Za tiste, ki že opravljajo dejavnost, se izpolnjevanje pogojev preverja glede na minulo poslovno leto. V sistem normiranih odhodkov lahko vstopijo podjetniki, ki izpolnijo nižji prihodkovni pogoj ali izpolnijo višji prihodkovni pogoj in dodaten pogoj glede obveznega socialnega zavarovanja ter v davčnem obračunu opravijo priglasitev. Prihodkovna pogoja, izračunana iz prihodkov, ugotovljenih po predpisih o računovodenju, sta od 1. 1. 2015 dva, in sicer nižji prihodkovni prag v višini 50.000,00 EUR, ki velja za vse podjetnike in višji prihodkovni prag v višini 100.000,00 EUR, ki velja za podjetnike z izpolnjenim dodatnim pogojem za vključitev v obvezno socialno zavarovanje.

Za vstop v sistem normiranih odhodkov se lahko odloči podjetnik, čigar računovodski prihodki ne presegajo 50.000,00 EUR. Če znašajo prihodki podjetnika med 50.000,00 EUR

in 100.000,00 EUR, mora izpolnjevati dodaten pogoj, ki je vezan na obvezno pokojninsko zavarovanje. To pomeni, da je morala biti v minulem koledarskem letu neprekinjeno 5 mesecev v podjetju za polni delovni čas zavarovana vsaj ena oseba – to je lahko tudi podjetnik, če je bil v navedenem obdobju zavarovan za polni zavarovalni čas. V praksi nastopijo okoliščine, ko je zavarovanec ali pri njem zaposlena oseba sicer zaposlena za polni delovni čas, vendar ne v celoti iz naslova opravljanja dejavnosti ali zaposlitve. Tako se za polno zavarovanje ne štejejo kombinacije različnih podlag. To so delno upokojene osebe in osebe, ki so zaradi starševstva upravičene do sorazmernega plačila prispevkov oz. izgubljeni dohodek (pravica do dela s krajšim delovnim časom zaradi starševstva). Za polno zavarovanje se šteje zaposlena ali samozaposlena oseba, ki nastopi porodniški in pozneje starševski dopust, če je sicer zaposlena pri zavarovancu ali samozaposlena za polni delovni čas.

Za razliko od zavezancev, ki že opravljajo dejavnost, velja nekoliko drugačna ureditev za tiste zavezanke, ki šele začnejo opravljati neko dejavnost. Ker nimajo preteklega poslovanja, se pri teh zavezancih pogoji ne ugotavljajo. Nekateri davčni zavezanci lahko, ne glede na izpolnjevanje pogojev, tudi v drugem davčnem letu priglasijo ugotavljanje davčne osnove z normiranimi prihodki. Gre za zavezanke, ki začnejo opravljati dejavnost v drugi polovici davčnega leta. Ker bi lahko s špekulativnim ustanavljanjem, reorganiziranjem in zapiranjem podjetij davčni zavezanci umetno ustvarili pogoje za vstop v sistem normiranih odhodkov, so v ZDoh-2 določene štiri okoliščine, v katerih se ne šteje, da je zavezanec na novo začel opravljati dejavnost. Pri ugotavljanju okoliščin so pomembne naslednje dejavnosti zavezanca v obdobju 18. mesecev pred priključitvijo:

- zavezanec je znova začel opravljati dejavnosti, a od zadnjega prenehanja ni minilo več kot 6 mesecev;
- zavezanec je ustanovil družbo, zavod ali primerljivo osebo po tujem pravu;
- prišlo je do preoblikovanja zavezanca s prenosom dela podjetja na družbo, s pridobitvijo lastniškega deleža, ali fizično osebo, ki opravlja dejavnost;
- zavezanec je začel opravljati dejavnost na podlagi prenosa podjetja ali dela podjetja od druge osebe.

V takih primerih se šteje, da gre za zavezanca, ki že posluje. To pomeni, da mora presoditi pogoje za vstop v sistem normiranih odhodkov. Pri presojanju višine prihodkov mora poleg prihodkov iz dejavnosti upoštevati še prihodke minulega davčnega leta, ki:

- jih je dosegel zavezanec sam z opravljanjem iste dejavnosti pred prenehanjem opravljanja dejavnosti;
- so jih dosegli družba, zavod ali primerljiva pravna oseba po tujem pravu, ki jih je ustanovil zavezanec;
- jih je dosegla oseba, ki je prevzela del podjetja zavezanca;

- jih je dosegla oseba, ki je prenesla podjetje ali del podjetja na zavezanca.

Zavezanci, ki izpolnjujejo pogoje za vstop v sistem, morajo priglasiti način ugotavljanja davčne osnove. Tisti, ki dejavnost začenjajo opravljati, to storijo na predpisanem obrazcu ob predložitvi prijave za vpis v davčni register v osmih dneh od vpisa v primarni register oziroma od vpisa v uradno evidenco organa. Na začetku opravljanja dejavnosti mora davčni zavezanec predložiti tudi izračun predvidene davčne osnove, višine akontacije ter obrokov akontacije dohodnine od dohodka iz dejavnosti. Zavezanci, ki že poslujejo in se odločijo za vstop v sistem normiranih odhodkov, svojo odločitev za prihodnje davčno leto označijo v obračunu akontacije dohodnine in dohodnine od dohodka iz dejavnosti. Sestavni del obračuna je ustrezen obrazec, s katerim zavezanci vstopijo v sistem normiranih odhodkov. Zavezanci ostanejo v sistemu, dokler izpolnjujejo pogoje oz. dokler se sami ne odločijo drugače.

3.2.2 Izstop iz sistema

ZDavP-2 in ZDoh-2 določata dva načina prenehanja poenostavljene uporabe, in sicer prostovoljni in obvezni. Normiranec se lahko za vsako davčno leto prostovoljno odloči o načinu ugotavljanja davčne osnove. Svojo odločitev sporoči na FURS v davčnem obračunu, ki ga mora oddati do konca marca tekočega leta za preteklo leto. Obvezen prehod na ugotavljanje davčne osnove je povezan z izpolnjevanjem priglasitvenih pogojev. Normiranec, ki dve zaporedni predhodni davčni leti ne izpolnjuje pogojev glede prihodkov in / ali glede obvezne vključitve v sistem socialne varnosti, mora za davčno leto ugotavljati davčno osnovo na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov. Navedeno pomeni, da lahko oseba, ki v davčnem letu preseže prihodkovni prag (50.000,00 EUR oz. 100.000,00 EUR) še eno leto ostane v sistemu. Zanimivo se mi zdi, da za prvo davčno leto ni določene zgornje meje glede prihodkov, kar teoretično pomeni, da bi lahko normiranec v prvem davčnem letu ustvaril za npr. 1 mio. EUR prihodkov, od tega plačal 40.000,00 EUR davka in ostal v sistemu normiranih odhodkov. Samo v primeru, da normiranec dve leti zapored ne izpolnjuje pogojev glede prihodkov, mora preiti na ugotavljanje davčne osnove na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov. Slednje bom ponazoril na treh primerih, kjer sem za izhodišče sem vzel normiranca, za katerega je relevanten le pogoj glede prihodkov, torej zgornja meja 50.000,00 EUR ter triletno opazovano obdobje.

1. Normiranec, ki dve leti zapored preseže prihodkovni prag in torej ne izpolnjuje prihodkovnega pogoja, mora v tretjem letu preiti na ugotavljanje davčne osnove na podlagi dejanskih odhodkov in prihodkov.
2. Normiranec, ki samo v prvem letu ne izpolni prihodkovnega pogoja, v drugem pa ga, lahko v tretjem letu ostane v sistemu normiranih odhodkov.

3. Podobno kot zgoraj, velja da normiranec lahko ostane v sistemu ugotavljanja davčne osnove na podlagi normiranih odhodkov, če samo v drugem letu ne izpolni prihodkovnega praga.

Za tiste normirance, ki iz sistema izstopijo, velja, da morajo voditi ustrezne poslovne knjige, evidence in pripravljati poslovna poročila. Za ta namen je treba na dan 1. 1. ugotoviti stanje sredstev in obveznosti do virov sredstev – sestaviti otvoritveno bilanco. V Tabeli 7 je predstavljena otvoritvena bilanca stanja z viri podatkov, potrebnih za njeno sestavo.

Tabela 7: Otvoritvena bilanca

Aktiva (sredstva)		Pasiva (obveznosti do virov sredstev)	
Postavka	Vir	Postavka	Vir
Osnovna sredstva	Evidenca osnovnih sredstev	Podjetnikov kapital	Računska postavka, če je $A > P$
Terjatve do kupcev	Evidenca knjigovodskih listin in bančni izpiski ter druge evidence o plačanih računih	Obveznosti do dobaviteljev	Prejeti računi in dana plačila
Denarna sredstva	Bančni izpisek	Obveznosti do države (za davke in prispevke)	E-davki
Ostala sredstva	Druge evidence	Ostale obveznosti	Druge evidence
Terjatve do podjetnika	Računska postavka; če je $A < P$		

Ne glede na način ugotavljanja davčne osnove morajo davčni zavezanci na FURS sporočiti rezultate poslovanja. Poročanje je enostavnejše za zavezanca, ki davčno osnovo ugotavlja z normiranimi prihodki. Davčni postopek, izračun davka in način plačevanja predstavljam v nadaljevanju.

3.2.3 Davčni postopek, akontacija in izračun davka

3.2.3.1 Temeljne opredelitve pri davčnem postopku

Izvrševanje davčne zakonodaje in delo davčne službe ureja ZDavP-2, ki velja za vse davčne zavezance. Zakon določa temeljne opredelitve, pomembne za davčni postopek, kot so davčna obveznost, načini obračunavanja davkov, načini izpolnjevanja davčnih obveznosti, plačilo davkov, vračilo davkov, odpis in odlog plačevanja davkov, vodenje potrebnih evidenc ter obveznost dajanja podatkov in njihovo varovanje.

Izračun davka je lahko izveden na tri osnovne načine, in sicer:

- S samoobdavčitvijo, kar pomeni, da zavezanec na podlagi potrebnih evidenc sam obračuna in plača davčno obveznost.
- Z odločbo o odmeri, kar pomeni, da davčni organ na podlagi davčne napovedi zavezanec ali z oceno (če presodi, da je napoved napačna oziroma če zavezanec sploh ne odda napovedi), odmeri davek, zavezanec pa ga v zakonskem roku plača.
- Z davčnim odtegljajem, kar pomeni, da izplačevalec določenih dohodkov davek obračuna hkrati z obračunom dohodka ter vplača potreben znesek davka v imenu zavezanca.

Za davčne zavezanec, ki opravljajo dejavnost, je v uporabi samoobdavčitev. To pomeni, da normiranec na podlagi evidenc davčno obveznost v davčnem obračunu izračuna sam. Način oddaje je elektronski, prek sistema e-davki. Za ta namen mora zavezanec pridobiti digitalno potrdilo, ki je namenjeno zagotavljanju varnega in zakonitega e-poslovanja. V Sloveniji delujejo štiri overovitelji:

- Ministrstvo za javno upravo, ki nudi storitev Sigen-ca;
- NLB d. d., ki komitentom NLB in Banke Celje nudi storitev NLB CA;
- Pošta Slovenije, ki nudi storitev POSTARCA in
- Halcom d. d., ki nudi storitev HALCOM.

Podatkov za davčni obračun ni mogoče neposredno vnašati v sistem e-davkov, npr. podatkov za DDV ali prispevke. Zavezanec mora pripraviti obračun v ustrezni aplikaciji in jo v dokumentu - v obliki .html - posredovati v sistem e-davkov. Na trgu je veliko aplikacij za pripravo obračuna, ki so večinoma plačljive in obsegajo več kot le pripravo davčnega obračuna. Smiselno je, da normiranec, ki ima enostavno poslovanje, ki ne zahteva dodatnih evidenc, uporabi brezplačno FURS aplikacijo - Silvester Fineus. Ta je namenjena vnosu, izpisu in distribuciji podatkov obračuna akontacije dohodnine in dohodnine od dohodka iz dejavnosti.

Davčni obračun v ustrezni obliki zavezanec predloži davčnemu organu (FURS) - rok za oddajo je 31. marec tekočega leta za minulo leto. Obstajajo tudi okoliščine, ko je ta rok drugačen, kot je npr. prenehanje opravljanja dejavnosti. Na datum oddaje davčnega obračuna je vezan rok za (do)plačilo davka, to je 30 dni od dneva predložitve davčnega obračuna; enak rok velja tudi za morebitno vračilo davka. Z datumom oddaje davčnega obračuna je neposredno povezana tudi zavarovalna osnova za obračun prispevkov za socialno varnost. Smiselno je, da zavezanci, ki morajo davek doplačati, davčni obračun oddajo čim pozneje in obratno. Če je zavezanec ugotovil, da so v davčnem obračunu formalne napake, kot so npr. ime, številka, računske in podobno, lahko v 60 dneh po predložitvi davčnega obračuna predloži popravek. Če je rok za oddajo 31. 3., je zadnji rok za predložitev popravka 31. 5. istega leta. Naj omenim še, da se lahko popravek za

določeno davčno obdobje odda enkrat. Morebitna sprememba v izračunu davka se obravnava:

- višja obveznost učinkuje od dneva, od katerega je učinkoval prvotni davčni obračun;
- nižja davčna obveznost učinkuje od dneva predložitve popravljene davčnega obračuna.

V zadnjem primeru, torej če je popravek v korist zavezanca, velja daljši rok, in sicer 12 mesecev od poteka roka za predložitev davčnega obračuna. Tudi v tem primeru velja le ena priložnost za popravek. Sestavni del popravka je tudi obrazložitev o razlogih za previsoko izkazano davčno obveznost. Razlika v davčni obveznosti med predloženim in popravljnim obračunom učinkuje od dneva predložitve popravljene davčnega obračuna, vendar se obresti ne obračunajo. Zavezanci, ki so iz kakršnega koli razloga zamudili roke za popravke, imajo še eno možnost, da pravilno in brez sankcij izpolnijo davčno obveznost. Gre za institut samoprijave, ki temelji na prostovoljni poravnavi obveznosti. Popravke davčnih obračunov morajo zavezanci oddati do začetka inšpekcijskega nadzora, vročitve odločbe o odmeri oz. do začetka postopka o prekršku oz. kazenskega postopka. Zavezanci niso kaznovani, so pa dolžni od premalo plačanega oz. neplačanega davka obračunati in plačati obresti, več o tem je zapisano v 55. členu ZDavP-2.

3.2.3.2 Izračun davka v davčnem obračunu

Davčni obračun za normiranca je predpisan z ZDavP-2 in je sestavni del Pravilnika o davčnem obračunu akontacije dohodnine in dohodnine od dohodka iz dejavnosti. Obrazec za obračun akontacije dohodnine in dohodnine od dohodka iz dejavnosti za davčno obdobje je razdeljen na VII. delov. V omenjenem obrazcu zavezanec označi način ugotavljanja davčne osnove – izbere normirane odhodke. Vpiše osnovne podatke, kot so ime in priimek, naziv podjetja, kontaktni podatki in vrsta zavarovanja vključno z morebitnim zneskom obračunanih prispevkov za socialno varnost ipd. III. del se ne nanaša na normiranje, ker vsebuje uveljavljanje ugodnosti po ZDoh-2 oz. dodatne olajšave za kulturnike, novinarje in športnike. Te pa za normiranje ne veljajo, saj ugotavljajo davčno osnovo cedularno. Normiranec označi še vrsto obračuna. Praviloma gre za redni letni obračun, razen v primeru prenehanja, prenosa podjetja, smrti itd. Normiranec izpolni še Izračun dohodnine od dohodka iz dejavnosti (normirani). VI. del – Izračun dohodnine od dohodka iz dejavnosti je osrednji del davčnega obračuna, v katerega je treba vpisati zneske iz ustreznih evidenc in popravke za davčne namene. Zadnji del obračuna se nanaša na spremembo načina ugotavljanja davčne osnove v naslednjem obračunu. Davčno obveznost izračunamo v 4 korakih, kar je prikazano v enačbah 2, 3, 4 in 5.

1. Izračun davčno priznanih prihodkov:

$$\text{Davčno priznani prihodki} = \text{prihodki po SRS} \pm \text{popravki prihodkov po ZDoh-2 ali ZDDPO-2} \quad (2)$$

2. Izračun normiranih odhodkov:

$$\text{Normirani odhodki} = 80 \% \text{ davčno priznanih prihodkov} \quad (3)$$

3. Izračun davčne osnove:

$$\text{Davčna osnova} = \text{davčno priznani prihodki} - \text{normirani odhodki} \quad (4)$$

4. Izračun davčne obveznosti:

$$\text{Davek} = \text{davčna osnova} \times \text{davčna stopnja (20 \%)} \quad (5)$$

Primer davčnega obračuna, ki je prikazan v Tabeli 8, je narejen na osnovi podatkov iz Tabele 5. V prikazu predpostavljam, da je normiranec za leto 2015 vplačal 1.000,00 EUR akontacij dohodnine.

Tabela 8: Obračun dohodnine od dohodka iz dejavnosti

Z.št.	Postavka	Znesek v EUR
1.	Prihodki, ugotovljeni po računovodskih predpisih, od tega:	41.634,05
1.1.	Dohodki, od katerih je bil odtegnjen davek na viru, vključno z davčnim odtegljajem.	0,00
2.	Popravek prihodkov na raven davčno priznanih - zmanjšanja (vsota 2. 1. do 2. 7.)	1.214,05
2.1.	Izvzem prihodkov iz odprave ali porabe že obdavčenih ali delno obdavčenih rezervacij.	0,00
2.2.	Izvzem prihodkov na podlagi mednarodnih pogodb o izogibanju dvojnega obdavčevanja	0,00
2.3.	Izvzem prihodkov iz naslova odprave oslabitev, če se predhodna oslabitev ni upoštevala	0,00
2.4.	Izvzem prihodkov, doseženih od dividend, obresti, prihodkov, doseženih na podlagi odsvojitve lastniških deležev, ali odsvojitve investicijskih kuponov	0,00
2.5.	Izvzem prihodkov, ki so v tekočem oziroma so bili v preteklih davčnih obdobjih že vključeni v davčno osnovo - zaradi odprave dvojne obdavčitve	0,00

se nadaljuje

Tabela 8: Obračun dohodnine od dohodka iz dejavnosti (nad.)

Z.št.	Postavka	Znesek v EUR
2.6.	Izvem prihodkov zaradi predhodno nepriznanih odhodkov	1.214,05
2.7.	Zmanjšanje prihodkov v primeru odtujitve prenesenih sredstev za neupoštevane izgube pri prenosu sredstev na novega zasebnika glede na določbo 1. b točke četrtega odstavka 51. člena ZDoh-2	0,00
3.	Popravek prihodkov na raven davčno priznanih – povečanja (vsota 3. 1 do 3. 5)	5.000,00
3.1.	Povečanje prihodkov zaradi transfernih cen med povezanimi osebami	5.000,00
3.2.	Povečanje prihodkov zaradi cen med povezanimi osebami rezidenti v skladu z določbami ZDDPO-2	
3.3.	Povečanje prihodkov od obresti na dana posojila povezanim osebam nerezidentom	
3.4.	Povečanje prihodkov od obresti na dana posojila povezanim osebam rezidentom v skladu z določbami ZDDPO-2	
3.5.	Povečanje prihodkov iz naslova prehoda med različnimi načini ugotavljanja davčne osnove od dohodka iz dejavnosti na podlagi drugega odstavka 49. člena ZDoh-2	
4.	Davčno priznani prihodki (1 – 2 + 3)	45.420,00
6.	xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx	xxxxxxxxxx
7.	xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx	xxxxxxxxxx
8.	Davčno priznani odhodki (4 x 0,8)	36.336,00
9.	Razlika med davčno priznanimi prihodki in normiranimi odhodki (4 - 8)	9.084,00
10.	xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx	xxxxxxxxxx
11.	Povečanje davčne osnove zaradi sprememb računovodskih usmeritev, popravkov napak in prevrednotenj ((11.1+11.3) x (1-0,8))	0,00
11.1	Povečanje davčne osnove za znesek razlik zaradi sprememb računovodskih usmeritev in popravkov napak	0,00
11.2	xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx	xxxxxxxxxx
11.3	Povečanje davčne osnove za znesek presežka iz prevrednotenja zaradi prevrednotenja gospodarskih kategorij, ki ga zavezanec prenese v poslovni izid, vključno s presežki iz prevrednotenja sredstev, ki se amortizirajo, ter za delež zneska odprave rezervacij, pripoznanih v drugem vseobsegajočem donosu, ki je zmanjševal davčno osnovo po oblikovanju	0,00
11.4	xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx	xxxxxxxxxx
12.	Povečanje davčne osnove (vsota 12.1 do 12.3)	0,00
12.1	Znesek izkoriščene davčne olajšave za investiranje zaradi prodaje ali odtujitve sredstva pred predpisanim rokom	0,00
12.2	Znesek izkoriščene davčne olajšave za investiranje zaradi odsvojitve ali prenosa sredstva iz Pomurske regije oz. iz problemskega območja z visoko brezposelnostjo pred predpisanim rokom	0,00
12.3	Povečanje davčne osnove za predhodno davčno priznane odhodke iz oslabitve terjatev zaradi neizpolnitve pogojev za odpis	0,00
13.	Davčna osnova (9 + 11 + 12)	9.084,00
14.	xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx	xxxxxxxxxx
15.	xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx	xxxxxxxxxx

se nadaljuje

Tabela 8: Obračun dohodnine od dohodka iz dejavnosti (nad.)

Z.št.	Postavka	Znesek v EUR
16.	Osnova za izračun dohodnine (13)	9.084,00
17.	xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx	xxxxxxxxxx
18.	xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx	xxxxxxxxxx
19.	xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx	xxxxxxxxxx
20.	Dohodnina (16 x davčna stopnja)	1.816,80
21.	Odbitek tujega davka	0,00
22.	Povečanje davka zaradi spremembe odbitega tujega davka	0,00
23.	Davčna obveznost (20-21+22)	1.816,80
24.	Zmanjšanje davčne obveznosti za plačani znesek odtegnjena davka (odtegnjen davčni odtegljaj)	0,00
25.	Obračunana akontacija dohodnine od dohodka iz dejavnosti	1.200,00
26.	Obveznost za doplačilo dohodnine (23 – 24 – 36); če je >0	616,80
27.	Preveč obračunana dohodnina (23 – 24 – 36); če je < 0	0,00
28.	Osnova za določitev akontacije ali predhodne akontacije	9.084,00
29.	Akontacija ali predhodna akontacija (28 x davčna stopnja)	1.816,80
30.	Obračunski mesečni obrok akontacije ali predhodne akontacije	0,00
31.	Obračunski trimesečni obrok akontacije ali predhodne akontacije	151,40

Davčni obračun normiranca je zaradi izvzema dohodkovnih postavk bistveno enostavnejši kot davčni obračun zavezanca, ki davčno osnovo ugotavlja na podlagi dejanskih odhodkov.

Izračunan znesek davka predstavlja davčno obveznost iz opravljanja dejavnosti na podlagi rezultatov minulega davčnega leta. Davek je treba (do)plačati v enkratnem znesku. ZDavP-2 sicer določa načine za obročno odplačevanje davka, vendar je za gospodarske subjekte zakonodaja restriktivna. Možnosti odloga oz. obročnih odplačil se nanašajo na hujšo gospodarsko škodo, finančno prestrukturiranje ali predložitev ustreznih instrumentov zavarovanja. Da davčno breme v enkratnem znesku ni previsoko, je v nacionalni davčni sistem vpeljana vnaprejšnje ali bolje rečeno sprotno plačevanje davka. To imenujemo davčno akontiranje, temelji pa na preteklem poslovanju.

3.2.3.3 Akontacija davka

Fizične osebe z dejavnostjo plačujejo davek od dohodka iz dejavnosti sproti:

- Predhodno akontacijo dohodnine, če davčno osnovo ugotavljajo z dejanskimi odhodki.
- Akontacijo dohodnine, če davčno osnovo ugotavljajo z normiranimi odhodki.

Pri zavezancih, ki davčno osnovo ugotavljajo z dejanskimi odhodki, je zaradi sintetične obdavčitve plačevanje davka pravzaprav tristopenjsko: med letom plačujejo predhodno akontacijo, po davčnem obračunu plačajo akontacijo, po informativnem izračunu dohodnine plačajo davek. Ker so normiranci obdavčeni cedulačno, je prvi korak izpuščen,

zato med letom vplačujejo akontacijo davka, po davčnem obračunu pa plačajo dokončen davek (Blatnik, 2014). Podlaga za izračun akontacije dohodnine od dohodka iz dejavnosti so rezultati preteklega davčnega obdobja, prikazani v davčnem obračunu – akontacija po davčnem obračunu. Če je zavezanec posloval krajše obdobje, se osnova za izračuna dohodnine od dohodka iz dejavnosti preračuna na letno raven. To pomeni, da izračunano dohodnino delimo s številom mesecev poslovanja (šteje se cel mesec poslovanja) in množimo z 12. Gre za predpostavko, da bo zavezanec vse leto dosegal približno enake dohodke, kot jih je v posameznem mesecu minulega leta. Če preračun na letno raven ne bi bil opravljen, bi bil znesek akontacije dohodnine iz dejavnosti prenizek in zavezanec bi v naslednjem davčnem obdobju davek doplačal.

Če ni preteklega poslovanja (zavezanec z opravljanjem dejavnosti začenja), se akontacija davka izračuna na podlagi ocenjenih podatkov o višini davčne osnove – izračun predvidene akontacije dohodnine. Špekuliranje normirancev in izkazovanje nižjih načrtovanih prihodkov za prvo leto poslovanja je po mojem mnenju, glede na trenutno gibanje obrestnih mer in nizko stopnjo obdavčitve, popolnoma nesmiselno. Če bi zavezanec začel poslovati 1. januarja in predvideval, da bo že v prvem letu ustvaril 100.000,00 EUR prihodkov, bi od tega zneska plačal davek v višini 4.000,00 EUR. Ob predložitvi prijave za vpis v davčni register mora normiranec v 8 dneh od vpisa v primarni register oziroma od vpisa v uradno evidenco organa oddati izračun. Tega pripravi na obrazcu davčnega obračuna akontacije dohodnine od dohodka iz dejavnosti. Izpolni samo postavke, potrebne za ustrezen prikaz višine davčne osnove, predhodne akontacije in obrokov predhodne akontacije. Če povzamem, velja, da morajo akontacijo davka plačevati vsi normiranci, in sicer v mesečnih ali trimesečnih obrokih. Če znesek akontacije ne presega 400,00 EUR, so plačila lahko trimesečna, če pa je znesek višji, so plačila mesečna. Obroki akontacije dospejo v plačilo na zadnji dan obdobja, na katerega se nanašajo, in morajo biti plačani v 10 dneh po dospelosti, torej do 10. v mesecu za pretekli mesec oz. preteklo trimesečje. Izračunana akontacija velja tudi za novo davčno leto, do predložitve novega davčnega obračuna.

V primeru iz Tabele 9 mora zavezanec davek doplačati. Predpostavil sem, da je bila vplačana akontacija v preteklem davčnem letu 1.200,00 EUR. Ker je normiranec začel poslovati 1. januarja in je bila izračunana predvidena akontacija dohodnine iz dejavnosti višja od 400,00 EUR, je mesečno vplačeval 100,00 EUR. Enak znesek vplačuje do predložitve davčnega obračuna. Glede na to, da mora normiranec davek doplačati, predpostavljam, da bo davčni obračun oddan 31. marca. Rok za doplačilo davka je 30 dni po oddaji davčnega obračuna, torej 30. april. Za mesec januar in februar normiranec vplača akontacijo v višini 100,00 EUR, po davčnem obračunu pa bi moral vplačati 151,40 EUR. Razliko v akontacijah v višini 51,40 EUR bo doplačal pri obroku akontacije za marec, ki dospe v plačilo 10. aprila. Skupni znesek plačil v aprilu je torej naslednji:

- doplačilo davka v višini 616,80 EUR in
- plačilo akontacije za marec v višini 151,40 EUR in doplačilo akontacije za januar in februar (2 x 51,40 EUR).

Tabela 9: Izračun akontacije v primeru celoletnega poslovanja

16.	Osnova za izračun dohodnine (13)	9.084,00
23.	Davčna obveznost (20-21+22)	1.816,80
24.	Zmanjšanje davčne obveznosti za plačani znesek odtegnjena davka (odtegnjen davčni odtegljaj)	0,00
25.	Obračunana akontacija dohodnine od dohodka iz dejavnosti	1.200,00
26.	Obveznost za doplačilo dohodnine (23 – 24 – 36); če je >0	616,80
27.	Preveč obračunana dohodnina (23 – 24 – 36); če je < 0	0,00
28.	Osnova za določitev akontacije ali predhodne akontacije	9.084,00
29.	Akontacija ali predhodna akontacija (28 x davčna stopnja)	1.816,80
30.	Obračunski mesečni obrok akontacije ali predhodne akontacije	0,00
31.	Obračunski trimesečni obrok akontacije ali predhodne akontacije	151,40

Če predpostavim, da je normiranec posloval 10 mesecev, je akontacija višja, kar je razvidno iz prikaza v Tabeli 10.

Tabela 10: Izračun akontacije v primeru 10-mesečnega poslovanja

16.	Osnova za izračun dohodnine (13)	9.084,00
28.	Preračunana osnova za določitev akontacije ali predhodne akontacije (zšt. 16/ št. mesecev poslovanja x 12 mesecev)	10.900,80
29.	Akontacija ali predhodna akontacija (28 x davčna stopnja)	2.180,16
30.	Obračunski mesečni obrok akontacije ali predhodne akontacije	0,00
31.	Obračunski trimesečni obrok akontacije ali predhodne akontacije	181,68

Kadar je vplačana akontacija višja od izračunane davčne obveznosti, FURS povrne preplačilo dohodnine in preveč vplačano akontacijo. Akontacijo dohodnine od dohodka iz dejavnosti je mogoče med letom spremeniti - zvišati ali znižati. Če zavezanec ugotovi, da se davčna osnova za tekoče davčno leto razlikuje od davčne osnove za predhodno davčno leto, lahko od FURS zahteva spremembo višine akontacije. Na davčni urad mora vložiti zahtevo. Obrazec za zahtevo ni predpisan, predpisane pa so obvezne priloge:

- davčni obračun akontacije dohodnine od dohodka iz dejavnosti za tekoče davčno leto pred vložitvijo zahteve, npr. januar do maj LLLL,
- ocena davčne osnove za tekoče leto ter
- podatki, ki dokazujejo spremembo davčne osnove (npr. odpoved poslovnih partnerjev).

Zavezanec mora zahtevek vložiti najmanj 30 dni pred dospelostjo obroka (znižane) akontacije, to je zadnji dan v mesecu ali zadnji dan v trimesečju. O zahtevku odloči davčni organ v 15 dneh od predložitve zahtevka. Če davčni organ odobri uporabo zmanjšane ali povečane akontacije, mora zavezanec obroke akontacije, ki bodo dospeli v plačilo sorazmerno, zmanjšati ali povečati. Kadar je nova višina akontacije manjša, se obroki akontacije, ki bodo dospeli v plačilo, sorazmerno zmanjšajo, v nasprotnem primeru se obroki akontacije, ki bodo dospeli v plačilo, sorazmerno povečajo.

Nadaljevanje primera 2:

a.) Normiranec je v letu 2016 ugotovil, da bo prihodke podvojil. Če upoštevam enake davčne popravke, bodo prihodki znašali 90.840,00 EUR. Zahtevek mora biti oddan vsaj 30 dni pred dospelostjo obroka akontacije. Prvi, višji obrok akontacije, želi plačati za julij. Ker ta akontacija dospe 31. 7., je zahtevek oddal 30. 6. V roku 15 dni je prejel odločbo DURS, da lahko uporabi zvišano akontacijo dohodnine. Sorazmerni obrok akontacije bo enak.

Tabela 11: Sorazmerno povečanje obroka akontacije

Predhodno davčno leto		Tekoče davčno leto (ocenjene vrednosti)	
Postavka	Znesek (v EUR)	Postavka	Znesek (v EUR)
Davčni Prihodki	45.420,00	Prihodki maj do junij	45.420,00
		Preračun prihodkov na letno raven	90.840,00
Normirani odhodki	36.336,00	Normirani odhodki	76.672,00
Davčna osnova	9.084,00	Davčna osnova	18.168,00
Davek	1.816,80	Davek	3.633,60
Osnova za akontacijo	9.084,00	Osnova za akontacijo	18.168,00
Akontacija davka	1.816,80	Akontacija davka	3.633,60
Mesečni obrok	151,40	Mesečni obrok	454,20
Izračuna sorazmernega obroka akontacija:			
Vplačane akontacije za jan. do jun. ($6 \cdot 151,40$ EUR)			908,40
Ocenjena akontacija davka			3.633,60
Razlika med ocenjeno akontacijo davka in vplačanimi akontacijami			2.725,20
Izračun sorazmernih akontacij do konca davčnega leta ($2.725,20$ EUR : 6 mesecev)			454,20

Iz Tabele 11 je razvidno, da bo normiranec v naslednjem davčnem letu, do določitve nove akontacije, na podlagi davčnega obračuna plačeval mesečni obrok v ocenjeni višini, torej 454,20 EUR.

b.) Normiranec je v letu 2016 ugotovil, da bo prihodek prepolovil. Če upoštevam enake davčne popravke, bodo prihodki znašali 22.710,00 EUR. Zahtevek mora biti oddan vsaj 30 dni pred dospelostjo obroka akontacije. Prvi višji obrok akontacije želi plačati za julij. Ker ta akontacija dospe 31. 7., je zahtevek oddal 30. 6. V roku 15 dni je prejel

odločbo DURS, da lahko uporabi zvišano akontacijo dohodnine. Sorazmerni obrok akontacije bo enak.

Tabela 12: Sorazmerno znižanje obroka akontacije

Predhodno davčno leto		Tekoče davčno leto (ocenjene vrednosti)	
Postavka	Znesek (v EUR)	Postavka	Znesek (v EUR)
Davčni prihodki	45.420,00	Prihodki maj do junij	11.355,00
		Preračun prihodkov na letno raven	22.710,00
Normirani odhodki	36.336,00	Normirani odhodki	18.168,00
Davčna osnova	9.084,00	Davčna osnova	4.542,00
Davek	1.816,80	Davek	908,40
Osnova za akontacijo	9.084,00	Osnova za akontacijo	4.542,00
Akontacija davka	1.816,80	Akontacija davka	908,40
Mesečni obrok	151,40	Mesečni obrok	0,00
Izračun sorazmernega obroka akontacija:			
Vplačane akontacije za jan. do jun. (6 * 151,40 EUR)			908,40
Ocenjena akontacija davka			908,40
Razlika med ocenjeno akontacijo davka in vplačanimi akontacijami			0,00
Izračun sorazmernih akontacij do konca davčnega leta			0,00

V Tabeli 12 je prikazan primer davčnega zavezanca, ki je v prvi polovici leta vplačal akontacije za tekoče leto. Ker je obdavčitev normiranca dokončna in se dohodek iz dejavnosti obdavčuje cedularno, je davčno načrtovanje preprostejše. V nadaljevanju magistrskega dela sem pripravil primerjavo med izbirnima načinoma ugotavljanja davčne osnove.

3.2.4 Primerjava med izbirnima načinoma obdavčitve

S primerjavo med izbirnima načinoma obdavčitve bom dokazal, da sistem normiranih odhodkov ne predstavlja le administrativne poenostavitve, ampak tudi ugodnejšo davčno obravnavo, predvsem tistih zavezancev, ki izvajajo storitvene dejavnosti in nimajo visokih dejanskih stroškov. Ugodna davčna obravnavo storitvenih dejavnosti pa vpliva tudi na trg dela v smislu prikritega zaposlovanja. Zato sem v primer vključil tudi primerjavo s plačo. Obdavčitev zavezancev, ki ugotavljajo davčno osnovo z dejanskimi odhodki, je kompleksnejša, saj morajo poleg prihodkov upoštevati tudi odhodke z računovodskega in davčnega vidika. Davčno popraviljanje računovodskih odhodkov po ZDDPO-2 in ZDoh-2 je po mojem mnenju pogostejše in zahtevnejše kot davčno popraviljanje računovodskih prihodkov. To je razvidno iz obračuna akontacije dohodnine in dohodnine od dohodka iz dejavnosti, v katerem se 37 postavk nanaša na povečanja oz. zmanjšanja računovodskih odhodkov, le 13 pa na povečanja oz. zmanjšanja računovodskih prihodkov. Poleg tega imajo zavezanci, ki davek izračunajo na podlagi dejanskih odhodkov, pravico izkoristiti

davčne olajšave. Nestandardne olajšave (odvisne od izdatkov), se uveljavljajo pri izračunu davka iz dejavnosti, standardne pa tudi pri informativnem izračunu dohodnine po ZDoh-2. Nestandardne olajšave se nanašajo na področja razvoja in raziskovanja, zaposlovanje težje zaposljivih skupin (mlajši, invalidi ipd.), na donacije in naložbe, standardne pa bolj na osebne okoliščine posameznika. V Tabeli 13 so prikazane nestandardne in standardne olajšave pri izračunu davčne osnove dohodka iz dejavnosti.

Tabela 13: Nestandardne in standardne davčne olajšave

Olajšave pri izračunu davčne osnove dohodka iz dejavnosti - nestandardne	
Olajšava za vlaganja v raziskave in razvoj	Zavezanec lahko uveljavlja znižanje davčne osnove v višini 100 % zneska, ki predstavlja vlaganja v raziskave in razvoj v davčnem letu, vendar največ v višini davčne osnove.
Olajšava za zaposlovanje	Zavezanec, ki na novo zaposli osebo, mlajšo od 26 let, ali osebo, starejšo od 55 let, ki je bila pred zaposlitvijo vsaj šest mesecev prijavljena v evidenci brezposelnih oseb pri Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje in v obdobju zadnjih 24 mesecev ni bila zaposlena pri tem zavezancu ali pri z njim povezani osebi, lahko uveljavlja znižanje davčne osnove v višini 45 % izplačane plače te osebe.
Olajšava za zaposlovanje invalidov	Zavezanec, ki zaposluje invalida po zakonu, ki ureja zaposlitveno rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov, lahko uveljavlja znižanje davčne osnove v višini 50 % izplačane plače te osebe, zavezanec, ki zaposluje invalida s 100 % telesno okvaro ali gluho osebo, pa v višini 70 % izplačane plače te osebe.
Olajšava za izvajanje praktičnega dela v strokovnem izobraževanju	Zavezanec, ki sprejme vajenca, dijaka ali študenta po učni pogodbi za izvajanje praktičnega dela v strokovnem izobraževanju, lahko uveljavlja znižanje davčne osnove v višini plačila tej osebi, vendar največ v višini 20 % povprečne mesečne plače zaposlenih v Sloveniji za vsak mesec izvajanja praktičnega dela posamezne osebe v strokovnem izobraževanju.
Olajšava za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje	Zavezanec, ki financira pokojninski načrt kolektivnega zavarovanja in izpolnjuje pogoje v zvezi s kolektivnim prostovoljnim dodatnim pokojninskim zavarovanjem, določene po zakonu, ki ureja PIZ, lahko za premije prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, ki jih delno ali v celoti plača v korist delojemalcev – zavarovancev izvajalcu pokojninskega načrta s sedežem v Sloveniji ali v drugi državi članici EU, po pokojninskem načrtu, ki je odobren in vpisan v poseben register v skladu s predpisi, ki urejajo prostovoljno dodatno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, uveljavlja davčno olajšavo za leto, v katerem so bile premije plačane, vendar največ do zneska, ki je enak 24 % obveznih prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje za delojemalca – zavarovanca in ne več kot 2.390 evrov letno.

se nadaljuje

Tabela 13: Nestandardne in standardne davčne olajšave (nad.)

Olajšave pri izračunu davčne osnove dohodka iz dejavnosti - nestandardne	
Olajšava za donacije	Zavezanec lahko uveljavlja znižanje davčne osnove za znesek izplačil v denarju in v naravi za humanitarne, invalidske, socialno-varstvene, dobrodelne, vzgojno-izobraževalne, zdravstvene, športne, kulturne, ekološke, religiozne in splošnokoristne namene, in sicer le za takšna izplačila rezidentom Slovenije in rezidentom drugih držav članic EU, razen poslovnim enotam rezidentov držav članic EU, ki se nahajajo izven držav članic EU, ki so po posebnih predpisih ustanovljeni za opravljanje navedenih dejavnosti, kot nepridobitnih dejavnosti, do zneska, ki ustreza 0,3 % obdavčenega prihodka zavezanca v davčnem letu.
Olajšava za investiranje	Zavezanec lahko uveljavlja znižanje davčne osnove v višini 40 % investiranega zneska v opremo in v neopredmetena dolgoročna sredstva v davčnem letu vlaganja. Za opremo iz prejšnjega odstavka se ne štejejo: 1. pohištvo in pisarniška oprema, razen računalniške opreme in 2. motorna vozila, razen osebnih avtomobilov na hibridni ali električni pogon, avtobusov na hibridni ali električni pogon in razen avtobusov ter tovornih motornih vozil z motorjem, ki ustreza najmanj emisijskim zahtevam EURO VI.
Olajšave pri izračunu davčne osnove dohodka iz dejavnosti - standardne	
Olajšava za zavezanca invalida	Zavezanec, ki je invalid po zakonu, ki ureja zaposlitveno rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov, in ne zaposluje delavcev, lahko uveljavlja znižanje davčne osnove v višini 30 % povprečne mesečne plače zaposlenih v Sloveniji, zavezanec invalid s 100 % telesno okvaro ali zavezanec – gluha oseba pa v višini 60 % povprečne mesečne plače zaposlenih v Sloveniji za vsak mesec opravljanja dejavnosti.
Posebna osebna olajšava	Rezidentu, ki samostojno opravlja specializiran poklic na področju kulturne dejavnosti in je vpisan v razvid samozaposlenih v kulturi, se pod pogojem, da gre za poklic, ki je značilen samo za področje kulturne dejavnosti in pod pogojem, da nima sklenjenega delovnega razmerja in da ne opravlja druge dejavnosti, prizna zmanjšanje davčne osnove od dohodka iz dejavnosti v višini 15 % prihodkov letno, do zneska 25.000 EUR njegovih prihodkov iz dejavnosti v letu, za katero se odmerja dohodnina. Rezidentu, ki samostojno opravlja novinarski poklic in je vpisan v razvid samostojnih novinarjev, se pod pogojem, da nima sklenjenega delovnega razmerja in da ne opravlja druge dejavnosti, prizna zmanjšanje davčne osnove od dohodka iz dejavnosti v višini 15 % prihodkov letno, do zneska 25.000 EUR njegovih prihodkov iz dejavnosti v letu, za katero se odmerja dohodnina. Rezidentu, ki samostojno opravlja poklic športnika in je vpisan v razvid poklicnih športnikov, se pod pogojem, da nima sklenjenega delovnega razmerja in da ne opravlja druge dejavnosti, prizna zmanjšanje davčne osnove od dohodka iz dejavnosti v višini 15 % prihodkov letno, do zneska 25.000 EUR njegovih prihodkov iz dejavnosti v letu, za katero se odmerja dohodnina.
Splošna olajšava	Vsakemu rezidentu se prizna zmanjšanje letne davčne osnove v višini 2.800 EUR letno, pod pogojem, da drug rezident za njega ne uveljavlja posebne olajšave za vzdrževanega družinskega člana.

se nadaljuje

Tabela 13: Nestandardne in standardne davčne olajšave (nad.)

Olajšave pri izračunu davčne osnove dohodka iz dejavnosti - standardne	
Povečana splošna olajšava	Poleg splošne olajšave, se rezidentu, katerega skupni dohodek iz naslova dohodka iz zaposlitve, dohodka iz dejavnosti, razen dohodka iz dejavnosti, če se davčna osnova od tega dohodka ugotavlja na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov, dohodka iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti in prenosa premoženjske pravice ter drugih dohodkov – razen dohodka, ki je oproščen plačila dohodnine oziroma se ne vštevava v davčno osnovo – v letu, za katero se odmerja dohodnina prizna zmanjšanje letne davčne osnove v višini: 3.217,12 EUR letno, če dohodek ne presega 10.866,37 EUR 1.115,94 EUR letno, če dohodek presega 10.866,37 EUR in ne presega 12.570,89 EUR letno.
Posebna olajšava za vzdržev. družinske člane	Rezidentom, ki vzdržujejo družinske člane, se prizna zmanjšanje letne davčne osnove za vsakega vzdrževanega družinskega člana
Olajšava za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje	Letna davčna osnova zavezanca, ki je rezident, se lahko zmanjša za znesek premije prostovoljnega dodatnega pokojninskega zavarovanja, ki jo je plačal zavezanec zase izvajalcu pokojninskega načrta s sedežem v Sloveniji ali v drugi državi članici EU, po pokojninskem načrtu, ki je odobren in vpisan v poseben register v skladu s predpisi, ki urejajo prostovoljno dodatno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, vendar največ do zneska, ki je enak 24 % obveznih prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje za zavarovanca, oziroma 5,844 % pokojnine zavarovanca in ne več kot 2.390 EUR letno.

Vir: Ministrstvo za finance, ZDoh-2, Uradni list RS, št. 117/2006, 2006.

Davek zavezancev, ki davčno osnovo ugotavljajo z dejanskimi odhodki, je obdavčen po dohodninski lestvici, prikazani v Tabeli 14. Ta je progresivna in sestavljena iz 4 dohodkovnih razredov.

Tabela 14: Dohodninska lestvica

Neto letna davčna osnova v EUR		Stopnja davka v %
nad	do	
0,00	8.021,34	16 %
8.021,34	18.960,28 (20.400,00 za 2016)	27 %
18.960,28 (20.400,00 za 2016)	70.907,20	41 %
70.907,20		50 %

Vir: Finančna uprav RS, Pravilnik o določitvi olajšav in lestvice za odmero dohodnine za leto 2016, Uradni list RS, št. 104/15, 2016.

Izračuni so pripravljeni na podlagi dohodninske lestvice 2015. Primerjava je namenjena ugotavljanju razlik v neto razpoložljivem dohodku ob predpostavki enakih bruto prihodkov, razlik v bruto prihodkih ob predpostavki enakih neto dohodkov in primerjavi

vplačil dohodnine v proračun. Že na tem mestu pa bi želel poudariti, da je med normiranimi in dejanskimi odhodki pomembna likvidnostna razlika. Dejanske stroške je treba financirati, medtem ko so normirani odhodki na nek način fiktivna postavka. Z izjemo plačevanja prispevkov za socialno varnost in drugih dejanskih stroškov (npr. stroški bančnih storitev, telefonija in internet ...), ki so vključeni v normirane odhodke, normirani odhodki nimajo učinka na likvidnost zavezanca. Pravzaprav bi na normirane odhodke lahko gledali kot na olajšavo, njena višina je odvisna od dejanskih stroškov normiranca, zmanjšano za obvezne prispevke za socialno varnost in druge dejanske stroške. V prvem delu izhajam iz bruto plače (stroška delodajalca), kar pomeni: prihodek iz dejavnosti = strošek bruto letne plače. V drugem delu izračuna z metodo poskusov in napak izenačujem neto razpoložljiv dohodek in ugotavljam razlike v prihodkih. V posameznih primerih so dodatne predpostavke, ki se nanašajo predvsem na dejanske stroške in uveljavljanje olajšav.

Primer 4 primerjalni izračun – minimalna plača:

V izračunu predpostavljam, da so bili prihodki v letu 2015 na ravni stroška minimalne plače. Ta je v letu 2015 znašala 790,73 EUR. Povračila stroškov zaposlenim z minimalnimi dohodki predstavljajo socialni korektiv, vendar so izvzeti iz davčne osnove, zato jih bom pri izračunu zanemaril.

Predpostavke:

- Davčni prihodek podjetnika je enak strošku minimalne plače, 9.488,76, povečane za prispevke delodajalca (790,73 EUR x 16,10 % x 12 mesecev).
- Pri dohodku iz dejavnosti upoštevam prispevke za socialno varnost v minimalni višini 3.958,12 EUR za leto 2015.
- Dohodek iz dejavnosti je edini dohodek zavezanca.
- Okoliščin za uveljavljanje posebnih osebnih olajšav (npr. vzdrževanje družinskih članov) ni.
- Posebnosti (subvencij) pri obračunu prispevkov ni.

Tabela 15: Izračun stroška plače ob predpostavki minimalne plače

Z. št.	Postavka	Izračun	Znesek v EUR
1	Bruto plača		9.488,76
2	Prispevki delojemalca (22,10 %)	22,10 % x z. št. 1	2.097,02
3	Olajšave		6.519,82
4	Davčna osnova	z. št. 1 – z. št. 2 – z. št. 3	871,92
5	Davek po lestvici		139,51
	Neto plača	z. št. 1 – z. št. 2 – z. št. 5	7.252,24
7	Prispevki delodajalca	16,10 % x z. št. 1	1.527,69
8	Strošek plače	z. št. 1 – z. št. 7	11.016,45

Tabela 16: Normirani in dejanski odhodki ob predpostavki minimalne plače

Postavka:	Prvi del: prihodki = strošek plače		Drugi del = enak neto razpoložljiv dohodek	
	Normirani odhodki	Dejanski odhodki	Normirani odhodki	Dejanski odhodki
Davčno priznani prihodki	11.016,45	11.016,45	11.677,00	11.350,00
Davčno priznani odhodki	0,00	3.958,12	0,00	3.958,12
Normirani odhodki	8.813,16	0,00	9.341,60	0,00
Prispevki za socialno varnost	3.958,12	3.958,12	3.958,12	3.958,12
Splošna olajšava	-	3.302,70	-	3.302,70
Dodatna splošna olajšava	-	3.217,12	-	3.217,12
Ostale olajšave iz dejavnosti	-	0,00	-	0,00
Davčna osnova iz dejavnosti	2.203,29	538,51	2.335,40	872,06
Davek po lestvici (2015)	-	86,16	-	139,53
Davek normirani (20 %)	440,66	-	467,08	-
Skupaj davek	440,66	86,16	467,08	139,53
Bruto dohodek	11.016,45	11.016,45	11.677,00	11.350,00
Odliv (prispevki + davek)	4.398,78	4.044,28	4.425,20	4.097,65
Neto dohodek	6.617,67	6.972,17	7.251,80	7.252,35

Tabela 17: Povzetek izračuna na osnovi podatkov iz Tabel 15 in 16

Postavka	1. enaki "bruto" dohodki oz. prihodki (11.016,45 EUR)		
	Plača	Normirani	Dejanski
Neto dohodek	7.252,24	6.617,67	6.972,17
Dohodnina	139,51	440,66	86,16
Postavka	2. Enak razpoložljiv (neto) dohodek (7.252,24 EUR)		
	Plača	Normirani	Dejanski
Bruto dohodek	11.016,45	11.677,00	11.350,00
Dohodnina	139,51	467,08	139,53

V Tabeli 17 vidimo, da ob danih predpostavkah v primeru enakih bruto dohodkov na ravni minimalne plače ni bistvenih razlik v višini razpoložljivega dohodka. Prav tako ni bistvenih razlik v višini bruto dohodkov, če izhajamo iz enakega razpoložljivega dohodka. Ne glede na to ugotavljam, da je v najboljšem položaju oseba, ki prejema plačo. Z vidika proračuna pa so pomembne razlike, saj normiranec plača še enkrat več dohodnine kot druga dva zavezanca. Ta dva lahko namreč zaradi nizkih dohodkov poleg splošne olajšave uveljavljata še dodatno olajšavo. Razlike bi bile še večje, če bi v izračunu plače in dejanskih odhodkov upošteval druge olajšave, npr. olajšavo za vzdrževane družinske člane oz. v izračunu dejanskih odhodkov višje dejanske odhodke.

Primer 5 primerjalni izračun – povprečna plača:

V izračunu predpostavljam, da so bili prihodki v letu 2015 na ravni povprečne plače leta 2015. Ta je v letu 2015 znašala 18.670,68 EUR.

Predpostavke:

- Davčni prihodek podjetnika je enak strošku povprečne letne bruto plače 18.670,68 EUR, povečane za prispevke delodajalca (1.555,89 EUR x 12 mesecev x 16,10 %).
- Pri dohodku iz dejavnosti upoštevam prispevke za socialno varnost, izračunane od povprečne letne bruto plače 18.670,68 EUR v višini 7.132,20 EUR za leto 2015.
- Dohodek iz dejavnosti je edini dohodek zavezanca.
- Okoliščin za uveljavljanje posebnih osebnih olajšav (npr. vzdrževanje družinskih članov) ni.
- Posebnosti (subvencij) pri obračunu prispevkov ni.

Tabela 18: Izračun stroška plače ob predpostavki povprečne plače

Z. št.	Postavka	Izračun	Znesek v EUR
1	Bruto plača		21.676,66
3	Olajšave		3.302,70
2	Prispevki delojemalca (22,10 %)	22,10 % x z. št. 1	4.790,54
4	Davčna osnova	z. št. 1 – z. št. 2 – z. št. 3	13.583,42
5	Davek po lestvici		2.785,18
6	Neto plača	z. št. 1 – z. št. 2 – z. št. 5	14.100,94
7	Prispevki delodajalca	16,10 % x z. št. 1	3.489,94
8	Strošek plače	z. št. 1 – z. št. 7	25.166,60

Tabela 19: Normirani in dejanski odhodki ob predpostavki povprečne plače

Postavka:	Prvi del: prihodki = strošek plače		Drugi del = enak neto razpoložljiv dohodek	
	Normirani odh.	Dejanski odh.	Normirani odh.	Dejanski odh.
Davčno priznani prihodki	25.166,60	25.166,60	22.117,00	24.018,00
Davčno priznani odhodki	0,00	7.132,20	0,00	7.132,20
Normirani odhodki	20.133,28	0,00	17.693,60	0,00
Prispevki za socialno varnost	7.132,20	7.132,20	7.132,20	7.132,20
Splošna olajšava	-	3.302,70	-	3.302,70
Dodatna splošna olajšava	-	0,00	-	0,00
Ostale olajšave iz dejavnosti	-	0,00	-	0,00

se nadaljuje

Tabela 19: Normirani in dejanski odhodki ob predpostavki povprečne plače (nad.)

		Prvi del: prihodki = strošek plače	Drugi del = enak neto razpoložljiv dohodek	
Davčna osnova iz dejavnosti	5.033,32	14.731,70	4.423,40	13.583,10
Davek po lestvici (2015)	-	3.095,21	-	2.785,09
Davek normirani (20 %)	1.006,66	-	884,68	-
Skupaj davek	1.006,66	3.095,21	884,68	2.785,09
Priliv	25.166,60	25.166,60	22.117,00	24.018,00
Odliv (prispevki + davek)	8.138,86	10.227,41	8.016,88	9.917,29
Neto dohodek	17.027,74	14.939,19	14.100,12	14.100,71

Tabela 20: Povzetek izračuna na osnovi podatkov iz Tabel 18 in 19

Postavka	1. enaki "bruto" dohodki oz. prihodki (25.166,60 EUR)		
	Plača	Normirani	Dejanski
Neto dohodek	14.100,94	17.027,74	14.939,19
Dohodnina	2.785,18	1.006,66	3.095,21
Postavka	2. enak razpoložljiv (neto) dohodek (14.100,94 EUR)		
	Plača	Normirani	Dejanski
Bruto dohodek	21.676,66	22.117,00	24.018,00
Dohodnina	2.785,18	884,68	2.785,09

Iz Tabele 20 je razvidno, da so ob danih predpostavkah razlike v neto dohodku ob predpostavki enakega bruto dohodka očitne. V najslabšem položaju je zavezanec, ki davčno osnovo ugotavlja z dejanskimi odhodki, sledi oseba, ki prejema plačo, v najboljšem položaju pa je normiranec. V primerjavi z zaposlenim mu ostane 20 % več, v primerjavi z dejanskim pa slabih 13 % neto dohodka. Podobne razlike ugotovimo, če izhajamo iz enakega neto dohodka. To pomeni, da je lahko normiranec na trgu cenovno bolj konkurenčen od drugih dveh zavezancev. Razlike so vidne pri dohodnini. Če bi zavezanca lahko uveljavljala še olajšave, bi bile te razlike manjše.

Primer 6 primerjalni izračun – 50.000,00 EUR:

V izračunu predpostavljam, da so bili prihodki v letu 2015 na ravni 50.000,00 EUR.

Predpostavke:

- Davčni prihodek podjetnika je enak strošku plače 43.066,32 EUR, povečane za prispevke delodajalca (3.588,86 EUR x 12 mesecev x 16,10 %).
- Pri dohodku iz dejavnosti upoštevam prispevke za socialno varnost, izračunane od povprečne letne bruto plače 50.000,00 EUR v višini 19.100,00 EUR za leto 2015.

- Dohodek iz dejavnosti je edini dohodek zavezanca.
- Okoliščin za uveljavljanje posebnih osebnih olajšav (npr. vzdrževanje družinskih članov) ni.
- Posebnosti (subvencij) pri obračunu prispevkov ni.

Tabela 21: Letna plača 50.000 EUR

Z. št.	Postavka	Izračun	Znesek v EUR
1	Bruto plača		43.066,32
2	Prispevki delojemalca (22,10 %)	22,10 % x z. št. 1	9.517,66
3	Olajšave		3.302,70
4	Davčna osnova	z. št. 1 – z. št. 2 – z. št. 3	30.245,96
5	Davek po lestvici		8.864,06
6	Neto plača	z. št. 1 – z. št. 2 – z. št. 5	24.684,60
7	Prispevki delodajalca	16,10 % x z. št. 1	6.933,68
8	Strošek plače	z. št. 1 – z. št. 7	50.000,00

Tabela 22: Normirani in dejanski odhodki ob predpostavki letne plače 50.000 EUR

Postavka	Prvi del: prihodki = strošek plače		Drugi del = enak neto razpoložljiv dohodek	
	Normirani odh.	Dejanski odh.	Normirani odh.	Dejanski odh.
Davčno priznani prihodki	50.000,00	50.000,00	45.609,00	52.649,00
Davčno priznani odhodki	0,00	19.100,00	0,00	19.100,00
Normirani odhodki	40.000,00	0,00	36.487,20	0,00
Prispevki za socialno varnost	19.100,00	19.100,00	19.100,00	19.100,00
Splošna olajšava	-	3.302,70	-	3.302,70
Dodatna splošna olajšava	-	0,00	-	0,00
Ostale olajšave iz dejavnosti	-	0,00	-	0,00
Davčna osnova iz dejavnosti	10.000,00	27.597,30	9.121,80	30.246,30
Davek po lestvici (2015)	-	7.778,11	-	8.864,20
Davek normirani (20 %)	2.000,00	-	1.824,36	-
Skupaj davek	2.000,00	7.778,11	1.824,36	8.864,20
Priliv	50.000,00	50.000,00	45.609,00	52.649,00
Odliv (prispevki + davek)	21.100,00	26.878,10	20.924,36	27.964,20
Neto dohodek	28.900,00	23.121,89	24.684,64	24.684,80

Tabela 23: Povzetek izračuna na osnovi podatkov iz Tabel 21 in 22

Postavka	1. enaki "bruto" dohodki oz. prihodki (50.000,00 EUR)		
	Plača	Normirani	Dejanski
Neto dohodek	24.684,60	28.900,00	23.121,89
Dohodnina	8.864,06	2.000,00	7.778,11
Postavka	2. enak razpoložljiv (neto) dohodek (24.684,60 EUR)		
	Plača	Normirani	Dejanski
Bruto dohodek	50.000,00	45.609,00	52.649,00
Dohodnina	8.864,06	1.824,36	8.864,20

Ob danih predpostavkah so razlike v neto dohodku ob predpostavki enakega bruto dohodka očitne, kar je razvidno iz Tabele 23. V najslabšem položaju je zavezanec, ki davčno osnovo ugotavlja z dejanskimi odhodki, sledi oseba, ki prejema plačo, v najboljšem položaju je normiranec. V primerjavi z zaposlenim mu ostane 17 % več, v primerjavi z dejanskim pa slabih 20 % neto dohodka. V odstotkih sicer razlike niso večje glede na primer 6, so pa večje v nominalnih zneskih.

Primer 7 primerjalni izračun – 100.000,00 EUR:

V izračunu predpostavljam, da so bili prihodki v letu 2015 na ravni 100.000,00 EUR.

Predpostavke:

- Davčni prihodek podjetnika je enak strošku plače v EUR, povečane za prispevke delodajalca (7.177,72 EUR x 12 mesecev x 16,10 EUR).
- Pri dohodku iz dejavnosti upoštevam prispevke za socialno varnost, izračunane od povprečne letne bruto plače 100.000,00 EUR v višini 38.200,02 EUR za leto 2015.
- Dohodek iz dejavnosti je edini dohodek zavezanca.
- Okoliščin za uveljavljanje posebnih osebnih olajšav (npr. vzdrževanje družinskih članov) ni.
- Posebnosti (subvencij) pri obračunu prispevkov ni.

Tabela 24: Letna plača 100.000 EUR

z. št.	Postavka	Izračun	Znesek v EUR
1	Bruto plača		86.132,68
2	Prispevki delojemalca (22,10 %)	22,10 % x z. št. 1	19.035,32
3	Olajšave		3.302,70
4	Davčna osnova	z. št. 1 – z. št. 2 – z.št. 3	63.794,66
5	Davek po lestvici		22.619,02

se nadaljuje

Tabela 24: Letna plača 100.000 EUR (nad.)

z. št.	Postavka	Izračun	Znesek v EUR
6	Neto plača	z. št. 1 – z.št. 2 – z. št. 5	44.478,33
7	Prispevki delodajalca	16,10 % x z. št. 1	13.867,36
8	Strošek plače	z. št. 1 – z. št. 7	100.000,04

Tabela 25: Normirani in dejanski odhodki ob predpostavki letne plače 100.000 EUR

	Prvi del: prihodki = strošek plače		Drugi del = enak neto razpoložljiv dohodek	
Postavka:	Normirani odhodki	Dejanski odhodki	Normirani odhodki	Dejanski odhodki
Davčno priznani prihodki	100.000,04	100.000,04	86.123,00	105.297,00
Davčno priznani odhodki	0,00	38.200,02	0,00	38.200,02
Normirani odhodki	80.000,03	0,00	68.898,40	0,00
Prispevki za socialno varnost	38.200,02	38.200,02	38.200,02	38.200,02
Splošna olajšava	-	3.302,70	-	3.302,70
Dodatna splošna olajšava	-	0,00	-	0,00
Ostale olajšave iz dejavnosti	-	0,00	-	0,00
Davčna osnova iz dejavnosti	20.000,01	58.497,33	17.224,60	63.794,28
Davek po lestvici (2015)	-	20.447,12	-	22.618,87
Davek normirani (20 %)	4.000,00	-	3.444,92	-
Skupaj davek	4.000,00	20.447,12	3.444,92	22.618,87
Priliv	100.000,04	100.000,04	86.123,00	105.297,00
Odliv (prispevki + davek)	42.200,02	58.647,13	41.644,94	60.818,89
Neto dohodek	57.800,02	41.352,91	44.478,06	44.478,11

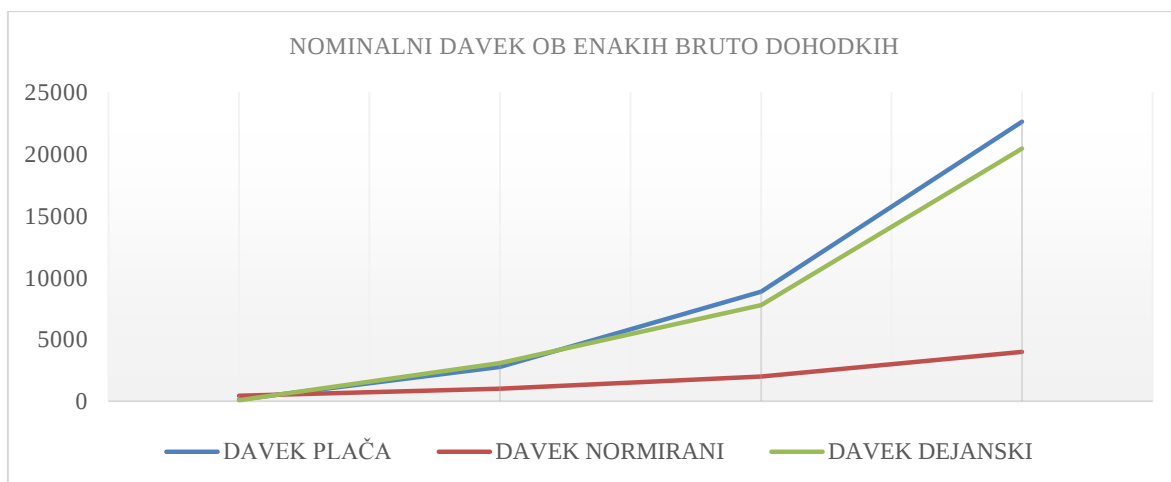
Tabela 26: Povzetek izračuna na osnovi podatkov iz Tabel 24 in 25

Postavka	1. enaki "bruto" dohodki oz. prihodki (100.000,00 EUR)		
	Plača	Normirani	Dejanski
Neto dohodek	44.478,33	57.800,02	41.352,91
Dohodnina	22.619,02	4.000,00	20.447,12
Postavka	2. enak razpoložljiv (neto) dohodek (44.478,06 EUR)		
	Plača	Normirani	Dejanski
Bruto dohodek	100.000,04	86.123,00	105.297,00
Dohodnina	22.619,02	3.444,92	22.618,87

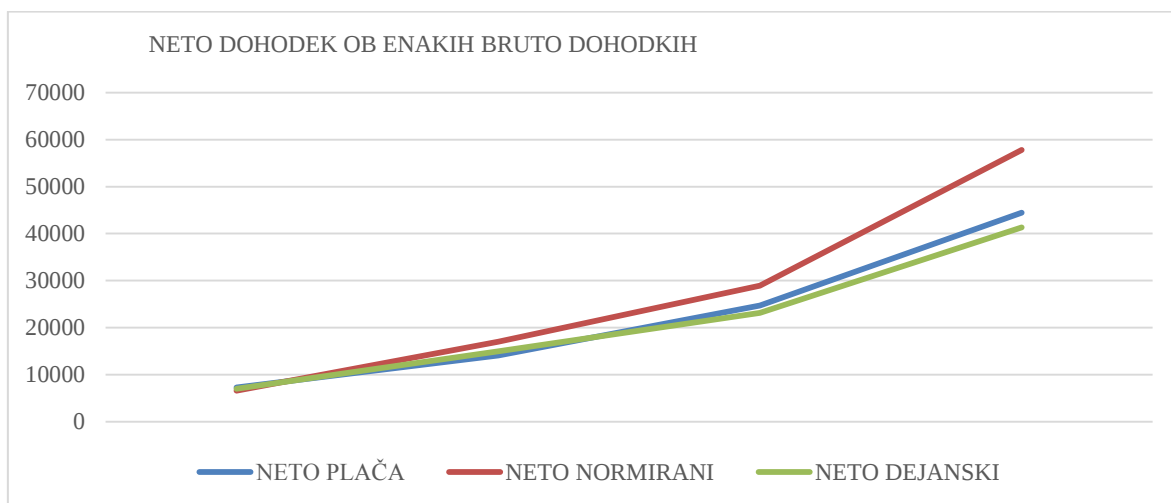
Iz navedenih primerov lahko zaključim, da so razlike med normirancem in drugima osebama velike in se povečujejo z rastjo prihodka oz. dohodka. Nominalne razlike se povečujejo na račun progresivne dohodnine. Če upoštevam še dejstvo, da izračunana

davčna osnova vpliva na izračun zavarovalne osnove za obračun prispevkov, je normiranec v absolutno boljšem položaju. Tudi olajšave, ki jih zavezanca v slabšem položaju lahko koristita, so dane v nominalnih zneskih, zato njihov delež v davku pada. Razlike v vplačanih davkih in neto dohodku sem ponazoril Slikah 1 in 2.

Slika 1: Nominalni davek ob enakih bruto dohodkih

Slika 2: Neto dohodek ob enakih bruto dohodkih

Iz primerjave lahko kratko povzamem, da se je za vstop v normirane odhodke smiselno odločiti zavezancem, ki nimajo visokih dejanskih stroškov poslovanja – ti se namreč všttevajo v normirane odhodke in tako nominalno znižajo to »olajšavo«, imajo prihodke na ravni povprečne bruto plače in so sposobni sami voditi evidence in jim te zadoščajo za poslovanje. Načeloma to velja za tiste zavezance, ki se ukvarjajo s storitvami, kot so svetovanje, izobraževanje, računovodenje, pravo itd. Če gre za normiranca, ki opravlja dopolnilno dejavnost, je učinek normiranih odhodkov še večji. Dohodki iz zaposlitve so obdavčeni sintetično, zato lahko izkoristijo dohodninske olajšave. Poleg tega plačujejo prispevke v pavšalnih zneskih, ki so nizki, zato je delež dejanskih stroškov v normiranih

nižji. Pavšalni prispevki veljajo za t. i. popoldance. Pri drugih zavezancih pa je višina prispevkov odvisna od poslovnega rezultata preteklega davčnega leta. Glede na krčenje pravic iz naslova prispevkov je seveda smiselno, da podjetniki upoštevajo tudi zneske prispevkov.

3.3 Druge dajatve normirancev

3.3.1 Prispevki za socialno varnost

Prispevki za socialno varnost so oblika davčnih prihodkov, katerih vplačevanje daje pravico do koriščenja socialno varstvenih storitev javnega sektorja, kot so pokojnina in invalidnina, zdravstvena oskrba in nadomestilo zaradi nezmožnosti za delo (npr. bolezen), nadomestilo za čas brezposelnosti ter porodniška in nadomestilo za starševsko varstvo. Te pravice ustvarjajo »dolg« države do plačnikov prispevkov. Obseg pravic se s spremembo zakonodaje lahko spremeni. Višina prispevkov je praviloma odvisna od višine dohodka. Tisti z višjimi dohodki vplačujejo v sistem socialne varnosti več, pravice pa naj bi brez posebnih pogojevanj pripadale vsem zavarovancem (Stanovnik, 2008, str. 190). Pravice, ki jih zavarovanci koristijo v obliki denarnih prejemkov, so praviloma odvisne od višine vplačil (npr. pokojnina, porodniški dopust ...), vendar so izplačila omejena navzgor. Drugače je pri vplačilih, za katere je predpisana spodnja meja oz. minimalna osnova, medtem ko so navzgor osnove za večino zavezancev neomejene. Prispevki se namreč plačujejo v odstotkih od osnov, ki jih za posamezne zavezance določa področna zakonodaja. Pri zaposlenih je osnova bruto plača, pri samozaposlenih zavarovalna osnova, pri drugih dohodkih bruto dohodek. Z izjemo samozaposlenih osnove za plačilo prispevkov niso omejene navzgor, čeprav je bilo že veliko zahtev po uvedbi t. i. socialne kapice, s katero bi zagotovili horizontalno davčno izenačenost ter mednarodno konkurenčnost slovenskega gospodarstva. Breme prispevkov bi se enakomerneje porazdelilo med zavarovance, slovensko davčno okolje pa bi s kapico postalo bolj zanimivo za izplačila visokih dohodkov (Majcen, Čok, & Ogorevc, 2010). V izogib plačevanju prispevkov lahko nekateri zavezanci aktivne dohodke spremenijo v pasivne. Tak primer je izplačilo dividend, ki se ga poslužujejo lastniki d. o. o. Interes izvajalcev javnih storitev, predvsem zdravstvenega sektorja, je pobrati prispevke od vseh dohodkov fizičnih oseb – »vsak dohodek šteje«, tudi pasivnih (dividend, najemnin, avtorskih honorarjev iz premoženjskih pravic). Doseganje teh dohodkov ni povezano z opravljanjem dela ali storitev, temveč z izkoriščanjem premoženja t. i. pasivni dohodki in za plačane prispevke zavezanec ne bi imel nobenih pravic. To bi pomenilo prikrito obdavčevanje.

Obvezno socialno zavarovanje in prispevke za socialno varnost urejajo številni predpisi. Krovni zakon, s katerim se določa obračunavanje in plačevanje ter stopnje prispevkov za obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, obvezno zdravstveno zavarovanje, starševsko varstvo in za zaposlovanje v skladu z zakoni, na podlagi katerih so prispevki

uvedeni ter določa osnova za obračunavanje in plačevanje prispevkov za zaposlovanje je ZPSV. Ta tudi določa, da zavezanci, ki nimajo plač, plačujejo prispevek za obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje od zavarovalne ali druge osnove, določene v skladu s predpisi o obveznem pokojninskem in invalidskem zavarovanju, če z zakoni ni drugače določeno.

Med temeljne zakone, ki določajo pogoje za vstop v obvezno zavarovanje, pravice iz posamezne vrste zavarovanja in obveznosti zavarovancev sodijo:

- Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2) – prispevki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje;
- Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (v nadaljevanju ZZVZZ) - prispevki za zdravstveno zavarovanje (ločen za bolezni in poškodbe zunaj dela in za poškodbe pri delu in poklicne bolezni);
- Zakon o urejanju trgu dela (v nadaljevanju ZUTD) - prispevki za zaposlovanje;
- Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (v nadaljevanju ZSDP-1) prispevki za starševsko varstvo.

Po vseh navedenih zakonih velja, da se morajo kot samozaposlene obvezno zavarovati vse tiste osebe z dejavnostjo, ki niso v delovnem razmerju za polni delovni čas. Poleg redno zaposlenih lahko v zavarovanje delno vstopijo osebe, ki prejemajo pokojnino. Zanje velja, da se morajo zavarovati najmanj za 2 uri dnevno oz. 10 ur tedensko, če po upokojitvi še vedno opravljajo dejavnost in želijo sočasno prejemati pokojnino. Osebe, ki so že zavarovane za polni delovni čas in opravljajo dopolnilno ali popoldansko dejavnost, vstopijo v zavarovanje po posebnih pravilih. Zavarovalno razmerje, ki je podlaga za vstop v obvezno zavarovanje, nastane z vzpostavitvijo pravnega razmerja (npr. vpis v poslovni register, izdaja dovoljenja za opravljanje dejavnosti ...). To pravno razmerje imenujemo zavarovalna podlaga.

Osebe z dejavnostjo vstopijo v zavarovanje kot samozaposleni in plačujejo obvezne prispevke za socialno varnost, katerih višina je odvisna od poslovnega izida, ali na podlagi delovnega razmerja za polni delovni čas iz naslova dejavnosti po posebnih pravilih in plačujejo prispevke v fiksnih ali pavšalnih zneskih – t. i. pavšalisti. Pravno okolje in informacijske rešitve za elektronsko vlaganje prijav / odjav v / iz zavarovanja je urejeno v Zakonu o matični evidenci zavarovancev in uživalcev pravic iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja (v nadaljevanju ZMEPIZ-1). Na podlagi tega zakona je sprejet Pravilnik o obrazcih prijav podatkov o pokojninskem in invalidskem ter zdravstvenem zavarovanju, zavarovanju za starševsko varstvo in zavarovanju za primer brezposelnosti, ki vključuje podrobnejša navodila in obrazce za prijavo / odjavo / spremembo zavarovanja. Za samozaposlene, ki opravljajo dopolnilno dejavnost in so v zavarovanje vključeni na drugih podlagah (npr. delovno razmerje), prijavo in odjavo zavarovanja ureja Pravilnik o

obrazcih in listinah za uresničevanje obveznega zdravstvenega zavarovanja. Samozaposleni torej vstopajo v zavarovanje na različnih podlagah, odvisno od pravno organizacijske oblike podjetnika in primarnega zavarovanja:

- obvezno zavarovani kot samozaposleni in plačujejo obvezne prispevke za socialno varnost:
 - zavarovalna podlaga 005 – samostojni podjetniki ali
 - zavarovalna podlaga 019 – osebe, ki opravljajo poklicno dejavnost;
- obvezno zavarovani na drugi podlagi in plačujejo pavšalne prispevke za PIZ in ZZ – zavarovalna podlaga 050, šifra 10.

Razlika med obema skupinama zavezancev z vidika prispevkov za socialno varnost je v višini prispevkov in obsegu pravic iz naslova zavarovanja.

3.3.1.1 Opravljanje dejavnosti je primarna podlaga

Način ugotavljanja davčne osnove je z vidika vstopa v zavarovanje nepomemben. Vsi podjetniki se morajo prijaviti v obvezno socialno zavarovanje. To lahko storijo pred, ob ali po vpisu v poslovni register, ki se šteje za pogoj za zavarovanje. Skrajni rok je osem dni od nastopa pogojev za zavarovanje. Od prvega dne zavarovanja so dolžni mesečno obračunavati in plačevati prispevke za socialno varnost. Po vseh predpisih velja, da so zavezanci za plačilo (in obračun) prispevkov delodajalca in delojemalca zavarovanci sami. Obračun predlagajo mesečno, na predpisanem obrazcu OPSVZ preko sistema E-davki. Izjema so samozaposleni, ki zaradi bolezni prejema nadomestilo od ZZZS. V takih primerih jim ta plača vse prispevke, upravičencem pa nakaže neto dohodek. Izjema so tudi tisti samozaposleni, ki so upravičeni do državnih subvencij iz naslova prispevkov. To so samostojni kulturni delavci, ki jim na podlagi Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo (v nadaljevanju: ZUJIK) in Uredbe o samozaposlenih v kulturi prispevke plačuje in na podlagi pooblastila tudi obračunava Ministrstvo za kulturo (Ministrstvo za kulturo, b.l.). Kot sem napisal v predhodnem poglavju, so obvezna socialna zavarovanja urejena po področjih. Enako velja tudi za uveljavljanje pravic iz teh zavarovanj. Vrste zavarovanj so:

a.) Pokojninsko in invalidsko zavarovanje po ZPIZ-2

15. člen ZPIZ-2 ureja zavarovanje obvezno zavarovanje oseb, ki v RS samostojno opravljajo pridobitno ali drugo dovoljeno dejavnost. Za pravice iz vplačanih prispevkov (pravica do pokojnine, invalidskega nadomestila ...) je v pristojnosti Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, pod okriljem Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve (v nadaljevanju MDDSZ).

b.) Obvezno zdravstveno zavarovanje

5. točka prvega odstavka 15. člena ZZVZZ določa, da se obvezno zavarujejo osebe, ki na območju RS samostojno opravljajo gospodarsko ali poklicno dejavnost kot edini ali glavni poklic. Pojem edinega ali glavnega poklica je opredeljen v drugem pravnem aktu – Pravilih obveznega zdravstvenega zavarovanja. Edini poklic je poklic, ki ga zavarovanec opravlja kot samostojno dejavnost in ni v delovnem razmerju. Glavni poklic je poklic, ki ga zavarovanec opravlja kot samostojno dejavnost in je v delovnem razmerju s krajšim delovnim časom od polnega. V praksi to pomeni, da se morajo z ZZ zavarovati vse osebe, ki niso zavarovane za polni delovni čas iz naslova delovnega razmerja. Pravice iz naslova zdravstvenega zavarovanja (bolniški dopust, zdravstvena oskrba ...) zavarovanci urejajo na območni pristojni enoti Zavoda za zdravstveno zavarovanje RS pod okriljem Ministrstva za zdravje.

c.) Obvezno zavarovanje za starševsko varstvo

4. točka 8. člena ZSDP-1 določa, da so zavarovanci za starševsko varstvo osebe, ki na območju RS samostojno opravljajo pridobitno ali poklicno dejavnost kot edini ali glavni poklic. Opredelitve edinega ali glavnega poklica nisem našel v tem zakonu niti v podzakonih. Pravice iz naslova starševskega varstva (porodniški dopust, nadomestilo za starševski dopust ...) zavarovanci urejajo na pristojnih centrih za socialno delo (CSD), ki delujejo pod okriljem Ministrstva za delo in socialne zadeve.

d.) Obvezno zavarovanje za primer brezposelnosti

54. člen ZUTD določa, da se za primer brezposelnosti obvezno zavarujejo samozaposlene osebe. Pravice iz naslova brezposelnosti (nadomestilo za brezposelnost) lahko zavarovanci uveljavljajo pri enotah (ZRSZ), ki delujejo pod okriljem Ministrstva za delo in socialne zadeve.

ZPSV določa, da zavezanci, ki nimajo plač, torej samozaposleni, plačujejo prispevke od zavarovalne ali druge osnove, določene v skladu s predpisi o obveznem pokojninskem in invalidskem zavarovanju (skladno z ZPIZ-2). Z ZZVZZ je drugače določena le najnižja osnova za plačevanje prispevkov za ZZ. Prispevki se torej obračunajo in plačajo od zavarovalne osnove. Višina zavarovalne osnove in s tem tudi višina prispevkov je odvisna od vsakoletnega davčnega dobička zavezanca in vplačanih prispevkov. Zavarovalna osnova se namreč uporablja do določitve dobička za naslednje obdobje, razen v primeru medletne spremembe. Od 1. januarja 2014 samozaposleni določijo zavarovalno osnovo po ZPIZ-2, na podlagi tega zakona je bil sprejet Pravilnik o določanju zavarovalne osnove. Ta podrobneje ureja način določanja zavarovalne osnove za plačevanje prispevkov.

Zavarovalna osnova je dobiček zavarovanca, ugotovljen v skladu z ZDoh-2, v katerem niso upoštevani obračunani prispevki za obvezno socialno zavarovanje ter znižanje in povečanje davčne osnove. Na podlagi podatkov iz obračuna dohodnine od dohodka iz dejavnosti za minulo leto (npr. leto 2015) se dobiček za zavarovalno osnovo določi tako, da se znesku razlike med davčno priznanimi prihodki in normiranimi odhodki prišteje znesek obračunanih prispevkov za socialno zavarovanje. Tako izračunan dobiček se od leta 2016 zniža za 25 %. Ne glede na individualni izračun sta za samozaposlene določeni najnižja in najvišja zavarovalna osnova:

- najnižja zavarovalna osnova, določena v višini 60 % zadnje znane povprečne letne bruto plače zaposlenih v Republiki Sloveniji (v nadaljevanju PLBP v RS), preračunane na mesec;
- najvišja zavarovalna osnova, določena v višini 3,5-kratnika zadnje znane PLBP v RS, preračunane na mesec.

Ker je bila pred uveljavitvijo ZPIZ-2 za samozaposlene podjetnike najnižja zavarovalna osnova minimalna plača, je prehod na 60 % PLBP v RS postopen:

- leto 2014 – minimalna plača
- leto 2015 – 54 % PLBP v RS preračunana na mesec
- leto 2016 – 56 % PLBP v RS preračunana na mesec
- leto 2017 – 58 % PLBP v RS preračunana na mesec
- leto 2018 – 60 % PLBP v RS preračunana na mesec

Tabela 27: Najnižja in najvišja zavarovalna osnova

	Najnižja osnova za leto 2016				Najvišja osnova za leto 2016
Januar	56 % PLBP v RS preračunane na mesec oz. 862,54 EUR, za ZZ 60 % oz. 924,15 EUR				3,5 x PLBP v RS preračunane na mesec oz. 5.390,88 EUR
Februar do december	56 % PLBP v RS preračunane na mesec oz. 871,30 EUR, za ZZ 60 % oz. 933,53 EUR	<	Izračunana individualna Osnova	<	3,5 x PLBP v RS preračunane na mesec oz. 5.445,62 EUR

Vir: Finančna uprava RS, Prispevki za socialno varnost, Plačevanje prispevkov za zavarovance – delavce v delovnem razmerju, 2016.

V Tabeli 27 je prikazan način izračuna najnižje in najvišje zavarovalne osnove. Od februarja 2016 upoštevamo zadnjo znano PLBP v RS za leto 2014, ki je preračunana na mesec, znašala 1.540,25 EUR. Zavarovalna osnova se določa drugače za zavezance, ki so dejavnost opravljali celo leto, za tiste, ki so v zavarovanje vstopili med letom in tiste, ki v zavarovanje znova vstopijo. Ob predpostavki enakega dobička po ZDoh-2 in enake višine vplačanih prispevkov minulega leta bo zavarovalna osnova za zavarovanca, ki v zavarovanje vstopi med letom, višja zaradi preračuna dobička na letno raven. Tako kot za namene določitve akontacije dohodnine se tudi za namene določitve zavarovalne osnove upošteva, kot da je zavezanec posloval celo leto. Upoštevano je načelo horizontalne izenačenosti, kar pomeni enako obravnavo posameznikov, ki so v enakem položaju glede relevantnih značilnosti. Zavezanci, ki vstopajo v zavarovanje, plačujejo prispevke od najnižje osnove, ker nimajo preteklega poslovanja, na osnovi katerega bi lahko določili zavarovalno osnovo. Mednje pa ne sodijo zavezanci, ki znova vstopajo v zavarovanje na enaki podlagi. To so tisti, pri katerih od prekinitve zavarovanja do vnovičnega zavarovanja še ni minilo 6 mesecev. Ti morajo plačevati prispevek od zavarovalne osnove, od katere so se prispevki plačevali pred izstopom iz zavarovanja.

Tabela 28: Določanje zavarovalnih osnov

Zavezanec dejavnost opravlja celo leto	Zavezanec dejavnost opravlja del leta	Zavezanec vstopi v zavarovanje - posebnost = delna oprostitvev prispevkov za PIZ
Dobiček za določitev zavarovalne osnove = dobiček po ZDoh-2 + obračunani prispevki za socialno varnost	Dobiček za določitev zavarovalne osnove = dobiček po ZDoh-2+ obračunani prispevki za socialno varnost	Zavarovalna osnova = najnižja zakonsko določena
Letna zavarovalna osnova = 75 % dobička za določitev zavarovalne osnove	Dobiček za določitev zavarovalne osnove preračunan na letno raven $DI = \left(\frac{dn}{n} \times \right) 12;$ -dl je dobiček, preračunan na letno raven -dn je dobiček, določen na podlagi davčnega obračuna -n je število mesecev, na katere se nanaša dobiček.	
Mesečna zavarovalna osnova = letna zavarovalna osnova / 12 mesecev	Mesečna zavarovalna osnova = letna zavarovalna osnova/12 mesecev	

Vir: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, ZPIZ-2, Uradni list RS, št. 96/2012; Finančna uprava RS, Pravilnik o določanju zavarovalne vsote, Uradni list RS, 89/2013.

Nadaljevanje primera 2:

Normiranec je bil v zavarovanju celo leto. Na podlagi davčnega obračuna (Tabela 8: Obračun dohodnine od dohodka iz dejavnosti) bom izračunal zavarovalno osnovo. Prispevke je plačeval od minimalne osnove. V januarju 2015 je bila najnižja osnova za obračun prispevkov za ZZ 913,91 EUR, za druge prispevke pa 822,52 EUR. Od februarja do decembra 2015 je bila najnižja osnova za obračun prispevkov za ZZ 831,74 EUR, za druge prispevke pa 924,15 EUR. Skupaj je bilo obračunanih 3.958,12 EUR prispevkov, od tega 326,47 EUR v januarju in 3.631,65 EUR od februarja do decembra. Oprostitev prispevkov na izračunu zavarovalne osnove ne vpliva oz. povedano drugače: tudi subvencionirane prispevke prištejemo k dobičku.

Tabela 29: Razlika med davčno priznanimi prihodki in normiranimi odhodki na podlagi podatkov iz Tabele 8

Z. št.	Postavka	Znesek v EUR
4.	Davčno priznani prihodki (1 – 2 + 3)	45.420,00
6.	xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx	xxxxxxxxxx
7.	xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx	xxxxxxxxxx
8.	Davčno priznani odhodki (4 x 0,8)	36.336,00
9.	Razlika med davčno priznanimi prihodki in normiranimi odhodki (4 - 8)	9.084,00

Razliki med davčno priznanimi prihodki in normiranimi odhodki, kar je prikazano v Tabeli 29, moramo prišteti znesek prispevkov za socialno varnost - 3.958,12 EUR. Postopek izračuna zavarovalne osnove je prikazan v enačbah 6 in 7.

$$\text{dobiček za določitev zavarovalne osnove} = 9.084,00 \text{ EUR} + 3.958,12 \text{ EUR} = 13.024,12 \text{ EUR} \quad (6)$$

$$\begin{aligned} \text{zavarovalna osnova} &= 13.024,12 \text{ EUR} - 25 \% \text{ od } 13.024,12 \text{ EUR} = 9.781,59 \text{ EUR} \quad (7) \\ \text{mesečna zavarovalna osnova} &= 9.781,59/12 = 815,13 \text{ EUR} \end{aligned}$$

Izračunana individualna zavarovalna osnova je nižja od zakonske najnižje osnove, zato bo normiranec plačeval prispevke od zakonsko najnižje. Če namesto celoletnega zavarovanja predpostavim, da je zavarovanec vstopil sredi leta in bil zavarovan 10 mesecev, bo izračun osnove drugačen, kot je razvidno iz enačb 8 in 9:

$$\text{dobiček za določitev zavarovalne osnove} = 9.084,00 \text{ EUR} + 3.958,12 \text{ EUR} = 13.024,12 \text{ EUR} \quad (8)$$

$$\begin{aligned} \text{preračun dobička za določitev zavarovalne osnove na letno raven} &= 13.024,12 & (9) \\ \text{EUR} / 10 \text{ mesecev} * 12 \text{ mesecev} &= 15.628,94 \text{ EUR} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{zavarovalna osnova} &= 15.628,94 \text{ EUR} - 25 \% \text{ od } 15.628,94 \text{ EUR} = 11.721,71 & (10) \\ \text{EUR; mesečna zavarovalna osnova} &= 976,81 \text{ EUR} \end{aligned}$$

Mesečna zavarovalna osnova je ob enakih prihodkih višja v primeru, če je zavezanec dejavnost opravljal del leta. Določitev nove zavarovalne osnove je odvisna od datuma oddaje davčnega obračuna. Velja, da se zavarovalna osnova na novo določi na podlagi zadnjega obračuna akontacije dohodnine oziroma dohodnine od dohodka iz dejavnosti za mesec po mesecu, v katerem je bil obračun davka predložen davčnemu organu, vendar najpozneje za mesec april.

Če zavezanec odda obračun:

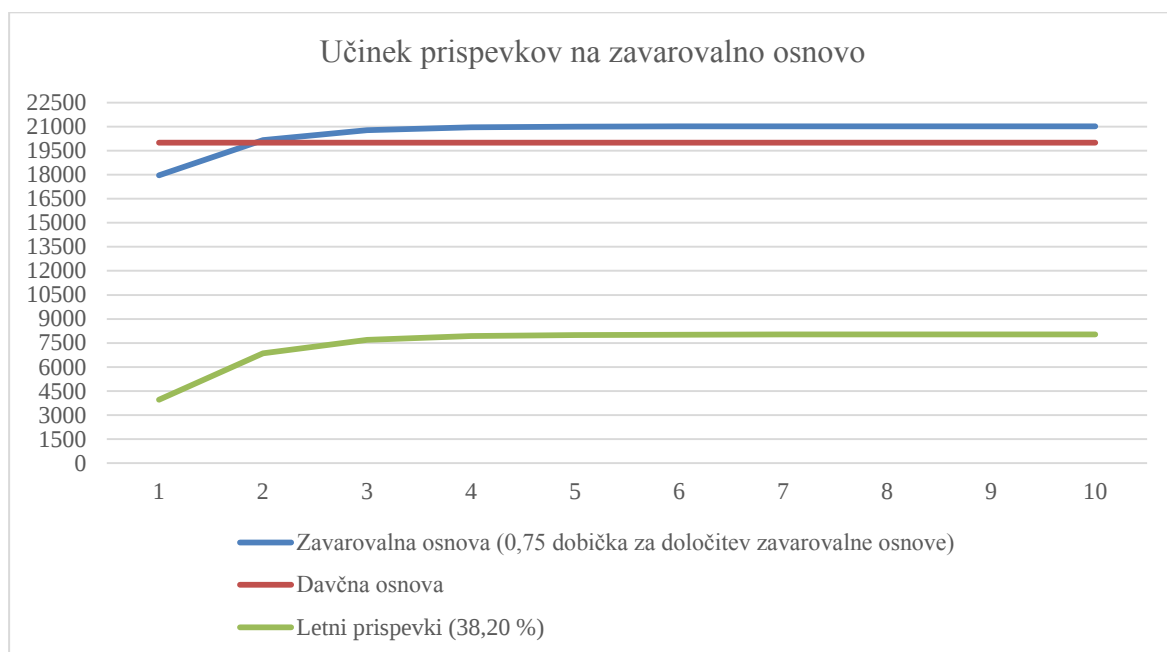
- januarja - se v novo zavarovalno osnovo razvrsti februarja;
- februarja - se v novo zavarovalno osnovo razvrsti marca;
- marca (ali pozneje) - se v novo zavarovalno osnovo razvrsti aprila.

To pomeni, da lahko zavezanec, čigar zavarovalna osnova se bistveno razlikuje od zavarovalne osnove preteklega leta, nekoliko špekulira:

- če je nova zavarovalna osnova višja od predhodno določene, odda davčni obračun v marcu in višje prispevke prvič obračuna za april;
- če je nova zavarovalna osnova nižja od predhodno določene, odda davčni obračun v januarju in nižje prispevke prvič obračuna za februar.

Prispevki sami po sebi vplivajo na določitev zavarovalne osnove. Ob predpostavi enakega obsega prihodkov v prvih petih letih poslovanja vplivajo izrazito, po petih letih poslovanja pa je njihov učinek minimalen. Slika 3 ponazarja učinek prispevkov na izračun zavarovalne osnove v prvih 10 letih ob predpostavki enakih prihodkov 100.000,00 EUR in enake davčne osnove 20.000,00 EUR.

Slika 3: Vpliv višine prispevkov na zavarovalno osnovo

Vir: Priloga 1

Še večji učinek v prvih letih poslovanja bi bil pri zavezancah, ki prvič vstopajo v zavarovanje. Ti zavezanca so po ZPIZ-2 prvih 24 mesecev delno oproščeni plačila prispevkov za PIZ (15,50 % in 8,85 %), in sicer 50 % oprostitev za prvih 12 mesecev poslovanja po prvem vpisu v PRS ali drug register, 30 % za naslednjih 12 mesecev. Razliko do polnega zneska prispevkov Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje krije Republika Slovenija iz proračunskih sredstev. V Tabeli 30 so prikazani prispevki ob prvem vstopu v zavarovanje.

Tabela 30: Pregled prispevkov ob prvem vstopu v zavarovanje

	Ni oprostitve	50 % oprostitev	30 % oprostitev
Prisp. zavarovanca za PIZ	15,50 %	7,75 %	10,85 %
Prisp. delodajalca za PIZ	8,85 %	4,425 %	6,195 %
Skupaj prispevki za PIZ	24,35 %	12,175 %	17,045 %
Prisp. zavarovanca za ZZ	6,36 %	6,36 %	6,36 %
Prisp. delodajalca za ZZ	6,56 %	6,56 %	6,56 %
Prisp. za poškodbe pri delu	0,53 %	0,53 %	0,53 %
Skupaj prispevki za ZZ	13,45 %	13,45 %	13,45 %
Prisp. zavarovanca za starš. var.	0,10 %	0,10 %	0,10 %
Prisp. delodajalca za starš. var.	0,10 %	0,10 %	0,10 %
Skupaj prispevki SV	0,20 %	0,20 %	0,20 %
Prisp. zavarovanca za zaposl.	0,14 %	0,14 %	0,14 %
Prisp. delodajalca za zaposl.	0,06 %	0,06 %	0,06 %
Skupaj prispevki za zaposl.	0,20 %	0,20 %	0,20 %
Prispevki skupaj	38,20 %	26,025 %	30,895 %

Tudi v primeru teh oprostitev so špekulacije glede vstopa in izstopa v sistem obveznega zavarovanja omejene. Pogoj prvega vpisa izpolnjuje le zavezanec, ki predhodno nikoli ni opravljal samostojne dejavnosti na podlagi vpisa v kateri koli register samostojnih dejavnosti. Nekaterim podjetnikom normirancem pa zavarovalne osnove za plačilo prispevkov ni treba določati, ker so prispevki določeni v pavšalnih zneskih.

Ker je zavarovalna osnova odraz preteklega poslovanja, lahko zavarovanci zavarovalno osnovo znižajo, če ocenijo, da zavarovalna osnova ne ustreza pričakovanemu dobičku v tekočem letu. Zavarovalno osnovo lahko zavezanci enkrat v obdobju določanja zavarovalne osnove znižajo za največ 20 %. To storijo v obračunu prispevkov za socialno varnost. Na obrazcu Obračuna prispevkov za socialno varnost za zasebnike (v nadaljevanju OPSVZ) posebej vpišejo izračunano zavarovalno osnovo iz davčnega obračuna in znižano osnovo, od katere bodo obračunani prispevki za socialno varnost. V nobenem primeru pa znižana osnova ne more biti nižja od minimalne predpisane. Znižana zavarovalna osnova se uporablja do izračuna nove zavarovalne osnove na podlagi dejanskega dobička. Tudi v tem primeru je potrebna previdnost zavarovancev. Če zavarovalna osnova na podlagi dejanskega dobička preseže znižano zavarovalno osnovo za več kot 20 %, je zavarovanec v naslednjem obdobju "kaznovan". Prispevke mora plačevati od zavarovalne osnove, določene na podlagi dejansko ugotovljenega dobička, povečane za 20 %. Zavarovanec bo lahko plačeval tudi prispevke od višje zavarovalne osnove, vendar ne višje od 3,5-kratnika PLBP preračunane na mesec. Tudi v tem primeru mora novo zavarovalno osnovo uporabljati do izračuna nove.

3.3.1.2 Opravljanje dejavnosti je sekundarna podlaga

Samozaposleni, ki opravljajo dejavnost in so zavarovani za polni delovni čas iz delovnega razmerja, plačujejo prispevke v pavšalnih zneskih. Od 1. 2. 2014 je zaradi sprememb ZZVZZ potrebna prijava / odjava v / iz zavarovanja na obrazcu M12. Pavšalisti morajo biti obvezno zavarovani za invalidnost, telesno okvaro ali smrt, ki je posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni pri opravljanju navedene dejavnosti (PIZ) in plačujejo prispevke v pavšalnih zneskih. Prispevek se določi s Sklepom o določitvi prispevkov za posebne primere zavarovanja in velja za obdobje od aprila tekočega koledarskega leta do marca novega koledarskega leta. Od aprila 2015 do vključno marca 2016 znaša prispevek za PIZ 32,43 EUR (Uradni list RS, št. 21/16). Če zavezanec v posameznem mesecu opravlja dejavnost manj kot 15 dni (začetek ali prenehanje opravljanja dejavnosti), plača polovičen znesek prispevka. Poleg tega morajo biti osebe, ki opravljajo dejavnost kot postranski poklic, zavarovane še za poškodbo pri delu in poklicno bolezen (ZZ). Od 1. 2. 2014 pa je stopnja prispevka določena v višini 0,53 % od osnove. Osnova je enaka povprečni bruto plači v RS za mesec oktober predhodnega koledarskega leta, plačilo prispevka pa je mesečno. Enaka osnova velja za prispevke za ZZ, ki ga zavarovanci plačajo po stopnji 6,36

% . Ta je bil uzakonjen kot nov prispevek, brez dodatnih pravic (za polnjenje zdravstvene blagajne v višini 2,7 mio. EUR), zato marsikateri popoldanski zavezanec gleda na ta prispevek kot na davek. Zavezanci plačajo prispevek za ZZ ne glede na število dni opravljanja dejavnosti v posameznem mesecu.

Tabela 31: Preglednica pavšalnih prispevkov za leto 2016

Naziv prispevka	januar	februar	marec	april-december
Prispevek za PIZ	32,20	32,20	32,20	32,43
Prispevek za ZZ	32,67 (8,17 + 24,50)	32,67 (8,17 + 24,50)	32,67 (8,17 + 24,50)	32,67 (8,17 + 24,50)
Skupaj PIZ in ZZ	64,87	64,87	64,87	65,10

Vir: Blatnik K., Pavšalni prispevki za popoldanski s.p. v letu 2016, 2016.

Poleg navedenih davkov in prispevkov so nekateri zavezanci dolžni vstopiti v sistem davka na dodano vrednost.

3.3.2 Davek na dodano vrednost

Davek na dodano vrednost (v nadaljevanju DDV) je ena od oblik prometnega davka, ki obdavčuje promet blaga, materiala, opreme in storitev v vseh fazah prometa, zato se imenuje tudi vsefazni oziroma vsestopenjski davek. V Sloveniji je DDV v uporabi od 1. 7. 1999, ko se je začel izvajati prvi Zakon o davku na dodano vrednost. DDV je neposredno povezan z davkom na promet in davkom na motorna vozila, ki prav tako sodita med prometne davke. Za DDV je med drugim značilno, da:

- predstavlja stabilen vir financiranja državnega proračuna;
- je učinkovit davek, ki se pobira na vsaki stopnji produkcije; če davek na eni stopnji produkcije ni pobran (plačan), je pobran (plačan) na naslednji;
- je nevtralen davek, ki ne vpliva na proizvodne odločitve, saj si podjetja – davčni zavezanci, ki so identificirani za DDV, plačan davek odštejejo od davčne obveznosti, kar pomeni, da je njihova nabava neobdavčena;
- majhno število davčnih stopenj, ki se med državami EU lahko razlikujejo (v Sloveniji 9,5 % in 22 %).

Področje DDV je zelo kompleksno in v zakonodaji je veliko posebnosti, ki se nanašajo na oprostitve, izvzete iz sistema DDV in druge posebnosti. DDV je v magistrsko delo vključen z vidika vodenja ustreznih evidence in obsega zagotavljanja ustreznih podatkov. Normiranec, ki se mora ali želi vključiti v sistem DDV, mora zagotoviti enake evidence za ta namen kot drugi zavezanci. Davčni zavezanec za DDV je vsaka oseba, ki kjer koli neodvisno opravlja katero koli ekonomsko dejavnost, ne glede na namen ali rezultat opravljanja dejavnosti. Zavezanec za DDV je torej lahko pravna ali fizična oseba, domača

ali tuja oseba, in sicer ne glede na to, ali je vpisana v sodni register, kak drug register ali predpisano evidenco. Z vidika DDV ločimo:

- zavezanca za DDV, ki so se morali v sistem vključiti zaradi izpolnjevanja pogojev, ali so vanj vstopili prostovoljno in obračunavajo DDV ter imajo pravico do odbitka;
- male davčne zavezanca, ki so oproščeni DDV in
- atipične zavezanca, ki so za DDV registrirani za namen poslovanja z EU in nimajo pravice do odbitka DDV.

Zaradi različnih administrativnih omejitev, povezanih z določanjem davčne osnove in stroškov pri obračunavanju davka, so iz sistema DDV izvzeti mali zavezanca (Stanovnik, 2008). Razlog za njihovo izvzetje je predvsem v tem, da bi bili njihovi stroški, povezani z izpolnjevanjem davčne obveznosti, preveliki glede na ustvarjen promet, po drugi strani pa bi tudi za davčni urad predstavljali dodatne stroške. Operativni stroški³ bi bili v takem primeru za tako skupino zavezancev preveliki. Mali davčni zavezanca so vsi tisti, ki ne dosegajo z zakonom določene mejne vrednosti za vstop v sistem ali ne nastopijo drugačne okoliščine, zaradi katerih mora zavezanec vstopiti v sistem DDV. Mejna vrednost za vstop v sistem DDV je 50.000,00 EUR obdavčljivega prometa v obdobju 12 mesecev. Pomembno je razlikovanje med obdavčljivim in obdavčenim prometom. Obdavčljiv promet je širši pojem, ker vključuje tudi oproščen promet. Obdavčljivi promet (50.000 evrov) torej obsega:

- znesek obdavčenih dobav blaga in storitev;
- znesek oproščenih transakcij pri izvozu, oproščenih transakcij v zvezi z mednarodnim prevozom, oproščenih transakcij, ki se obravnavajo kot izvoz ter oproščenih storitev posrednikov;
- znesek transakcij z nepremičninami, zakonsko točno določenih finančnih transakcij ter zavarovalnih storitev, razen če so te transakcije postranske transakcije.

Z ZDDV-1 so predpisane tudi aktivnosti, zaradi katerih mora mali davčni zavezanec ne glede na promet vstopiti v sistem v DDV. Te aktivnosti se pogosto nanašajo na poslovanje z državami članicami EU. Prost pretok blaga in storitev v EU omogoča, da lahko evropski državljani med seboj prosto poslujejo in trgujejo. Pretok blaga in storitev znotraj EU se nadzoruje preko sistema DDV in zahteva izpolnjevanje določenih obveznosti. Te so določene z Direktivami EU in nacionalnimi zakonodajami. Sistem normiranih odhodkov je primeren predvsem za storitvene dejavnosti (npr. svetovanja). Za DDV se morajo praviloma identificirati tisti normiranci, ki izvajajo storitve za zavezanca iz druge države članice in obratno. Storitve je namreč z DDV obdavčena v tisti državi članici, ki se šteje za kraj opravljanja storitev. Pravila glede določanja kraja opravljanja storitev so sledeča:

³ Operativni stroški so vsota stroškov zavezancev in stroškov davčne administracije pri določenem davku.

- splošno pravilo - kraj opravljanja storitev, ki jih prejme davčni zavezanec kot tak, se določa glede na sedež naročnika storitev oz. prejemnika;
- storitve se opravljajo osebam, ki niso davčni zavezanci (končni potrošniki) - je kraj opravljanja storitev, kraj, v katerem ima izvajalec sedež svoje dejavnosti;
- posebna pravila, ki odstopajo od splošnih pravil, in sicer za storitve posrednikov, storitve v zvezi z nepremičninami, opravljanje prevoza, storitve s področja kulture, umetnosti, športa, znanosti, izobraževanja in druge taksativno naštetih storitev.

Za namene DDV se mora identificirati tudi davčni zavezanec, katerega skupni znesek pridobljenega / dobavljenega blaga znotraj Unije v tekočem koledarskem letu preseže 10.000,00 EUR. Zakonodaja navaja še druge primere obvezne identifikacije, ki za namen magistrskega dela nimajo bistvenega pomena. Davčni zavezanec se identificira za namene DDV na podlagi predloženega zahtevka za izdajo ID številke za DDV. V primeru obveznega vstopa v sistem DDV mora zavezanec zahtevek za identifikacijo predložiti najpozneje v mesecu, v katerem je verjetno, da bo vrednost obdavčljivega prometa presegla predpisani znesek 50.000 EUR oz. za mesec, v katerem bo opravljena dobava / prejem storitve iz / v EU, za katera veljajo splošna pravila iz prvega odstavka 25. člena ZDDV-1. Identifikacijsko številko, ki je sestavljena iz predpone SI in davčne številke zavezanca, je treba navajati pri vseh transakcijah. Ti zavezanci obračunavajo DDV in imajo pravico do odbitka. Zavezanci se lahko registrirajo samo za namen pridobivanja / opravljanja storitev v EU, ki so obdavčene po kraju prejemnika. Zanje se uporablja izraz atipični zavezanci. Ti zavezanci prejmejo posebno ID-številko za DDV z oznako P, za katero veljajo posebna pravila:

- uporablja ID za DDV samo v primeru opravljanja storitev davčnemu zavezancu iz EU;
- za namene drugih transakcij (npr. opravljanje storitev davčnemu zavezancu iz Slovenije) ni zavezanec za namene DDV, zato ne obračunava DDV, prav tako nima pravice do odbitka vstopnega DDV.

Mali davčni zavezanci se lahko odločijo tudi za prostovoljno identifikacijo za DDV že s prvimi navzven vidnimi aktivnostmi, usmerjenimi na opravljanje dejavnosti, kot so pripravljalna dela, prva nabava blaga, nakup opreme in podobno. Kot dokazilo o nameravani dejavnosti lahko služijo pogodbe, predpogodbe, poslovni načrt, listine o nabavah v zvezi z dejavnostjo (računi). Te dokumente je treba predložiti davčnemu organu. Svojo izbiro mora uporabljati najmanj 60 mesecev. Identifikacija DDV v dveh primerih tudi preneha, in sicer na zahtevo davčnega zavezanca ali po uradni dolžnosti davčnega organa. Davčni zavezanec lahko z vlogo zahteva prenehanje identifikacije za DDV v primerih, da:

- v zadnjih 12 mesecih ali v zadnjem koledarskem letu (koledarsko leto ne velja za začetek identifikacije) davčni zavezanec ni dosegel 50.000,00 EUR obdavčljivega prometa;
- preneha opravljati registrirano dejavnost;
- preneha poslovati z državami članicami EU.

Identifikacija za DDV preneha z dnem, ki ga določi davčni organ, v 30 dneh po prejemu vloge davčnega zavezanca. Izbris iz evidence je praviloma določen na prvi dan v mesecu. Na dan pred prenehanjem identifikacije za DDV mora davčni zavezanec obračunati DDV od vsega prometa, ki ga je opravil do dneva prenehanja, in morebitnih zalog blaga, za katere je uveljavil odbitek DDV. Po uradni dolžnosti davčnega organa identifikacija za namene DDV preneha, če davčni zavezanec preneha opravljati dejavnost in o tem ne obvesti davčnega organa ali ne predloži obračuna DDV v zadnjih 6 mesecih (MF, 2016).

Zavezanci za DDV se morajo držati zakonsko določenih pravil, ki se nanašajo na obračun DDV. Obseg podatkov, ki jih morajo zagotavljati zavezanci za DDV, je širši kot pri malih davčnih zavezancih. Podatki se nanašajo na knjigovodske listine in podatke za namen davčnega obračuna. V davčni obračun so vključeni podatki:

- Dobave blaga in storitev v vrednostih brez DDV ločeno za Slovenijo, EU, oprostitev in druge posebnosti.
- Obračunani DDV (izstopni DDV) od dobav blaga in storitev, ločen po stopnjah in posebej izkazan za posamezne vrste posebnih poslov (pridobitve blaga in storitev iz EU, samoobdavčitve ...).
- Nabave blaga in storitev v vrednostih brez DDV ločeno za Slovenijo, EU, oprostitev in druge posebnosti.
- Odbitek DDV (vstopni DDV), ločen po stopnjah in posameznih vrstah poslov (EU in uvoz, pavšalno nadomestilo).

Zavezanci za DDV, davek za opravljene storitve in dobave blaga obračunajo kupcu. Zaračunan DDV povečuje obveznost za plačilo DDV. Hkrati imajo zavezanci pravico do odbitka zaračunanega DDV za nabave blaga in storitev. Končni rezultat obračuna DDV za posamezno davčno obdobje je obveznost za plačilo DDV, če je izstopni DDV višji od vstopnega, ali terjatev za vračilo DDV (ali prenos terjatve v naslednje obdobje), če je izstopni DDV manjši od vstopnega. Izstopni DDV je praviloma vezan na izdane račune, vstopni pa na prejete. In glede izdanih računov bi izpostavil razlike v obsegu podatkov, ki jih morajo zagotavljati zavezanci za DDV, in malimi davčnimi zavezanci. Če povzamem: ZDDV-1 in Pravilnik o izvajanju ZDDV-1 predpisujeta pravila izdajanja računov za vse davčne zavezance, pri čemer se obseg podatkov med njimi razlikuje. Račun, ki ga izda mali davčni zavezanec, mora vsebovati najmanj:

- datum izdaje,
- zaporedno številko, ki omogoča identifikacijo računa,
- ime podjetja oz. ime in sedež oz. stalno prebivališče,
- prodajno ceno blaga oz. storitve (brez DDV),
- skupno vrednost blaga prodanega blaga oz. opravljene storitve (brez DDV).

Podatek o količini in vrsti dobavljenega blaga oz. o obsegu in vrsti opravljenih storitev je treba navesti, če je račun izdan drugemu davčnemu zavezancu. Običajno mali davčni zavezanci navedejo, da niso zavezanci za DDV. Podatki na računu, ki ga izdaja zavezanec za DDV, so odvisni od statusa prejemnika. Razlike sem ponazoril v Tabeli 32.

Tabela 32: Razlika med računi, izdanimi davčnim zavezancem za DDV in drugim osebam

Vsebina	Račun po 82. čl. ZDDV-1 (račun izdan zavezancem za DDV)	Račun po 83. čl. ZDDV-1 (račun izdan drugim osebam)
Podatki o računu	Datum izdaje računa	Enako kot račun po 82. čl. ZDDV-1
	Zaporedna številka računa, ki omogoča identifikacijo računa	Enako kot račun po 82. čl. ZDDV-1
Podatki o izdajatelju	Ime in naslov davčnega zavezanca	Enako kot račun po 82. čl. ZDDV-1
	ID za DDV	Enako kot račun po 82. čl. ZDDV-1
Podatki o prejemniku	Ime in naslov kupca oziroma naročnika	Podatek ni obvezen
	ID za DDV (če je prejemnik plačnik DDV)	Podatek ni obvezen
Podatki o dobavi	Datum opravljene dobave blaga ali datum opravljene storitve ali datum prejetega predplačila	Podatek ni obvezen
Podatki o prodaji	Vrsta in količina blaga oz. vrsta in obseg storitve	Enako kot račun po 82. čl. ZDDV-1
Podatki, vezani na davek	Davčna osnova, od katere se obračuna DDV po posamezni stopnji oz. davčna osnova, na katero se nanaša oprostitev	Podatek ni obvezen
	Cena na enoto brez DDV	Prodajno vrednost blaga oz. storitve z vključenim DDV
	Kakršna koli znižanja cen in popuste, ki niso vključeni v ceno na enoto	Podatek ni obvezen
	Stopnja DDV	Podatek ni obvezen
	Znesek DDV, razen če gre za posebno ureditev, ki ta podatek izključuje	Znesek vračunanega DDV

se nadaljuje

Tabela 32: Razlika med računi, izdanimi davčnim zavezancem za DDV in drugim osebam (nad.)

Vsebina	Račun po 82. čl. ZDDV-1 (račun izdan zavezancem za DDV)	Račun po 83. čl. ZDDV-1 (račun izdan drugim osebam)
Klavzule (sklici na oprostitve)	V primeru oprostitve DDV ali če je plačnik DDV kupec ali naročnik se navede: - veljavno določbo direktive Sveta 2006/112/ES oz. direktivo 2006/112/ES ali - ustrezni člen ZDDV-1 ali - drugo sklicevanje	Enako kot račun po 82. čl. ZDDV-1
Ostalo	V primeru davčnega zastopanja je treba navesti ID za DDV davčnega zastopnika, skupaj z njegovim imenom in naslovom	Podatek ni obvezen

Vir: ZDDV-1, Uradni list RS, št. 13/2011; Pravilnik o izvajanju ZDDV-1, Uradni list RS, št. 141/2006.

Kadar davčni zavezanec izda račun za promet, ki je oproščen plačila DDV ali velja za tak promet posebna ureditev, se na računu sklicuje na ZDDV-1 (1. odstavek 44. člena) ali na ustrezno direktivo Sveta EU (2006/112/ES). Če je promet v Sloveniji neobdavčljiv, klavzule ni treba pisati. Računi praviloma vsebujejo še druge podatke. V ZGD-1 je navedeno, da morajo v biti na vseh sporočilih, ki jih pošlje naslovnik, navedeni ime in sedež podjetja ter njegova matična številka. Kadar gre za obstoječe poslovne stike, ni treba navajati matične številke. Običajno se na računu navedejo še rok plačila, odgovorna oseba za sestavljanje računa, transakcijski račun in banka, pri kateri je ta odprt, sklicevanje pri plačilu ipd.

V zakonskih podlagah, ki se nanašajo na DDV, ni eksplicitno določenega roka za izdajo računa. ZDDV-1 in Pravilnik določata le obveznost za obračun DDV in obveznost za izdajo računa, ne pa tudi roka za izdajo računa. Obveznost obračuna DDV je neposredno povezana z nastankom obdavčljivega dogodka: obdavčljivi dogodek in s tem obveznost obračuna DDV nastane, ko je blago dobavljeno ali so storitve opravljene. To pomeni, da je treba obračunati DDV ne glede na to, ali je bil račun izdan ali ne, saj 33. čl. ZDDV-1 določa, da če račun ni izdan, blago pa je bilo dobavljeno oziroma storitev opravljena, se DDV obračuna najpozneje zadnji dan davčnega obdobja, v katerem je nastal obdavčljiv dogodek. Račun je smiselno izdati v primernem roku, po opravljeni dobavi oz. opravljeni storitvi (npr. v 8 dneh). Kraj izdaje računa je pomemben z vidika določanja kraja obdavčitve in posledično države, v kateri mora biti DDV plačan. O tem se že pisal v poglavju o identifikaciji za DDV. Promet, opravljen na ozemlju Slovenije, ki se šteje za en kraj, je obdavčen z DDV, ZDDV-1 pa določa, kdaj je promet opravljen v Sloveniji:

- Promet blaga je načeloma obdavčen tam, kjer je blago (u)porabljeno. S tega vidika velja enaka obravnava za blago, ki se npr. proizvede v Sloveniji in za blago, ki se npr. uvozi v Slovenijo iz tretje države, izvoz blaga pa je oproščen plačila DDV.
- Pri prometu storitev načeloma velja, da se storitev obdavči tam, kjer ima davčni zavezanec, ki opravlja storitev, sedež. Izjeme so določene v ZDDV-1, pri čemer se kraj opravljene storitve določa glede na druge okoliščine (npr. storitve, ki so neposredno povezane z nepremičninami, prevozne storitve ipd.).

Glede izdajanja računov so še druge posebnosti (račun izda kupec, računi za predplačila ...), ki za namen magistrskega dela niso bistvene, saj so vezane na specifične posamezne dejavnosti. Pomembno je, da zavezanci pravilno, tj. z vidika kraja, časa in vsebine obračunajo DDV, ki v obračunskem obdobju povečuje davčno obveznost. DDV se aplicira na davčno osnovo, ki je praviloma enaka prejetemu plačilu za dobavljeno blago ali storitev.

1) Davčna osnova = prejeta plačila za dobavljeno blago ali storitev

Če še niso všteti, se v davčno osnovo vštevajo še naslednji elementi:

- trošarine in drugi davki, takse, uvozne in druge dajatve, razen DDV;
- postranski stroški, ki jih prodajalec zaračuna kupcu oz. naročniku storitve, npr. provizije, stroški pakiranja, prevoza, zavarovanja;
- subvencije, ki so neposredno povezane s ceno dobav, kar pomeni, da se zaradi subvencije lahko blago ali storitev prodaja ceneje, kot bi se sicer.

Našteti elementi se obdavčijo z enako stopnjo kot blago (storitev), ki je predmet prodaje, če povečujejo davčno osnovo tega blaga ali storitve. V davčno osnovo se ne vštevajo:

- stroški vračljive embalaže, ki se pri dobavitelju blaga vodijo v vračljivi embalaži (npr. plastični zaboj za pijače);
- cenovni popusti za predčasno plačilo;
- cenovni popusti in rabati, odobreni naročniku in obračunani v trenutku dobave;
- zneski, ki jih davčni zavezanec prejme od svojega naročnika kot povračilo za izdatke, ki jih je plačal v imenu in za račun naročnika in jih vodi v svojem knjigovodstvu kot predhodne postavke, vendar mora zagotoviti dokazila o dejanskem znesku teh izdatkov in ne sme odbiti zaračunanega DDV od teh transakcij.

2) Davčna osnova = nabavna oz. lastna cena blaga

Davčno osnovo predstavlja nabavna cena blaga ali podobnega blaga oz. lastna cena blaga, določena v trenutku uporabe, razpolaganja ali zadržanja blaga, če gre za:

- uporabo blaga za neposlovne namene,
- uporabo blaga za namene opravljanja dejavnosti,
- spremembo namembnosti ter zadržanje blaga ob prenehanju opravljanja dejavnosti.

Če gre za dobavo blaga v obliki prenosa blaga v drugo državo članico, je davčna osnova nabavna cena blaga ali podobnega blaga oz. lastna cena blaga, določena v trenutku prenosa.

3) Davčna osnova = celotni stroški storitev

Davčna osnova je enaka celotnim stroškom davčnega zavezanca v primeru opravljanja storitev za neposlovne namene, kamor sodi:

- uporaba blaga, ki je del poslovnih sredstev davčnega zavezanca za zasebne namene ali za zasebne namene zaposlenih ali kakršna koli uporaba za druge namene kot za namene opravljanja njegove dejavnosti, če je bila za to blago dana pravica do celotnega ali delnega odbitka DDV;
- opravljanje storitev, ki jih davčni zavezanec opravi brezplačno za svoje zasebne namene ali za zasebne namene njegovih zaposlenih ali za druge namene kot za namene opravljanja njegove dejavnosti.

4) Davčna osnova = carinska vrednost blaga

ZDDV-1 posebej določa davčno osnovo v primeru uvoza blaga. V tem primeru je davčna osnova enaka carinski vrednosti blaga, ki je določena v skladu z veljavnimi carinskimi predpisi Skupnosti. V davčno osnovo se vštevajo, če že niso všteti, tudi:

- trošarine in drugi davki, prelevmani in druge dajatve, ki se plačajo zunaj države članice uvoza in tiste, ki se plačajo zaradi uvoza, razen DDV;
- postranski stroški, ki nastanejo do prvega namembnega kraja na ozemlju države članice uvoza, npr. provizije, stroški pakiranja, prevoza in zavarovanja;
- postranski stroški, ki nastanejo pri prevozu v drug namembni kraj na ozemlju Skupnosti, če je ta kraj znan v trenutku nastanka obdavčljivega dohodka.

V davčno osnovo se ne vštevajo cenovni popusti za predčasno plačilo in cenovni popusti in rabati, odobreni naročniku in obračunani v trenutku uvoza. Če so elementi za določitev davčne osnove določeni v tuji valuti, se menjalni tečaj določi v skladu s predpisi Skupnosti za izračun carinske vrednosti blaga. Kadar ne gre za uvoz, se za preračun vrednosti elementov davčne osnove uporabi referenčni tečaj Evropske centralne banke, ki velja na dan nastanka davčne obveznosti in ga objavlja Banka Slovenije. To niso edini načini ugotavljanja davčne osnove, menim pa, da so najpogostejši. DDV se obračuna od davčne

osnove po splošni stopnji 22 % oziroma nižji stopnji 9,5 %. V primeru zakonske spremembe stopnje velja, da uporabimo tisto stopnjo, ki velja v trenutku, ko nastane obdavčljivi dogodek. Izjema so predplačila, uvoz in pridobitve znotraj skupnosti, za katere velja, da se uporabi davčna stopnja, ki velja ob nastanku obveznosti obračuna DDV. Načeloma velja, da se pri obračunu DDV upošteva splošna stopnja. Nižja stopnja se uporabi za dobavo blaga in storitev, ki so navedeni na seznamu v prilogi I ZDDV-1. V večini primerov so to storitve in blago, ki sodijo med nujne življenjske dobrine.

Nastanek pravice do odbitka DDV je vezan na nastanek obveznosti obračuna DDV. Davčni zavezanec si lahko odbije DDV v davčnem obdobju, v katerem je prejel blago oziroma mu je bila opravljena storitev, če razpolaga z računom oziroma carinsko deklaracijo za uvoženo blago. Odbitek DDV se opravi tako, da od skupnega dolgovanega DDV za dano davčno obdobje odšteje skupni DDV, za katerega je v istem obdobju nastala pravica do odbitka DDV, če so izpolnjeni predpisani pogoji. To pomeni, da si zavezanci ne morejo zmanjševati obveznosti za DDV za vse nabave blaga in storitev.

Za uveljavljanje pravice do odbitka DDV mora davčni zavezanec izpolnjevati naslednje pogoje:

- za DDV v zvezi z dobavo blaga ali storitev, ki ga je plačal v Sloveniji, mora zavezanec imeti račun, izdan v skladu z določili ZDDV-1;
- za DDV v zvezi s transakcijami, ki se obravnavajo kot dobava blaga ali storitev za t. i. lastno uporabo, mora zavezanec izpolnjevati formalnosti, ki jih predpiše minister, pristojen za finance.

Načeloma velja, da je davčno obdobje koledarski mesec, vendar je tudi nekaj izjem. Prva izjema so davčni zavezanci, katerih obdavčljivi promet, izkazan v obračunu za DDV, v minulem koledarskem letu ne preseže 210.000 EUR. Za te zavezance je davčno obdobje koledarsko trimesečje. Izjema so tudi davčni zavezanci, ki so šele začeli opravljati obdavčljivo dejavnost. Ti zavezanci morajo ne glede na vrednost pričakovanega prometa prvih 12 mesecev mesečno obračunavati DDV oz. zanje davčno obdobje predstavlja koledarski mesec. Gre za t. i. prehodno obdobje. Po koncu 12-mesečnega prehodnega obdobja se upoštevajo enaka merila, kot veljajo za druge davčne zavezance. Kadar davčni zavezanec pridobi ID številko med koledarskim letom in se mu je prehodno obdobje izteklo med koledarskim letom, njegov obdavčljivi promet za minulo koledarsko leto pa ni presegel 210.000 EUR, začne uporabljati koledarsko trimesečje s prvim trimesečjem, ki sledi mesecu, v katerem je bilo končano obdobje prvih 12 mesecev.

Posebnosti glede obdobja obračunavanja se nanašajo še na:

- davčne zavezanke, katerih obdavčljivi promet je manjši od 210.000 EUR in imajo status izvoznika oziroma dobavitelja v EU, ki se lahko na podlagi predhodnega obvestila (poslanega na DURS) odločijo za koledarski mesec obračuna;
- davčni zavezanci, ki nimajo sedeža v Sloveniji (njihovo davčno obdobje je koledarski mesec);
- druge osebe, ki so našteje v 88. členu ZDDV-1.

Obračun DDV (obrazec DDV-O) je treba predložiti do zadnjega delovnega dne v mesecu, ki sledi mesecu, v katerem se konča davčno obdobje. DDV je treba plačati (podobno kot velja za oddajo obračuna) do zadnjega delovnega dne meseca, ki sledi mesecu, v katerem se konča davčno obdobje. Poleg DDV-O morajo zavezanci, ki opravljajo dobave blaga in storitev znotraj Skupnosti osebam, ki so identificirane za DDV v drugih državah članicah, priložiti rekapitulacijsko poročilo. Ne glede na velikost obdavčljivega prometa je davčno obdobje za te zavezanke koledarski mesec.

Za posebno ureditev obračunavanja DDV po plačani realizaciji se lahko odloči davčni zavezanec, ki v zadnjih 12 mesecih ni presegel 400.000 EUR obdavčljivega prometa (brez DDV) in ni verjetno, da bo ta znesek presegel v naslednjih 12 mesecih. V ta znesek se ne vštevajo prodaja osnovnih sredstev. Za to vrsto davčne ureditve se lahko odloči tudi davčni zavezanec, ki prvič predloži zahtevek za izdajo ID številke za DDV. Obračunavanje in plačevanje DDV se v takem primeru opravlja na podlagi prejetih plačil za opravljene dobave blaga in storitev. To pomeni, da nastane obveznost za plačilo DDV, ko davčni zavezanec prejme plačilo, hkrati pa nastane pravica do odbitka DDV, ko davčni zavezanec izvrši plačilo. Posebno ureditev po plačani realizaciji lahko začne davčni zavezanec uporabljati na prvi dan katerega koli davčnega obdobja. Zaradi pogojev, ki jih morajo zavezanci izpolnjevati, je posebna ureditev smiselna za tiste, ki poslujejo na ozemlju Slovenije. Tako ureditev lahko davčni zavezanec uporablja do zadnjega dne davčnega obdobja, v katerem vrednost obdavčenih dobav v zadnjih 12 mesecih preseže 400.000 EUR brez DDV. K davčnemu obračunu (obrazec DDV-O) mora priložiti Prilogo A. Uporabljati jo lahko preneha na zadnji dan katerega koli svojega davčnega obdobja, če davčni organ obvesti o davčnem obdobju, v katerem bo prenehal uporabljati posebno ureditev po plačani realizaciji.

Zavezanci, ki so v sistemu DDV, morajo v svojem knjigovodstvu zagotoviti dovolj podrobne podatke, ki omogočajo pravilno in pravočasno obračunavanje DDV in nadzor davčnega organa nad obračunavanjem in plačevanjem DDV. Posebej morajo voditi evidenco o določenih prenosih blaga v drugo državo članico ter evidenco prejetega blaga od davčnega zavezanca iz druge države članice, v zvezi s katerim je bila opravljena cenitev ali delo na tem blagu. Listine, ki so podlaga za evidentiranje davčno pomembnih dogodkov, sprememb in dejstev so izdani in prejeti računi, knjigovodske listine o plačilih in izplačilih, uvozne in izvozne carinske deklaracije, odločbe carinskega organa, druge

listine, s katerimi se dokazuje izvozna dobava in druge listine, pomembne za obračun in plačilo DDV ter odbitek DDV.

Vsak davčni zavezanec mora zagotoviti hrambo kopij izdanih računov in originalov prejetih računov. Če davčni zavezanec obvesti davčni organ, lahko kopije izdanih in originale prejetih računov hrani tudi zunaj ozemlja Slovenije, čeprav je njegov sedež na ozemlju Slovenije. Računi so lahko shranjeni v elektronski obliki, vendar mora biti davčnemu organu zagotovljen dostop do tako shranjenih podatkov. Poleg tega je treba izpolnjevati še dodatne pogoje:

- podatki, ki so vsebovani v elektronskem dokumentu (zapisu), so dosegljivi in primerni za poznejšo uporabo;
- iz shranjenega elektronskega sporočila je možno ugotoviti, od kod izvira ali komu je bilo poslano ter čas in kraj njegovega pošiljanja ali prejemanja;
- oblika shranjenih podatkov je enaka poslanim ali prejetim podatkom;
- uporabljena tehnologija in postopki morajo onemogočati spremembo ali izbris podatkov v zadostni meri, obstajati mora zanesljivo jamstvo glede nespremenljivosti podatkov ali sporočil.

Ne glede na to, kolikšen je predpisan čas za hrambo listin ZDDV-1, predpisuje, da mora davčni zavezanec zagotoviti čitljivost, pristnost izvora in celovitost vsebine hranjenih računov. Podatkov na računih se ne sme spreminjati. Z listinami v sistemu zaključujem davčno obravnavo normirancev, za katere menim, da lahko povsem samostojno vodijo evidence le pod pogojem, da imajo ustrezno računovodsko znanje in poznajo ter spremljajo davčne postopke. V zadnjem poglavju sem strnil ugotovitve glede poenostavitve poslovanja v drugih državah EU, s poudarkom na Avstriji.

4 DAVČNI IN RAČUNOVODSKI VIDIK SAMOZAPOŠLOVANJA V AVSTRIJI

4.1 Samozaposlovanje v EU

Samozaposleni so pomembno gonilo razvoja podjetništva in ustvarjanja delovnih mest v Evropi. Majhna in srednja podjetja, vključno s samozaposlenimi, predstavljajo 99 % vseh podjetij v EU in zagotavljajo delo dvema tretjinama vseh zaposlenih. Kot sem že pojasnil, je zbiranje podatkov iz nacionalnih virov pogosto neprimerljivo zaradi različnih opredelitev samozaposlenih, različnih starostnih skupin in časovnih obdobj opazovanja. EU - European Employment Observatory Review je dober povzetek, ki ne poskuša oblikovati kvantitativnega pregleda nad samozaposlovanjem na podlagi nacionalnih poročil, ampak je vpogled v trende, ugotovljene na nacionalnih ravneh in kazalnike razlik samozaposlovanja po Evropi.

Kriteriji za samozaposlene se med državami razlikujejo predvsem glede razvrščanja na podkategorije z različnih vidikov:

- zaposlovanje – tisti, ki zaposlujejo in tisti, ki delajo sami dejavnost – kmetje in drugi (tudi v Sloveniji so kmetje ločena kategorija samozaposlenih);
- število pogodbenih strank (Španija in Italija) – samozaposleni, ki so v pogodbenem razmerju z več strankami in »odvisno« samozaposleni, ki delajo le za eno stranko (v Sloveniji v ZDR-1 določa minimalno plačilo za »odvisno« samozaposlene, čeprav formalno ne gre za odvisno pogodbeno razmerje);
- obseg opravljanja dejavnosti (Belgija) – kot izključna dejavnost ali dopolnilna dejavnost (Slovenska zakonodaja ločuje).

Za Veliko Britanijo denimo velja, da ima precej natančno definiran pojem samozaposlene osebe, a je kljub temu več različnih oblik. Samozaposlena oseba v VB je tista, ki izpolnjuje naslednja merila:

- oseba mora sama voditi posle in prevzeti popolno odgovornost za dobiček / izgubo;
- gre za neodvisno pogodbeno razmerje, kar dokazujejo s številom strank in s sredstvi za izvedbo del, ki si jih morajo samozaposleni v večini zagotoviti sami;
- samostojno odločajo o načinu dela, času in kraju opravljanja dela;
- zaposlujejo lahko na lastne stroške.

V okviru teh definicij so različni tipi samozaposlenih:

- osebe, ki delajo same (sole trader);
- osebe, ki delajo v sodelovanju z drugimi samozaposlenimi (partnership);
- osebe, ki delajo v svoji družbi z najmanj enim lastnikom (limited company);
- osebe, ki delajo v svoji družbi z več solastniki (cooperative);
- osebe, ki delajo na podlagi franšiznih pogodb.

Vsaka od teh skupin je davčno in socialno varstveno obravnavana drugače. Odnos ljudi do samozaposlitve se med državami članicami razlikuje. Želja po samozaposlitvi je bolj izrazita v Grčiji in na Cipru, manjša pa v Belgiji, na Češkem, Danskem, Švedskem in Slovaškem. Poslovno okolje pa ni edina determinanta samozaposlitve. Ključni razlogi za samozaposlitev so neodvisnost glede odločanja, samozadovoljstvo, povezano z izpolnitvijo osebnih ciljev, in možnost večjega zaslužka. V državah, ki so se EU priključile pozneje, osebe v samozaposlitvah vidijo tudi priložnost za boljši zaslužek. Tudi osebnostne lastnosti posameznika vplivajo na odločite o samozaposlitvi. Med tistimi, ki so naklonjeni samozaposlitvi, so večinoma mlajši moški, izobraženi ali se še izobražujejo, ki izhajajo iz podjetniških družin. Po podatkih Entrepreneurship in the EU and beyond (Flash

Eurobarometer, št. 283) v obdobju 2007–2009 skoraj polovica oziroma 45 % Evropejcev preferira samozaposlitev pred zaposlitvijo. Med njimi je več moških (51 % vseh moških) kot žensk (39 % vseh žensk) in več mlajših (52 % vseh starih od 15 do 24 let) kot starejših (46 % vseh starih od 40 do 45 let). V tem obdobju je bilo v Evropi samozaposlenih 35 mio. oseb oz. vsak sedmi državljani EU (v Sloveniji vsak deseti). Spodbuda za rast števila samozaposlenih v vseh državah Evropske unije je razvoj novih komunikacijskih tehnologij in s tem boljših pogojev za razvoj predvsem storitvenega sektorja. Razlogi proti so predvsem ekonomske narave – nestabilni prihodki in s tem povezana socialna varnost in premoženje. Med razlogi proti najdemo tudi statusni položaj v družbi, saj ima beseda samozaposlen lahko negativen prizvok (npr. na Poljskem). Samozaposleni se hitreje prilagajajo spremembam v gospodarskem okolju. V obdobju ekonomske krize (leto 2009) se je število samozaposlenih v državah EU zmanjšalo za 1 %, medtem ko se je število oseb v odvisnem delovnem razmerju zmanjšalo za 3 %.

Evropska politika z različnimi programi podpira in spodbuja članice k izboljšanju gospodarskega okolja za razvoj samozaposlitev ter malih in srednjih podjetij. Leta 2000 so se države članice na Svetu Evrope zavezale k izpolnitvi tega cilja. V letu 2005 so bile prepoznane potrebe majhnih in srednjih podjetij kot rešitev za izvedbo Lizbonske strategije (Evropska komisija, 2010) rasti in delovnih mest. Komisija EU je glede SME (Small and middle Enterprises) poudarila 5 ključnih področij, na katerih so potrebni posebni ukrepi:

- spodbujanje podjetništva,
- izboljšanje dostopa do trgov za SME,
- zmanjšanje birokracije,
- izboljšanje potenciala za rast SME,
- krepitev dialoga s SME.

V letu 2008 je bil sprejet akt malega podjetništva v Evropi (Akt za mala podjetja za Evropo, Evropska komisija, 2008), v katerem je zapisanih 10 ključnih načel za izvedbo politike EU in posameznih držav članic. Ena od ugotovitev, zapisanih v tem aktu, je, da samozaposleni pomembno sooblikujejo tudi trg dela, saj približno 30 % samozaposlenih tudi zaposluje, s tem pa prispevajo za dobrobit lokalnih in regionalnih skupnosti. SBA poudarja, da so dinamični podjetniki v položaju, da izkoristijo priložnosti globalizacije in hitre tehnološke spremembe. V letu 2009 je bila na tednu SME promocija podjetništva, katere namen sta bila predvsem mlade v čim večji meri navdušiti za samostojno pot kot možnost za kariero in uravnoteženje števila samozaposlenih med spoloma. Kot odziv na ekonomsko krizo minulega desetletja je Evropska investicijska banka (v nadaljevanju EIB) v letu 2009 odobrila lažji dostop do posojil osebam, ki so izgubile ali so na poti k izgubi zaposlitve in se odločijo za podjetništvo. V letu 2010 je bila sprejeta Direktiva za samozaposlene (Directive on selfemployed workers), katere namen je večja socialna zaščita samozaposlenih v članicah Unije, vključuje tudi porodniški dopust. Evropska

strategija do leta 2020 je malemu podjetništvu še posebej naklonjena, saj temelji na treh ključnih prioritetah: premišljena, trajnostna in inkluzivna rast. Slednje pomeni, da naj bi države članice odstranile ukrepe, ki odvrčajo od samozaposlitve.

Države EU imajo do samozaposlitev različen odnos. Veliko med njimi jih tako rešuje problem brezposelnosti (tudi Slovenija). Za Nemčijo je značilna visoka stopnja rasti oseb, ki začenjajo s podjetništvom (start-up). Med njimi je približno 20 % takih, ki v podjetništvu iščejo izhod iz brezposelnosti. V Litvi je samozaposlenih glede na število redno zaposlenih malo, njihovo število pada. Litvanski strokovnjaki menijo, da je razlog za tako stanje še vedno povezano z obdobjem gospodarske rasti v letih od 2004 do 2007, ko je bilo gospodarsko okolje bolj naklonjeno zaposlovanju (pomanjkanje delovne sile, boljši delovni pogoji in plačila za delo). Gospodarska kriza v letih od 2008 do 2010 je dodatno prispevala k zmanjšanju števila samozaposlenih ter povečanju sive ekonomije zaradi zmanjšanja domačega povpraševanja in davčne politike. Na Slovaškem je stopnja rasti samozaposlenih visoka zaradi različnih dejavnikov. Eden od njih je privatizacija državnih podjetij in celovita reforma davčne, pokojninske, socialne politike ter ukrepov na trgu dela. Tako so izboljšali poslovno okolje in posledično povečali število delovnih mest v zasebnem sektorju.

V Romuniji je delež samozaposlenih precej večji kot v drugih državah EU, vendar je izrazito polarizirana država z vidika dejavnosti, saj je več kot 79 % samozaposlenih malih kmetov. Kmetijstvo, še posebej v južno evropskih državah, velja za dejavnost, v kateri je največ samozaposlenih: 19 % oseb je samozaposlenih v kmetijstvu, 17,5 % v trgovini na debelo in drobno, 13,6 % v gradbeništvu in 10 % v storitvah. Za južnoevropske države je značilna višja stopnja samozaposlenih glede na število redno zaposlenih. V Bolgariji, na Cipru, v Grčiji, Italiji, Romuniji in na Portugalskem število samozaposlenih dosega 30 %. Razlog za večje število samozaposlitev na jugu je neposredno povezan s trgom dela. Pogoji za zaposlitev so praviloma slabši, tako prebivalci s samozaposlitvami rešujejo svoj socialni položaj.

Polarizacija samozaposlitev po dejavnostih je navzoča v večini držav. V Franciji je veliko samozaposlenih v kmetijstvu, sledi gradbeništvo in storitve, podobno velja tudi za Luksemburg. V Nemčiji večina samozaposlenih opravlja storitvene dejavnosti, medtem ko je na Slovaškem med samozaposlenimi 95 % trgovcev oz. trgovskih posrednikov. Prav tako za večino držav velja, da so samozaposleni večinoma moški, vendar delež s starostjo pada. Razlike med spoloma so še posebej izrazite na Irskem, Malti in v Makedoniji, kjer delež moških samozaposlenih presega 80 %. Gospodarska kriza je nekoliko premešala »karte«. Tako se je denimo na Irskem in v Grčiji občutno zmanjšalo število moških samozaposlenih, saj je kriza najbolj udarila po tradicionalno bolj moških dejavnosti, kot sta gradbeništvo in kmetijstvo.

V Turčiji, kjer samozaposlovanje ni tako pomembno kot v državah EU, so ženske z dodatnim delom v obliki samozaposlitve prispevale svoj delež k zmanjšanju izpada dohodka. Gospodarska kriza je imela na samozaposlene v različnih državah različen učinek. Na Češkem, v Grčiji, Latviji, na Nizozemskem in Veliki Britaniji se je število samozaposlenih povečalo. V Belgiji, Španiji, na Irskem in Portugalskem je število samozaposlenih padlo, razlog za zmanjšanje je tudi »prenos« poslovanja v sivo ekonomijo. V Nemčiji in Franciji je število samozaposlenih ostalo stabilno. Ukrepi, ki so jih sprejele posamezne države za preprečevanje usipa samozaposlenih, so različni. Na samozaposlitev namreč države EU gledajo kot eno od možnosti za rešitev problema brezposelnosti. V Belgiji so se usmerili k spodbujanju samozaposlitev z davčno politiko, ki je bila predvsem v času gospodarske krize neustrezna in spodbujanje t. i. družinskega podjetništva v smislu uravnoteženja med delom in zasebnim življenjem. Načrt izboljšav se nanaša na porodniški in starševski dopust, otroške dodatke, delitev pokojninskih prispevkov med zakoncema, »start-up« posojila in mentorske sheme. Družinske načrte za samozaposlene so sprejele tudi druge države. V Italiji so ustanovili poseben sklad za podporo zaposlovanju mladih in podjetništvu, iz katerega lahko pavšalne zneske črpajo tudi tisti, ki se odločijo za samozaposlitev.

Velika Britanija je uvedla 10 % davčne olajšave za novoustanovljena podjetja in osebe, ki se samozaposlijo, ter znižala davek od dohodka z 21 % na 20 %. Podjetja, ki na novo zaposlujejo, so za prvih 10 zaposlenih oproščena plačila prispevkov do višine 5.000 GBP ob pogoju, da niso locirana v Londonu ali JV Angliji. Poleg tega so 200 mio. GBP namenili v obliki dodatnih posojil iz jamstvene sheme. Nizozemska je za razvoj mikropodjetij uvedla državne garancije za najemanje posojil. Samozaposlenim je omogočila, da dejavnost opravljajo krajši delovni čas in hkrati ohranijo davčne ugodnosti, če preostanek do polnega delovnega časa izkoristijo za npr. izobraževanje, administracijo (v Sloveniji lahko dejavnosti za krajši čas opravljajo le upokojenci, z izjemo popoldanskega s. p.). Nemčija je dala poudarek ugodnim posojilom, vendar se je izkazalo, da ni velikega učinka.

Spodbudno okolje za samozaposlene je tudi Finska, kjer je močno razvita motivacija za zagon podjetij, vendar pa finški podjetniki praviloma niso naklonjeni rasti podjetij. Finska se zato orientira v politiko, s katero bi spodbudila samozaposlene podjetnike k razvoju in rasti podjetja vse do mednarodnih razsežnosti. Vse države niso naklonjene samozaposlovanju v smislu sprejemanja ukrepov za spodbujanje. Gospodarska kriza je namreč udarila po žepu tudi proračun držav članic. V Latviji so npr. obdavčitev za samozaposlene izenačili z redno zaposlenimi in zdaj plačujejo 26 % davka (prej 15 %). Tudi v Romuniji so povečali davčne obremenitve za samozaposlene in dvignili davek na dohodek z 28 % na 30 %. Če povzamem. Večina držav članic prepozna prednosti SME, vključno s samozaposlenimi.

Številne politike in ukrepi za podpiranje in spodbujanje samozaposlitve se nanašajo na:

- finančne podpore kot najpogostejši ukrep;
- podporne storitve, kot so izobraževanja, mentorstva in svetovanja;
- zmanjšanje birokracije in upravnih bremen;
- ugodne pogoje za samozaposlene v smislu davčnih sistemov in socialne varnosti in
- povečanje motivacije za samozaposlitev.

4.2 Avstrijsko poslovno okolje

Avstrija je med petimi najuspešnejšimi državami v Evropski uniji s sodobno infrastrukturo, nadpovprečno kupno močjo in učinkovito javno administracijo. V državi sta močni politična ter socialna stabilnost, visoki sta tudi stopnji osebne in poslovne varnosti. Načeloma velja v državi tudi dobra plačilna disciplina (Go: Global, Slovenija, b.l.). Lahko rečem, če se navežemo na davčna načela, da prebivalci davčni sistem kot pravičen, izogibanja pačevanju davku je kljub (vsaj navzven) ohlapnemu nadzoru manj (Smrekar, 2013). Avstrijska vlada zadnjih 15 let na vseh nivojih sistematično vlaga v razvoj in ureditev start-up poslovnega okolja. V podporo in razvoj poslovnega okolja je vključenih veliko akterjev, ki jih lahko razdelimo v štiri skupine. Prva skupina je sestavljena iz občine, zvezne države in zveznih organov (Gebietskörperschaften). Druga skupina so organi za financiranje, ki so glede operativne izvedbe programov relativno samostojni (ministrstva se ne vtikajo), kot so na primer avstrijske gospodarske službe (AWSG) in avstrijska Agencija za spodbujanje raziskav (FFG). Tretja skupina so subjekti, ki imajo pravno avtonomijo in upravljajo z javnimi sredstvi (npr. ERP skladi). Četrta skupina so drugi subjekti za promocijo in pomoč podjetništvu, kot so npr. avstrijska gospodarska zbornica »Wirtschaftskammer Österreich« (v nadaljevanju WKO), Kommunalkredit Public Consulting GmbH (KPC), avstrijska banka za gostinstvo in turizem (ÖHT) in drugi (Lechner, Matt, & Wetzel, 2010).

Avstrija se je med pobudami za ustanavljanje podjetij oz. samozaposlovanje osredotočila na zniževanje administrativnih stroškov, regulacijo stečajev, dostop do financiranja in izobraževanje. Zniževanje administrativnih ovir in stroškov je še posebej pomembno v začetni fazi podjetništva. Zakon za spodbujanje start-up podjetij (NeuFöG) velja že od leta 1998. Novoustanovljena podjetja so na podlagi zahtevka oproščena stroškov registracije glede taks in zveznih upravnih taks, pristojbin ter v prvem letu poslovanja določenih davkov in prispevkov delodajalcev za plače (cca 12 %). V Sloveniji je bil brezplačni sistem E-VEM (Vse na enem mestu), ki je skrajšal čas registracije samozaposlenih, olajšal in pocenil poslovanje z javno upravo, uveden 6 let pozneje (leta 2005), še leto pozneje pa istoimenski spletni portal (Nahtigal, 2010). Osebe, ki se prvič samozaposlijo za polni delovni čas, so v Sloveniji od 1. 7. 2013 za obdobje 24 mesecev delno oproščene plačila prispevkov za PIZ. Elektronske storitve registracije in elektronska zbirka podatkov o vseh

podjetnikih (in podjetjih) ter ustreznih dovoljenjih za izvajanje dejavnosti so na voljo šele od marca 2015. Z uvedbo e-poslovnega informacijskega sistema GISA (GewerbeInformationsSystem Austria) (podobno kot v Sloveniji PRS pri AJ PES) so nadomestili decentraliziran sistem podatkov iz poslovnih registrov.

Za financiranje so oblikovani številni ukrepi, ki pomagajo z dostopom do finančnih sredstev. AWS (Austria Wirtschaftsservice) je razvojna banka, ki deluje od 2002 in je eden najpomembnejših instrumentov avstrijske ekonomske politike. V imenu vlade AWS razvija izbrane dolgoročne programe, s katerimi spodbuja rast in zaposlovanje ter skrbi za izvedbo prioritet ekonomske politike. V vseh fazah razvoja podjetij nudi podporo podjetjem z ugodnim financiranjem, subvencijami, daje jamstva za financiranje in podpira različne, inovativne projekte. Ponuja informacije in znanje ter svetovanja in storitve. Njene naloge so strnjene v 3 glavna področja:

1. Poslovno področje »posojila in nepovratna sredstva«.
2. Poslovno področje »garancije / nagrade«.
3. Poslovno področje »tehnologija in inovacije«.

Posledice poslovnega neuspeha se praviloma končajo z zapadlimi dolgovi in v večini primerov s stečajem. Vse, kar je povezano s stečajem, je od leta 2010 združeno v en postopek. Nova znanja in s tem povezane ideje kot temeljni vir podjetništva pogosto nastajajo v akademski sferi. Z agencijami, kot je npr. Agencija za spodbujanje raziskav preko različnih programov pomagajo pri zagonu novih podjetij. Podjetniki imajo na voljo vrsto brezplačnih svetovalnih storitev in inkubatorskih središč, ki povezujejo podjetja z univerzitetnim in raziskovalnim okoljem. Delež samozaposlenih v Avstriji znaša približno 11 % vsega aktivnega prebivalstva, kar je skoraj enako kot v Sloveniji. Med njimi je več moških kot žensk, ki so starejši od 35 let. Ker se delovna doba podaljšuje, se delež starejših samozaposlenih povečuje. Tako kot v Sloveniji je največ zaposlenih v kmetijskem sektorju, sledijo storitve in industrija. Medtem ko se delež samozaposlenih v kmetijstvu zmanjšuje, se povečuje v storitvah.

4.3 Samozaposleni v Avstriji

Avstrija nima enoznačne pravne opredelitve samozaposlenih oseb. Med samozaposlene osebe sodijo samostojni podjetniki in druge osebe, ki opravljajo poklicno dejavnosti. V magistrskem delu predstavljam samostojnega podjetnika, kot je opredeljen v gospodarskem pravu in podjetnika kot samozaposleno osebo po socialno - delovni zakonodaji. Prva opredelitev je neposredno povezana z davkom od dohodka fizičnih oseb – dohodnino, druga pa z vstopom v socialna zavarovanja in plačevanjem prispevkov za obvezno socialno varnost. Gospodarsko pravo, ki ureja družbe in podjetnike, je od leta 2007 celovito urejeno v Unternehmensgesetzbuch (UGB), ki podobno kot slovenski ZGD-

1 opredeljuje tudi pojem samostojnega podjetnika (Einzelunternehmer). Podjetnik (Unternehmer) je širši pojem in je oseba, ki vodi podjetje in za obveznosti odgovarja s svojim premoženjem. V sodni register morajo biti vpisani tisti podjetniki, ki so dolžni voditi dvostavno računovodstvo po UGB.

Ta obveznost je odvisna od višine prihodkov:

- v dveh zaporednih poslovnih letih prihodki presežejo 700.000 EUR, do leta 2010 je bila ta meja 400.000 EUR ali
- prihodki v enem poslovnem letu presežejo 1 mio. EUR.

Prihodki podjetnika so lahko v posameznem letu višji 700.000 EUR, vendar ne v dveh zaporednih letih, in ne smejo biti višji od 1.000.000 EUR v posameznem letu. Podjetniki, za katere vpis v sodni register ni obvezen, ne uživajo prednosti vpisa, kot sta zaščita imena podjetja in možnost imenovanja pooblaščenec. Podjetniki, ki ne dosegajo praga za obvezen vpis, vključno z osebami, ki opravljajo svobodno poklicno dejavnosti, kot so npr. zdravniki, odvetniki, revizorji, se lahko odločijo za prostovoljni vpis v register. Samostojni podjetniki, ki niso vpisani v register, morajo navzven uporabiti svoje družinsko ime, medtem ko lahko v register vpisani podjetniki uporabijo tudi »fantazijsko ime« in eno od obveznih oznak (eingetragener Unternehmer/Unternehmerin, registrirani podjetnik / podjetnica oziroma kratico e. U). Za izvajanje določenih dejavnosti, predvsem obrtnih, morajo podjetniki pri pristojnem ministrstvu pridobiti še obrtno dovoljenje. Slednje so obravnavajo kot regulirane dejavnosti oz. obrti in jih podrobneje določa avstrijski zakon o obrti, pri čemer so nekatere proste, torej ne zahtevajo potrdil o strokovni usposobljenosti. To obveznost morajo izpolniti vsi podjetniki, ne glede na zahteve po vpisu v sodni register. Podjetniki se morajo za davčne namene registrirati tudi pri davčnem uradu, ki v enem mesecu pošlje davčno številko. Postopke, povezane z davki, financami in ravnanjem davčnih zavezancev ureja avstrijski Zakon o davčnem postopku.

4.4 Računovodenje in obdavčitev v Avstriji

4.4.1 Vpis v register ter način računovodenja samostojnih podjetnikov

Obveznost vpisa v register je neposredno povezana z računovodenjem samostojnega podjetnika. Tisti, ki presežejo prag, določen z UGB, morajo biti vpisani v register in so dolžni voditi dvostavno računovodstvo ter po pravilih UGB sestaviti poslovno bilanco stanja in izkaz uspeha. Pri računovodenju uporabljajo avstrijski enotni kontni okvir (ÖPWZ, 2014), ki ima za razliko od slovenskega 9 razredov. Predložitev letnih izkazov za podjetnike ni predvidena. Samostojni podjetniki, ki so vpisani v register, so obdavčeni po Zakonu o dohodnini, pri čemer dobiček oz. dohodek iz dejavnosti ugotavljajo na osnovi poslovne bilance (podobno kot slovenski podjetniki). Drugi podjetniki se lahko odločijo za

poenostavljeno vodenje evidenc prihodkov in odhodkov. Podjetniki, katerih prihodki ne presežejo 220.000 EUR, se lahko odločijo za pavšalno obdavčitev. Ne glede na računovodenje oz. način ugotavljanja davčne osnove so podjetniki obdavčeni po progresivni dohodninski lestvici. Način računovodenja, glede na različne kriterije, je prikazan v Tabeli 33.

Tabela 33: Način računovodenja samostojnih podjetnikov glede na kriterij

Kriterij	Računovodstvo
Prihodki preteklega leta < 220.000 EUR	Poenostavljena evidenca prihodkov in odhodkov za pavšaliste Evidenca prihodkov in odhodkov ali Dvostavno knjigovodstvo
Prihodki dveh zaporednih let < 700.000 EUR	Evidenca prihodkov in odhodkov ali
Prihodki posameznega leta < 1.000.000 EUR	Dvostavno knjigovodstvo
Prihodki dveh zaporednih let > 700.000 EUR	Dvostavno knjigovodstvo
Prihodki posameznega leta > 1.000.000 EUR	

Vir: Unternehmens Service Portal, Betriebliches Rechnungswesen, b.l.

4.4.2 Poenostavljeno računovodenje v Avstriji

Podjetniki, ki niso vpisani v sodni register, niso dolžni voditi dvostavnega knjigovodstva, kot določa UGB. Za namen ugotavljanja obdavčljivega dobička vodijo poslovne knjige po Zakonu o dohodni. Pravzaprav gre za vodenje evidenc prihodkov in odhodkov, ki spominja na enostavno knjigovodstvo. Rezultat je poenostavljena oblika izkaza prihodkov in odhodkov.

V evidencah prihodkov in odhodkov morajo zagotavljati:

- kumulativo poslovnih prihodkov in odhodkov,
- podatke o gotovinskih prihodkih in odhodkih,
- ločeno knjigo stroškov oz. odhodkov (prejetih računov),
- ločeno knjigo prihodkov (izdanih računov),
- podatke o plačah.

Priporočljivo je, da je DDV v evidencah posebej prikazan, ne glede na obveznost obračunavanja tega davka. V Avstriji je med podjetniki več zavezancev za DDV, saj je meja obdavčljivega prometa za vstop v sistem nižja in znaša 30.000,00 EUR, medtem ko je do 220.000 EUR prometa možna pavšalizacija DDV po stopnji 1,8 % od neto prometa. Uporaba ustreznih računovodskih programov je obvezna za podjetnike, ki imajo letni prihodek večji od 15.000,00 EUR. Smiselno je, da so prihodki in odhodki evidentirani po postavkah davčnega obračuna. V davčnem obračunu so postavke za razliko od poenostavljenega slovenskega davčnega obračuna bolj razčlenjene.

Prihodki se delijo na prihodke od poslovanja, prihodke od prodaje sredstev, druge prihodke vključno s finančnimi in prihodke, o katerih poročanje ni potrebno.

Odhodki se delijo na: stroške blaga in materiala, stroške storitev, stroške plač, stroške amortizacije, stroške vzdrževanja osnovnih sredstev, potne stroške z evidenco prevoženih kilometrov, dejanske stroške avtomobilov, stroške najemnin in leasingov, stroške provizij tretjim osebam in licenčnine, stroške oglaševanja in reprezentance, knjigovodske vrednosti prodanih sredstev, stroške obresti, stroške socialnih zavarovanj, donacije. Prikaz mesečne evidence prihodkov in odhodkov je prikazan v Sliki 4.

Slika 4: Izpis mesečne evidence prihodkov in odhodkov

Erfolgsrechnung Netto		Firma:	EA-Rechnung Musterbetrieb
01.08.2012 - 31.08.2012		Geschäftsjahr:	von 01.2012 bis 12.2012
Einnahmen			
Kontonummer	Kontobezeichnung	Kontotyp	Einnahmen
E10	Erlöse 10% USt.	EN	2.681,82
E20	Erlöse 20% USt.	EN	4.375,00
			7.056,82
Ausgaben			
Kontonummer	Kontobezeichnung	Kontotyp	Ausgaben
BEW	Bewirtungsaufwand abzugsfähig	AG	27,27
BMA	Büromaterial	AG	500,00
GWG	Geringwertige Betriebs- u. Geschäftsausstattung	AG	875,00
PKWB	PKW-Betriebsaufwand	AG	135,00
POR	Porto	AG	45,00
VERS	Versicherungen	AG	102,00
			1.684,27
Zusammenfassung			
Saldo Einnahmen			7.056,82
Salden Ausgaben			1.684,27
Ergebnis			5.372,55

Vir: Prosaldo.net., Buchhaltung und Steuern, 2012.

Razlika med prihodki in odhodki je dobiček ali izguba; ta je podlaga za obdavčitev.

4.4.3 Obdavčitev v Avstriji

Dohodek podjetnika je obdavčen z dohodnino. Dohodnina se računa na podoben način kot v Sloveniji ob upoštevanju vsakoletne veljavne progresivne dohodninske lestvice. Razlika je v olajšavah. Slovenski dohodninski sistem upošteva olajšave v obliki odbitka pred obdavčljivo osnovo, medtem ko so v Avstriji olajšave v obliki znižanja davka (olajšave, povezane z gospodinjstvom, npr. olajšava za nosilca gospodinjstva, olajšava za otroke, olajšava za osebe, ki prejemajo oproščene otroške dodatke), kar pomeni, da se od izračunanega davka odštejejo. Slovenski način je ugodnejši za osebe, ki so v višjih dohodninskih razredih, saj jim zaradi progresivnosti omogoča večji davčni prihranek. Tudi v Avstriji imajo nekatere stroške, ki znižujejo davčno osnovo, kot so npr. stroški prevoza

za zaposlene, ki so določeni v pavšalnih letnih zneskih, odvisno od prevožene razdalje. Podjetnik si znižuje davčno osnovo podobno kot v Sloveniji. Stroške prevoza obračuna v obliki kilometrine po 0,42 EUR/km (v Sloveniji 0,37 EUR/km), če prevozno sredstvo ni v »lasti« podjetja, in vodi ustrezne evidence. Davčna reforma, ki je začela veljati v letu 2016, je prinesla znižanje davčnih stopenj in več dohodkovnih razredov. Za dohodke nad 1 mio. EUR se v obdobju od 2016 do 2020 uporablja višja, 55-odstotna davčna stopnja. Povečali so število dohodkovnih razredov in s tem vplivali na približanje načelu enakosti med davčnimi zavezanci in načelu ekonomske sposobnosti. Velja, da manjše število dohodkovnih razredov znižuje administrativne stroške pobiranja davka, vendar hkrati povečuje neenakost med zavezanci. V Tabeli 34 je prikazana lestvica za odmero dohodnine za Slovenijo in Avstrijo.

Tabela 34: Lestvica za odmero dohodnine 2015 in 2016 za Avstrijo in Slovenijo

Dohodninski razred v EUR	Davčna stopnja od leta 2009 do leta 2015 v %	Davčna stopnja od leta 2016 v %
11.000 in pod	0,00	0
nad 11.000 do 18.000	36,50	25
nad 18.000 do 25.000	36,50	35
nad 25.000 do 31.000	43,2143	35
nad 31.000 do 60.000	43,2143	42
nad 60.000 do 90.000	50,00	48
nad 90.000 do 1.000.000	50,00	50
nad 1.000.000	50,00	55

Vir: Deloitte, Taxation and Investment in Austria 2015. Reach, relevance and reliability, 2015.

V tabeli 35 je pripravljen izračun davka od dohodka iz dejavnosti za Slovenijo in Avstrijo za leto 2015 in 2016. Ob enakih prihodkih in odhodkih sem ob upoštevanju veljavnih olajšav za otroka in splošne olajšave, ki velja v Sloveniji oz. Avstriji, ugotovil, da slovenski podjetnik plača manj davka. Avstrijci splošne olajšave nimajo, je pa prvih 11.000,00 EUR davčne osnove neobdavčenih. Hkrati sem ugotovil, da povečanje davčnih razredov vpliva na davek. Tako bo avstrijski zavezanec ob enakem poslovanju v letu 2016 plačal približno 2.000,00 EUR manj davka kot v letu prej.

Tabela 35: Primerjalni izračun dohodnine v Sloveniji in Avstriji

	Slovenija		Avstrija
Prihodki	100.000,00		100.000,00
Odhodki	20.000,00		20.000,00
	80.000,00		80.000,00
Olajšava za 1 otroka	2.436,00		494,00
Splošna	3.302,07		0,00
Davčna osnova	74.261,93		80.000,00

se nadaljuje

Tabela 35: Primerjalni izračun dohodnine v Sloveniji in Avstriji (nad.)

	Slovenija		Avstrija
Davek 2015	27.212,53	Davek 2015	29.741,01
Davek 2016	27.010,97	Davek 2016	27.586,00
Lestvica 2015			
Nad 0 do 8.021,34 (16 %)	1.283,41	Nad 0 do 11.000,00 (0 %)	0,00
Nad 8.021,34 do 18.960,28 (27 %)	2.953,51	Nad 11.000,00 do 25.000,00 (36,50 %)	5.110,00
Nad 18.960,28 do 70.907,20 (41 %)	21.298,24	Nad 25.000,00 do 60.000,00 (43,2143 %)	15.125,01
Nad 70.907,20 (50 %)	1.677,37	Nad 60.000,00 do 90.000,00 (50 %)	10.000,00
Skupaj	27.212,53	Skupaj	30.235,01
Lestvica 2016			
Nad 0 do 8.021,34 (16 %)	1.283,41	Nad 0 do 11.000,00 (0 %)	0,00
Nad 8.021,34 do 20.400,00 (27 %)	3.342,24	Nad 11.000,00 do 18.000,00 (25 %)	1.750,00
Nad 20.400,00 do 70.907,20 (41 %)	20.707,95	Nad 18.000,00 do 31.000,00 (35 %)	4.550,00
Nad 70.907,20 (50 %)	1.677,37	Nad 31.000,00 do 60.000,00 (42 %)	12.180,00
		Nad 60.000,00 do 90.000,00 (48 %)	9.600,00
Skupaj	27.010,97	Skupaj	28.080,00

Podjetniki, katerih letni prihodki ne presegajo 220.000 EUR, se lahko odločijo za pavšalno obdavčitev. Gre za poenostavljen način ugotavljanja davčne osnove, medtem ko se davek računa za vse zavezanke enako, to je po dohodninski lestvici. Poslovni prihodki pavšalnih zavezancev se upoštevajo v celoti, odhodki pa v normiranem znesku v % od prihodkov. V ta znesek se ne všttevajo izdatki za nabavo materiala in blaga, izdatki za plače in prispevki za socialno varnost ter DDV nezavezancev. Ti stroški dodatno znižujejo davčno osnovo. Gre torej za delni odbitek stroškov. Pavšal se prizna (PWC, 2014):

- podjetnikom v višini 12 % od prihodkov, vendar ne več kot 26.400,00 EUR,
- samozaposlenim s področja literature, poučevanja, izobraževanja in znanosti v višini 6 % od prihodkov, vendar ne več kot 13.600,00 EUR.

Že na prvi pogled je jasno, da imajo normiranci v Sloveniji ugodnejše davčno okolje. Razlog sta enotna davčna stopnja in visok odstotek priznanih normiranih odhodkov. V primerjalnem izračunu sem z metodo poskusov in napak ugotavljal višino dejanskih stroškov avstrijskega pavšalista z 12 % priznanimi normiranimi odhodki, da bo izračunan davek približno enak davku, ki ga plača slovenski davčni zavezanec. Ugotovil sem, da mora avstrijski zavezanec pri prihodkih 100.000,00 EUR poleg normiranih stroškov uveljaviti še pribl. 65.000 EUR dejanskih stroškov. V neto dohodku je seveda pomembna razlika, saj je znesek normiranih odhodkov pri slovenskem davčnem zavezancu fiktivne

narave in ne vpliva na denarni tok (ni izdatka), medtem ko avstrijski zavezanec te stroške dejansko tudi plača.

Tabela 36: Primerjalni izračun pavšalne obdavčitve

	Slovenija		Avstrija
Prihodki	100.000,00		100.000,00
Odhodki	80.000,00		12.000,00
Drugi stroški (2015)			66.000,00
Drugi stroški (2016)			63.500,00
Davčna osnova (2015)	20.000,00		22.000,00
Davčna osnova (2016)	20.000,00		24.500,00
Davek 2015	4.000,00	Davek 2015	4.015,00
Davek 2016	4.000,00	Davek 2016	4.025,00
		Nad 0 do 11.000,00 (0 %)	0,00
		Nad 11.000,00 do 25.000,00 (36,50 %)	4.015,00
		Skupaj	4.015,00
		Nad 0 do 11.000,00 (0 %)	0,00
		Nad 11.000,00 do 18.000,00 (25 %)	1.750,00
		Nad 18.000,00 do 31.000,00 (35 %)	2.275,00
		Skupaj	4.025,00

4.4.4 Prispevki za socialno varnost v Avstriji

Tudi v Avstriji je sistem socialnega zavarovanja kompleksen, tako z vidika izvajanja socialno varstvenih storitev kot z vidika zakonodaje. Krovna organizacija za izvedbo socialnih zavarovanj je t. i. »Združenje nosilcev avstrijskih socialnih zavarovanj, pod okriljem katere delujejo nosilci posameznih vrst socialnih zavarovanj, to so pokojninsko, zdravstveno in nezgodno zavarovanje, prispevek za odpravnine ter zavarovanje za brezposelnost - v posebnih primerih.

Z vidika delovne zakonodaje obstaja več oblik delovnih razmerij, ki sodijo v koncept samozaposlenih oseb: samostojni podjetniki osebe, neodvisni izvajalci oz. osebe, ki samostojno in neodvisno opravljajo poklicno dejavnost, novi samozaposleni, kmetje in drugi. Sistem obveznega zavarovanja je urejen v krovnem pravnem aktu – Zakonu o splošnem socialnem zavarovanju. Samozaposlene osebe se zavarujejo na podlagi različnih

zavarovalnih podlag. Podjetniki se zavarujejo na podlagi Obrtnega zakona o socialnem zavarovanju.

Na podlagi vključitve v zavarovanje so dolžni plačevati prispevke za:

- pokojninsko zavarovanje po stopnji 18,50 %,
- zdravstveno zavarovanje po stopnji 7,65 %,
- nezgodno zavarovanje v znesku 8,90 EUR oz. 9,11 EUR v letu 2016,
- prispevek za odpravnine po stopnji 1,53 %.

Skupni znesek prispevkov je približno 10 % nižji v primerjavi s Slovenijo, z izjemo prvih dveh let, ko za podjetnike velja oprostitev prispevkov in so ti enaki ali celo nižji od avstrijskih stopenj za prispevke. Prispevki se plačujejo od zavarovalne osnove z izjemo nezgodnega zavarovanja, ki se plačuje v pavšalnem znesku. Tudi v Avstriji je podlaga za izračun zavarovalne osnove obdavčljiv dobiček zavarovanca predhodnega leta, brez upoštevanja prispevkov za socialno zavarovanje zavarovanca. Za razliko od slovenskega sistema se na podlagi preteklih podatkov izračuna t. i. začasna zavarovalna osnova. Končna zavarovalna osnova se izračuna na podlagi podatkov iz dohodnine tekočega leta. Temu sledi poračun prispevkov (Inštitut za ekonomska raziskovanja, 2010). Na višino zavarovalne osnove vpliva tudi obdobje zavarovanja predhodnega leta. V primeru, da je obdobje zavarovanja v predhodnem letu krajše od 12 mesecev, se opravi preračun na letno raven. Zavarovalno osnovo izračunano po dejanskem obdobju poslovanja, delimo s številom mesecev dejanskega poslovanja in množimo z 12.

Ne glede na višino zavarovalne osnove obstaja tako v Avstriji kot v Sloveniji najnižja in najvišja osnova za plačevanje prispevkov. Najvišja zavarovalna osnova za zdravstvo je v Avstriji za polovico nižja v primerjavi z najnižjo slovensko, za pokojnine pa približno 100,00 EUR. Ker so nižje tudi stopnje za prispevke za socialno varnost pomeni, da zavezanci z najnižjimi osnovami v Avstriji plačajo približno 1.800,00 EUR manj prispevkov v primerjavi s slovenskimi zavezanci.

4.5 Ugotovitve

Avstrija je v zadnjih letih veliko vložila v razvoj in ureditev poslovnega okolja, s čimer je poenostavila postopke za ustanavljanje podjetij oz. samozaposlovanje. Cilj je znižanje administrativnih stroškov in zagotovitev vseh informacij, ki jih uporabniki potrebujejo, na enem mestu. Poleg tega je tudi bolj aktivno kreativen pri spodbujanju podjetništva z raznimi finančnimi instrumenti, kamor se vključujejo različne institucije, tako na regionalni kot državni ravni.

Prag prihodkov podjetnika je v Avstriji postavljena bistveno višje kot v Sloveniji. Ta je 700.000,00 EUR, kar pomeni, da podjetnikom, ki tega zneska ne dosežajo, ni treba voditi dvostavnega knjigovodstva, niti ni treba, da so vpisani v sodni register, kamor se sicer, odvisno od vrste dejavnosti, podjetnik lahko vpiše prostovoljno.

V Avstriji je meja obdavčljivega prometa za vstop v sistem DDV nižja kot v Sloveniji in znaša 30.000,00 EUR, kar posledično pomeni, da je v Avstriji več zavezancev za DDV med podjetniki. Prednost avstrijskih podjetnikov je ta, da je 220.000,00 EUR prometa mogoča pavšalizacija DDV po stopnji 1,8 % od neto prometa, kar poenostavi davčne postopke.

Dohodnina se tudi v Avstriji izračunava glede na vsakokrat veljavno dohodninsko lestvico, s tem da je prvih 11.000,00 EUR davčne osnove v Avstriji neobdavčenih. Kljub temu izračun pokaže, da je plačana dohodnina v Avstriji nižja le do določene meje prihodkov. Pri višjih prihodkih je v ugodnejšem položaju slovenski zavezanec, kar je posledica enotne davčne stopnje. Uživajo pa avstrijski zavezanci v bolj ugodnem sistemu socialne varnosti, saj plačujejo nižje prispevke od nižjih zavarovalnih osnov in imajo po mojem mnenju v zameno več koristi.

SKLEP

V interesu večine davčnih reform je povečati javnofinančne prihodke, doseči različne gospodarske in socialne cilje ter izboljšati postopke pobiranja davkov. Žal pa večina reform ne vzame v ozir izboljšanje davčnega sistema z vidika enostavnosti izpolnjevanja davčnih obveznosti za podjetja in podjetnike. Raziskave kažejo, da lahko visoki stroški, povezani z izpolnjevanjem davčnih obveznosti, povzročijo dvig sive ekonomije. Bolj ko je davčni sistem zapleten, manj je transparenten (A Handbook for Tax Simplification, World Bank, 2009).

V svoji magistrski nalogi sem ugotovil, da je sistem normiranih odhodkov pomemben prispevek k poenostavitvi davčnega sistema za podjetnike. Daje jim možnost, da davčne prihranke vlagajo v nadaljnjo rast in razvoj. Vodenje poslovnih knjig je za normirance enostavnejše in manj obsežno kot za podjetnike, kar jim omogočajo poenostavitve, ki izhajajo iz ZGD – 1 in davčne zakonodaje, je pa obseg evidentiranja vseeno v precejšnji meri odvisen od okoliščin posameznega zavezanca, kot je npr. vrsta dejavnosti. Normiranci, ki so hkrati zavezanci za DDV, težko sami vodijo evidence brez pomoči strokovnjaka. Menim, da večina normirancev poišče pomoč tudi pri sestavi davčnega obračuna. Morda bi veljalo razmisliti tudi o uvedbi pavšalizacije DDV po določeni stopnji.

Odločitev za vstop v sistem normiranih odhodkov je smiselna za tiste zavezance, ki nimajo visokih dejanskih stroškov poslovanja, saj se všttevajo v normirane odhodke in tako

nominalno znižajo to »olajšavo«, imajo prihodke na ravni povprečne bruto plače in so sposobni sami voditi evidence, ki jim zadoščajo za poslovanje. Načeloma to velja za tiste zavezance, ki se ukvarjajo s storitvami, kot so svetovanje, izobraževanje, računovodenje, pravo itd. Dohodki iz zaposlitve so obdavčeni sintetično, zato lahko podjetniki izkoristijo dohodninske olajšave. Poleg tega plačujejo prispevke v pavšalnih zneskih, ki so nizki, zato je delež dejanskih stroškov v normiranih nižji. Pri drugih zavezancih je višina prispevkov odvisna od poslovnega rezultata minulega davčnega leta. Glede na krčenje pravic iz naslova prispevkov je seveda smiselno, da podjetniki upoštevajo tudi zneske prispevkov.

Ob primerjavi avstrijskega in slovenskega pavšalnega sistema menim, da je slovenski pavšalni sistem preprostejši od avstrijskega. Ker so v normirane odhodke vključeni vsi stroški, slovenskim zavezancem za razliko od avstrijskih ni treba voditi odhodkovnih evidenc. Tudi z vidika višine davčne obveznosti so slovenski pavšalisti v boljšem položaju kot avstrijski, čeprav nimajo pravice do olajšav zaradi visokih normiranih odhodkov, enotne davčne stopnje in cedularne obdavčitve plačajo manj davka. Raziskav, ki bi pokazale, koliko slovenskih podjetnikov se je zaradi sprememb vstopnih pogojev odločilo za sistem normiranih odhodkov, še ni, vendar menim, da je njihovo število bistveno višje kot pred spremembami.

Sistem socialne varnosti je ugodnejši za avstrijske zavezance, ki plačujejo nižje prispevke od nižjih zavarovalnih osnov in imajo po mojem mnenju v zameno več koristi. Ravno sistem socialne varnosti in visoka obremenitev s prispevki sta področji, na katerih bi morali intenzivno razmišljati o spremembah. Uvajanje novih prispevkov (po možnosti brez povratnih pravic) in dodatne davčne obremenitve lahko povzročijo več sive ekonomije (dela na črno).

Cilj poenostavitve davčnega sistema je povečati enostavnost izpolnjevanja davčnih obveznosti, ki se odraža v stroških in času ter njihovo načrtovanje. Davčni sistem se ocenjuje z vidika načel pravičnosti, učinkovitosti in stroškov. Enotna davčna stopnja je učinkovita, ni pa pravična z vidika načela ekonomske sposobnosti. To je razlog, da poenostavitev sistema ni in ne sme biti enostavna. V razvitih državah pobiranje davkov temelji na kvaziprostovoljstvu, saj morajo davčni zavezanci v večini primerov sami izračunati in plačati davčno obveznost. V kolikšni meri davčni sistem to dosega, je odvisno od davčne morale zavezancev. Na to pa vplivajo njihove zaznave od koristi javnega sektorja, torej davčna alokacija in zaupanje v državne organe.

LITERATURA IN VIRI

1. Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve. (b. l.). *Informacije o številu novo registriranih poslovnih subjektov in številu izbrisanih poslovnih subjektov po skupinah*. Najdeno 3. novembra 2015 na spletnem naslovu http://www.ajpes.si/Registri/Poslovni_register/Porocila/Zadnje_porocilo
2. Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve. (b. l.). *Življenjska doba gospodarskih subjektov v Sloveniji - število vpisov in izbrisov po letih*. Najdeno 2. marca 2016 na spletnem naslovu http://www.ajpes.si/Registri/Poslovni_register/Porocila/zivljenjska_doba?id=1229
3. *Betriebsvergrößerung für EPU*. Najdeno 18. marca 2016 na spletnem naslovu <http://www.prosaldo.net/2012/12/betriebsvergroserung-fur-epu/>
4. Blatnik, K. (2014). *Normiranci 2014. E- seminar*. Najdeno 2. septembra 2014 na spletnem naslovu http://www.racunovodja.com/narocniki/default.aspx?doc=Normiranci_sp_2014
5. Blatnik, K. *Pavšalni prispevki za popoldanski s.p. v letu 2016*. Najdeno 15. aprila 2016 na spletnem naslovu http://www.racunovodja.com/clanki.asp?clanek=9039/Pavsalni_prispevki_za_popoldanski_s.p._
6. *Der Versicherungsschutz für Selbständige*. (b.l.) Najdeno 12. aprila 2016 na spletnem naslovu <http://www.everbill.com/der-versicherungsschutz-fuer-selbstaendige/>
7. *Einnahmen und Ausgaben*. (b. l.). Najdeno 15. aprila 2016 na spletnem naslovu <https://www.woax-it.com/einnahmen-ausgaben>
8. European Commission. (2010a). *Entrepreneurship in the EU and beyond Flash Eurobarometer št. 283*. Najdeno 23. marca 2016 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_283_en.pdf
9. European Commission. (2010b). *European Employment Observatory Review Self-employment in Europe*. Najdeno 20. oktobra 2014 na spletnem naslovu http://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=3&ved=0CC8QFjAC&url=http%3A%2F%2Fec.europa.eu%2Fsocial%2FBlobServlet%3FdocId%3D6137%26langId%3Den&ei=KOFvVNLPDcT5yQOF6YKoDQ&usg=AFQjCNE2yYCsCHsy p-Nb1Z76tyEOuG2_0A&bvm=bv.80185997,d.d2s
10. Eurostat. (b.l.) *Glossary: Self-employed*. Najdeno 15. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Self-employed>

11. Evropska komisija. (2010). *Lisbon strategy for growth and jobs*. Najdeno 15. novembra na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/archives/growthandjobs_2009/
12. Finančna uprava Republike Slovenije. (2016). *Prispevki za socialno varnost. Plačevanje prispevkov za zavarovance – delavce v delovnem razmerju*. Najdeno 17. maja 2016 na spletnem naslovu www.fu.gov.si/.../Prispevki_za_socialno_varnost/.../Podrobnejši_opis_2_izdaja_Place
13. Finančna uprava Republike Slovenije. (b. l.). *Izračun dohodnine od dohodka iz dejavnosti pri zavezancih, ki ugotavljajo davčno osnovo z upoštevanjem normiranih odhodkov*. Najdeno 17. oktobra 2014 na spletnem naslovu http://www.durs.gov.si/si/davki_predpisi_in_pojasnila/dohodnina_pojasnila/dohodek_iz_dejavnosti/izracun_dohodnine_od_dohodka_iz_dejavnosti_pri_zavezancih_ki_ugotavljajo_davcno_osnovo_z_upostevanjem_normiranih_odhodkov/
14. Finančna uprava Republike Slovenije. (b. l.). *Opredelitev pogojev za ugotavljanje davčne osnove z upoštevanjem normiranih odhodkov*. Najdeno 2. septembra 2015 na spletnem naslovu http://www.durs.gov.si/si/davki_predpisi_in_pojasnila/dohodnina_pojasnila/dohodek_iz_dejavnosti/vprasanja_in_odgovori_v_zvezi_z_opredelitvijo_pogojev_za_ugotavljanje_davcne_osnove_z_upostevanjem_normiranih_odhodkov_novela_zdoh_2n/
15. Finančna uprava Republike Slovenije. *Priglasitev ugotavljanja davčne osnove z upoštevanjem normiranih odhodkov* (vzorec obrazca). Najdeno 7. novembra 2014 na spletnem naslovu http://www.durs.gov.si/fileadmin/durs.gov.si/pageuploads/Davki-predpisi_in_pojasnila/Dohodnina/Obrazci_za_FO__ki_opravljajo_dejavnost/obrazec_1_NORMIRANCI_-_PRIGLASITEV_ob_zacetku_opravljanja_dejavnosti_1_1_2013.pdf
16. Finančna uprava Republike Slovenije. *Ugotavljanje davčne osnove z upoštevanjem normiranih odhodkov – splošno pojasnilo*. http://www.durs.gov.si/si/davki_predpisi_in_pojasnila/dohodnina_pojasnila/dohodek_iz_dejavnosti/splosno_pojasnilo/
17. Finančna uprava Republike Slovenije. (2014, 12. avgust). *Vprašanja in odgovori v zvezi z opredelitvijo pogojev za ugotavljanje davčne osnove z upoštevanjem normiranih odhodkov – novela ZDoh-2N*. Najdeno 23. oktobra 2014 na spletnem naslovu http://www.durs.gov.si/si/davki_predpisi_in_pojasnila/dohodnina_pojasnila/dohodek_iz_dejavnosti/vprasanja_in_odgovori_v_zvezi_z_opredelitvijo_pogojev_za_ugotavljanje_davcne_osnove_z_upostevanjem_normiranih_odhodkov_novela_zdoh_2n/

18. Go: global Slovenia, startup pospeševalnik. (b. l.). *Podjetniški potencial države in podjetniško vozlišče*. Najdeno 8. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.goglobal.si/globalno/avstrija>
19. Hilfeportal und Steuerlexikon. *Sozialversicherung*. Najdeno 5. aprila 2016 na spletnem naslovu http://help.freefinance.at/index.php/Sozialversicherung#Berechnung_Allgemein
20. International labour organization. *Current guidelines*. Najdeno 17. marca na spletnem naslovu <http://www.ilo.org/global/statistics-and-databases/statistics-overview-and-topics/status-in-employment/current-guidelines/lang--en/index.htm>
21. Jusline. (b.l.). Najdeno 15. oktobra 2015 na spletnem naslovu <https://www.jusline.at>
22. Kranjec, M. (2003). *Davki in proračun*. 58–59.
23. Lang, M., Pistone, P., Schuch, J., Staringer C. (2010). *Introduction to European Tax Law: direct taxation*, Spiramus Press.
24. Lechner, F., Matt, I. Wetzel, P. (2010). EEO Review: Self-employment, Austria. *European Employment Observatory*. Najdeno 9. februarja na spletnem naslovu <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=12171&langId=en>
25. Majcen, B., Čok, M., Ogorevc, M. (2010). *Ocena posledic uvedbe zgornje meje za osnovo prispevkov za socialno varnost*. Inštitut za ekonomsko raziskovanje.
26. Ministrstvo za finance. (2015). *Fizične osebe, ki imajo registrirano dejavnost, delo pa opravljajo v odvisnem razmerju z delodajalcem*. Najdeno 23. novembra 2015 na spletnem naslovu http://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Davki_in_druge_dajatve/Podrocja/Dohodnina/Dohodek_iz_dejavnosti/Novice/2015/Fizicne_osebe_ki_imajo_registrirano_dejavnost_delo_pa_opravljajo_v_odvisnem_razmerju_z_delodajalcem.pdf
27. Ministrstvo za finance. (b. l.). *Priglasitev ugotavljanja davčne osnove z upoštevanjem normiranih odhodkov ob začetku opravljanja dejavnosti*. Najdeno 29. novembra 2015 na spletnem naslovu http://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Davki_in_druge_dajatve/Podrocja/Dohodnina/Dohodek_iz_dejavnosti/Obrazci/Priglasitev_ugotavljanja_DO_z_upostevanjem_normiranih_odhodkov_ob_zacetku_opravljanja_dejavnosti.pdf
28. Ministrstvo za kulturo. (b. l.). *Pogoji za pridobitev pravice do plačila prispevkov za socialno varnost iz državnega proračuna*. Najdeno 8. novembra 2015 na spletnem naslovu http://www.mk.gov.si/si/storitve/postopki/statusi_in_pravice/pogoji_za_pridobitev_pravice_do_placila_prispevkov_za_socialno_varnost_iz_drzavnega_proracuna/

29. Nahtigal, F. (2010). *Elektronsko poslovanje*. Najdeno 6. aprila 2016 na spletnem naslovu http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/vs/Gradiva_ESS/Implementum/IMPLETUM_284POSLOVNI_Elektronsko_Nahtigal.pdf
30. ÖPWZ. (2014). *Österreichischer Kontenrahmen*. Najdeno 4. marca na spletnem naslovu <http://download.opwz.com/Kontenrahmen2014.pdf>
31. Pravno-informacijski sistem Republike Slovenije. *Pravila obveznega zdravstvenega zavarovanja*. Najdeno 12. novembra 2015 na spletnem naslovu <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV3562>
32. Pravno-informacijski sistem Republike Slovenije. *Pravilnik o določanju zavarovalne osnove*. Najdeno 17. septembra 2014 na spletnem naslovu <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV11769>
33. Pravno-informacijski sistem Republike Slovenije. *Pravilnik o obrazcih in listinah za uresničevanje obveznega zdravstvenega zavarovanja*. (Neuradno prečiščeno besedilo št. 2). Najdeno 25. marca 2016 na spletnem naslovu <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV11863>
34. Pravno-informacijski sistem Republike Slovenije. *Pravilnik o obrazcih prijav podatkov o pokojninskem in invalidskem ter zdravstvenem zavarovanju, zavarovanju za starševsko varstvo in zavarovanju za primer brezposelnosti*. Najdeno 28. oktobra 2015 na spletnem naslovu. <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV12403>
35. Pravno-informacijski sistem RS. *Pravilnik o poslovnih knjigah in drugih davčnih evidencah za fizične osebe, ki opravljajo dejavnost*. Neuradno prečiščeno besedilo št. 3). Najdeno 3. marca 2016 na spletnem naslovu <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV8047>
36. Prosaldo.net. Blog rund um Faktura, Buchhaltung und Steuern. (b.l.). Najdeno 15. novembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.prosaldo.net/blog/2012/12/betriebsvergroesserung-fur-epu/>
37. Prusnik, M. (2012) *Obdavčitev dohodka z upoštevanjem normiranih odhodkov*. IKS, 39 (11/12), 80–83.
38. PWC (2014). *Steuertipps 2013/2014 Ein Wegweiser*. Najdeno 15. septembra 2014 na spletnem naslovu http://www.pwc.at/de_AT/at/publikationen/steuern-und-recht/steuertipps-2013-1014-ein-wegweiser.pdf

39. Setnikar, N. (2014). Ali lahko normiranci subvencijo za samozaposlitev razmejijo? *Mladi podjetnik*. Najdeno 25. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://mladipodjetnik.si/novice-in-dogodki/novice/obdavcitev-subvencije-pridobljene-preko-zavoda-za-zaposlovanje>
40. Sheffrin, S. M. (2013). *Tax fairness and folk justice*. New York: Cambridge University Press.
41. *Simpler Income Tax: cash basis*. (b.l.) Najdeno 15. oktobra 2014 na spletnem naslovu <https://www.gov.uk/simpler-income-tax-cash-basis/overview>
42. *Simplified expenses if you're self-employed*. (b.l.) Najdeno 15. oktobra 2014 na spletnem naslovu <https://www.gov.uk/simpler-income-tax-simplified-expenses>
43. Statistični urad Republike Slovenije (2015). *Aktivno prebivalstvo Slovenija, metodološko pojasnilo*. Najdeno aprila 2016 na spletnem naslovu <http://www.stat.si/statweb/Common/PrikaziDokument.ashx?IdDatoteke=8138>
44. Uradni list Republike Slovenije. (2016) *Sklep o določitvi prispevkov za posebne primere zavarovanja*. (Uradni list RS, št. 21/16). Najdeno 25. marca 2016 na spletnem naslovu <http://davkoplacevalci.com/5-razlogov-za-superdavke/sklep-o-dolocitvi-prispevkov-za-posebne-primere-zavarovanja>
45. Slovenski inštitut za revizijo. (2016). *Slovenski računovodski standardi*. Najdeno 4. februarja 2016 na spletnem naslovu <http://www.si-revizija.si/sites/default/files/standardi/srs-2016-www.pdf>
46. Smrekar, T. (2013, 18. september). *V Avstriji posel štima brez davčnih blagajn*. Časnik Finance, št. 180/2013.
47. *Spezielle Branchenpauschalierung*. (b. l.). Najdeno 12. septembra 2014 na spletnem naslovu <https://www.bmf.gv.at/steuern/selbststaendige-unternehmer/pauschalierung/p-spezielle-branchenpauschalierung.html>
48. *Standardna klasifikacija institucionalnih sektorjev*. (b. l.). Najdeno oktobra 2015 na spletnem naslovu <https://www.stat.si/klasje/tabela.aspx?cvn=6348>
49. Stanovnik, T. (2008). *Javne finance*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
50. Taxation and Investment in Austria 2015. *Reach, relevance and reliability*. Najdeno 5. oktobra 2014 na spletnem naslovu

<http://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-austriaguide-2015.pdf>

51. Unternehmens Service Portal. *Betriebliches Rechnungswesen*. Najdeno 17. januarja 2015 na spletnem naslovu <https://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=7&ved=0ahUKEwiYjrbW48DMAhUGOxQKHYTgDQcQFghSMAY&url=https%3A%2F%2Fwww.usp.gv.at%2FPortal.Node%2Fusp%2Fpublic%3Fgenetics.rs%3DPDF%26genetics.pb%3Dnotvisibleposition%26contentId%3D10007.40859&usq=AFQjCNH1RX6BG4ixBlmY2772iZgUaMu-qw&cad=rja>

52. Urad vlade za informiranje. (2006). *Ugotavljanje potreb podjetnikov po ugodnejši pavšalni obdavčitvi, anketa 2014*. GZS, 4 strani. Najdeno 9. septembra 2014 na spletnem naslovu http://www.slovenijajutri.gov.si/uploads/tx_publikacije/davcna_reforma_za_boljsi_jutri.pdf

53. Wirtschaftskammern Österreichs. (2016). *Abgaben & Steuern*. Najdeno 27. Februarja 2016 na spletnem naslovu. https://www.wko.at/Content.Node/Service/Steuern/Einkommensteuer-und-Koerperschaftsteuer/Einkommenssteuer/est-koest_EinnahmenAusgabenRechnung_Broschuere.pdf

54. Wirtschaftskammer Österreich. (b. l.). *Die Basispauschalierung (2005)*. Najdeno 15. septembra 2014 na spletnem naslovu https://www.wko.at/Content.Node/Service/Steuern/Einkommensteuer-und-Koerperschaftsteuer/Gewinnermittlung--Aufzeichnung/Die_Basispauschalierung.html

55. Zakon o davčnem postopku, uradno prečiščeno besedilo (ZDavP-2-UPB4). Uradni list RS, št. 13/2011. Najdeno 15. julija 2015 na spletnem naslovu <https://www.uradni-list.si/1/content?id=102392>

56. Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb (ZDDPO-2). Uradni list RS, št. 117/2006. Najdeno 15. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2006117&stevilka=5014>

57. Zakon o davku na dodano vrednost (ZDDV-1). Uradni list RS, št. 117/2006. Najdeno 20. maja 2015 na spletnem naslovu <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2006117&stevilka=5012>

58. Zakon o delovnih razmerjih (ZDR-1). Uradni list RS, št. 21/2013. Najdeno 20. oktobra 2014 na spletnem naslovu <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO5944>

59. Zakon o dohodnini (ZDoh-2). Uradni list RS, št. 117/2006. Najdeno 20. oktobra 2014 na spletnem naslovu <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4697>
60. Zakon o matični evidenci zavarovancev in uživalcev pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja (ZMEPIZ). Uradn list RS, št. 111/2013. Najdeno 3. novembra 2014 na spletnem naslovu <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1647>
61. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2). Uradni list RS, št. 96/2012. Najdeno 18. oktobra 2014 na spletnem naslovu <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO6280>
62. Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (ZZVZZ). Neuradno prečiščeno besedilo. Najdeno 25. oktobra 2014 na spletnem naslovu <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO213>
63. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (ZZVZZ-M). Uradni list RS, 38/2006. Najdeno 20. decembra 2015 na spletnem naslovu <https://www.uradni-list.si/1/content?id=114966>
64. Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje. (b. l.) *Uspešen zaključek programa spodbujanja samozaposlovanja*. Najdeno 3. maja 2015 na spletnem naslovu <http://www.ess.gov.si/obvestila/obvestilo/760>
65. Zupančič, V. (2014) *Bistvene novosti pri davčnem obračunu za zasebnike normirance*. IKS, (03/14), 66–67.

PRILOGA

PRILOGA: Vpliv prispevkov na zavarovalno osnovo

Tabela 1: Izračun vpliva prispevkov na zavarovalno osnovo

KATEGORIJA	Leto 1	Leto 2	Leto 3	Leto 4	Leto 5	Leto 6	Leto 7	Leto 8	Leto 9	Leto 10	Leto 11	Leto 12	Leto 13	Leto 14	Leto 15
Prihodki	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00
Davčna osnova	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00
Obračunani prispevki	3.958,12	6.864,00	7.696,54	7.935,06	8.003,39	8.022,97	8.028,58	8.030,19	8.030,65	8.030,78	8.030,82	8.030,83	8.030,83	8.030,83	8.030,83
Dobiček za določitev zavarovalne osnove	23.958,12	26.864,00	27.696,54	27.935,06	28.003,39	28.022,97	28.028,58	28.030,19	28.030,65	28.030,78	28.030,82	28.030,83	28.030,83	28.030,83	28.030,83
Zavarovalna osnova (0,75 dobička za določitev zavarovalne osnove)	17.968,59	20.148,00	20.772,40	20.951,29	21.002,55	21.017,23	21.021,44	21.022,64	21.022,99	21.023,09	21.023,11	21.023,12	21.023,12	21.023,13	21.023,13
Letni prispevki (38,20 %)	6.864,00	7.696,54	7.935,06	8.003,39	8.022,97	8.028,58	8.030,19	8.030,65	8.030,78	8.030,82	8.030,83	8.030,83	8.030,83	8.030,83	8.030,83

Vir podatkov: Finančna uprava RS; Lastni izračuni.